ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Доклад
от проучване и анализ на информираността на младите хора относно възможностите и формите за гражданско участие и опитът им за включване в изпълнение и мониторинг на политики и законодателство на местно ниво

Изготвен от „Булдар Консултинг“ ЕООД

юли 2023 г.

БУЛДАР КОНСУЛТИНГ

www.eufunds.bg

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Настоящият Доклад е изготвен в изпълнение на проект BG05SFOP001-2.025-0223, с наименование "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво", финансиран по процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, по Приоритетна ос № 2 „Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса“ на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд, във връзка с *Обособена позиция №2 „Проучване и анализ на информираността на младите хора относно възможностите и формите за гражданско участието и опитът им за включване в изпълнение и мониторинг на политики и законодателство на местно ниво (по Дейност 2 на проекта)“*, съгласно Договор за услуга № BG05SFOP001-2.025-0223-C01/У01 от 20.12.2022 г. с Възложител – Бенефициента по проекта - Сдружение „Мъдрост и сила“ и Изпълнител – „Булдар Консултинг“ ЕООД.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Сдружение „Мъдрост и сила" и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган.

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. Методология за събирането, проучването и анализирането на разнообразни източници на информация и документи 4

II. Анализ на динните от проведено онлайн анкетно проучване сред младежи 9

II.1. Анализ на данни за респондентите 9

II.2. Анализ за информираността на младите хора относно възможностите и формите за гражданско участието 17

II.3. Анализ на опита и нагласите на младите хора за гражданско участието 37

II.4. Анализ на разлики в информираността на младежите от голяма градска община (Столична община) и от пилотните малки общини, по темата за гражданско участие, както и разлики в опита и нагласите на младите хора за участие във формиране и изпълнение на политики, в структури на гражданското общество и в различни кампании и инициативи от обществен интерес 73

III. SWOT анализ на резултатите от проучването 80

IV. Обобщени изводи и препоръки 84

IV.1. Обобщен анализ на пропуските в информираността на младите хора по темата за гражданско участие във формирането и изпълнението на политики на местно ниво. 84

IV.2. Дефиниране на ключови теми, необходими за повишаване на информираността им с оглед последващо изготвяне на отговарящи на идентифицираните пропуски и нужди, обучителни модули. 89

V. Приложения: 90

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

I. МЕТОДОЛОГИЯ ЗА СЪБИРАНЕТО, ПРОУЧВАНЕТО И АНАЛИЗИРАНЕТО НА РАЗНООБРАЗНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ И ДОКУМЕНТИ

В рамките на възложеното изпълнителят е разработил детайлна методология за събирането, систематизирането, проучването и анализирането на данни за информираността на младите хора относно възможностите и формите за гражданско участието и опитът им за включване в изпълнение и мониторинг на политики и законодателство на местно ниво.

Преди започване на проучването, от членовете на екипа за управление на проекта е извършена подготовка и комуникации, за да се определят една или няколко от предложените в офертата на изпълнителя пилотни общини (община Банско и/или община Симитли), на чиято територия да бъдат извършени част от проектните дейности, включително и провеждане на проучване по ОП №2 на Договора за услуга. Необходимата комуникация за получаване на съгласие за включване в проектните дейности е извършена и със Столична община.

В тази връзка изпълнителят е подпомогнал възложителя при подготовка на кореспонденция, като на 28. 02. 2023 г. му е предоставил писма, които да бъдат изпратени до ръководствата на двете пилотни общини Банско и Симитли и до Столична община и списък с електронните адреси за осъществяване на кореспонденция със служители от трите общински администрации.

С изпратените официални писма, възложителят е представил целите и задачите на предстоящото изследване и по официален ред в писмена форма е изискал съгласие за участие. Избраният подход е съобразен с действащите административни процедури и принципите на субординация.

С писмата, кметовете на пилотните общини и Столична община са информирани подробно за предстоящите дейности в рамките на изпълнението на проект BG05SFOP001-2.025-0223, с наименование "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво", финансиран по процедура BG05SFOP001-2.025 „Повишаване на гражданското участие в процесите на изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“, по Приоритетна ос № 2 „Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса“ на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Представен е коректно пълният обхват дейности, които се предвижда да бъдат извършени на територията на съответните общини – както тези, които изискват участие на експерти от общинската администрация, така и дейности, в изпълнение на ОП2, за които ще

бъдат ангажирани младежи от съответната община за целите на настоящото проучване и анализ.

Пилотните общини са информирани, че всички изготвени проучвания и анализи ще бъдат представени в рамките на планирани по проекта публични събития. С цел ефективно прилагане на резултатите от извършените анализи и направените препоръки, общините са информирани, че ще имат възможност да разполага с публично представените резултати от изпълнението, за да бъдат вътрешно анализирани и приложени в практиката на местната администрация.

В отговор са получени писма от всяка от трите общини за изразяване на съгласие за включване в дейности, в рамките на проекта.

Проучването и анализът на провежданите политики и нормативната уредба в България, регламентиращи участието на младите хора в управлението на общинско равнище, реализирани в рамките на дейност 1 по проекта и настоящото проучване обхващат едни и същи пилотни малки общини, за да се съпоставят резултатите от проведените в техните рамки проучвания и анализи, които са на една и съща тема, отнасяща се до гражданското участие на младите хора в управлението на местно ниво, но изследват различни фактори – първото проучване е съсредоточено върху нормативната база на национално и местно ниво, а настоящото – отразява информираността, нагласите, разбиранията, опитът, предпочитанията и трудностите на младите хора, отнасящи се до участието им в процеси на вземане на решения и изпълнение на политики на местно ниво.

За достигане до широк кръг респонденти, които да бъдат включени в проучването, най-вече на територията на Столична община, е предвидено да работят активно както Възложителят, така и партньорът му по проекта - ФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ СТРОИТЕЛНИ СИНДИКАТИ.

Предвид целите и опита на възложителя, а именно: да работи и съдейства за развитието и утвърждаването на духовните ценности, добрите практики в развитието на гражданското общество, образованието, физическата култура; подпомагане личностната реализация и изява на младите хора и социалната интеграция на младежи от различни уязвими групи, същият отговоря за включване в проучването и на младежи от изброените уязвими групи. В допълнение, партньорът съдейства за достигане на проучването сред максимален брой младежи, като използва членовете на Федерацията - Синдикални организации, съюзи и сдружения на работещите в строителството.

Във връзка с осъществяване от възложителя на описаните по-горе дейности, изпълнителят е подпомогнал работата му, като му е предоставил списък с предложени организации и електронните им адреси за осъществяване на кореспонденция, към които възложителят да отправи молба за съдействие за

разпространение на линк към провежданата онлайн анкета, във връзка с осъществяването на проучването и разработването на анализ за информираността на младите хора относно възможностите и формите за гражданско участие и опитът им за включване в изпълнение и мониторинг на политики и законодателство на местно ниво по Дейност 2 на проекта. Изпълнителят е изготвил и предоставил на възложителя и текст за осъществяване на кореспонденция до съответните организации, на които се разчита да разпространят до релевантни заинтересовани страни линк към онлайн анкетата, с цел включване в проучването на младежи от посочената възрастова група, включително и такива от уязвими групи, от съответната целева територия по проекта.

Релевантните методи за изпълнение на възложеното включват подготовка и структуриране на **емпирично проучване** чрез провеждане на анкета сред млади хора, съгласно предварително разработен въпросник; систематизиране на данните, получени в резултат от проучването; обработка на получените данни и информация; анализ и изготвяне на аналитичен доклад, който включва всички посочени в техническата спецификация елементи.
В подготвителния етап е извършено **проучване на младежки организации**, действащи на територията на изследваните общини, неформални младежки групи, активисти и др. в това число и младежи от уязвими групи. Проучено е наличието на местни НПО, чиято сфера на дейност обхваща работа с младежи и неформални младежки структури на гражданското общество на територията на включените в обхвата на изследването общини. Установени са контактни данни и са проведени предварителни разговори за готовността за съдействие в провеждане на проучването.
Провеждането на емпиричното изследване е извършено по метода на анкетирането, чрез онлайн инструменти. Онлайн анкетирането е избрано като изключително подходящ инструмент (спрямо проучването лице в лице, например) с оглед оптимално релевантно достигане до целевата група на проучването – младежите в съответните изследвани територии, отчитайки възрастовите специфики на тази група от населението, както и дигиталните им умения и предпочитана форма за комуникация.
За провеждане на проучването е **разработена анкетна карта** /въпросник/ за провеждане на индивидуалните интервюта с респондентите, включваща пакети от въпроси, в това число и контролни въпроси, по основните теми на проучването. Във въпросника са предвидени и крос-въпроси, кореспондиращи с анкетната карта, приложена в анализа по ОП1, с цел извършване на съпоставителен анализ и

откроряване на допирните точки и разминаванията при структуриране на нагласите в двете групи анкетирани.

- В анкетната карта са предвидени група въпроси, касаещи получаване на изходна информация за анализ на информираността на младежите относно възможностите за гражданско участие на местно ниво.
- В анкетната карта са предвидени група въпроси /в това число и контролни/, които да предоставят необходимата за анализ информация относно опита на младите хора за участие в управлението.
- Предвиден е и пакет въпроси, касаещи оценка на информираността и ангажираността на младите хора спрямо наличието и функционирането на местни НПО, чиято сфера на дейност обхваща работа с младежи и неформални младежки структури на гражданското общество на територията на общината на която живеят, включването им в дейности, изпълнявани от НПО, неформални младежки СГО или участието им в други организации, клубове или форми и инициативи с обществено значение.

Анкетната карта съдържа и идентифицираща информация за възраст, занятие, самоопределяне като част от уязвима обществена група и населено място.
Разработената анкетна карта е приложена към настоящия доклад
Проучването е проведено в периода 03.04.2023 г. - 02.05.2023 г., съгласно разработената методика, сред 323 младежи на възраст от 18 до 30 години, чрез персонални интервюта, реализирани със средствата на електронната комуникация (чрез онлайн анкетиране посредством използването на специализирана платформа за провеждане на социологически проучвания – Alchemer Platform), проведени както на територията на пилотните общини Банско и Симитли, така и в Столична община.
Териториалното разпределение на обхванатите в проучването младежи обхваща повече от 3 населени места на територията на общината /за пилотните общини Симитли и Банско/.
За провеждане на проучването сред младежите в определените пилотни общини е получено съдействие от страна на местната власт, местни клубове, читалища и училища с гимназиален етап на обучение.
Чрез метода на **кабинетното проучване** са обработени и систематизирани данните и информация от 323 анкетни карти, попълнени от младежите, обхванати от проучването. Изходните данни са групирани по въпроси, като са направени изчисления за тежеста на всеки от отговорите. Данните са систематизирани в текстов и графичен формат.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

В етапа на **аналитично изследване** на получената посредством анкетите информация, отговорите са групирани по основните теми на изследването, съгласно техническото задание, в логическа последователност като са отчетени и данните от контролните въпроси.

Данните са разгледани и анализирани като цяло и чрез **съпоставителен анализ** на база екстраполиране на данните, по общини.

На база аналитично обработената информация е направен експертен прочит на данните от изследването, формулирани са основни проблеми и изводи. Анализирани са пропуските в информираността на младите хора по темата за гражданско участие във формирането и изпълнението на политики на местно ниво, набелязани са теми, които могат да бъдат заложени в последващо изготвяне на отговарящи на идентифицираните пропуски и нужди, обучителни модули.

На база на резултатите, отнасящи се до информираността по темата за гражданското участие на младите хора от пилотните община/общини, с население между 10 и 15 хил. жители, са **систематизирани основни дефицити и препоръки** за изготвяне на обучителни модули, съдържащи теми, за които е отчетено, че младите хора не са запознати в достатъчна степен.

Изготвен е **SWOT анализ** на резултатите от проучването и са изведени препоръки, отнасящи се до подобряване на средата за гражданско участие и прякото участието на младите хора в управлението на местно ниво. Изготвеният анализ очертава силните, слабите страни, възможностите и заплахите, характеризиращи гражданско участие на младите хора от различни групи общини в управлението на местно ниво.

Изследването е документирано и е **изготвен доклад** за извършените проучване и анализ на информираността на младите хора относно възможностите и формите за гражданско участието и опитът им за включване в изпълнение и мониторинг на политики и законодателство на местно, който да подпомогне осъществяване на следващи действия за създаване на по-благоприятна среда за нарастване на активността на НПО и СИП при изпълнението и мониторинга на политики и законодателство.

II. АНАЛИЗ НА ДАННИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНО ОНЛАЙН АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ СРЕД МЛАДЕЖИ

Настоящият анализ е изготвен на база данните от анкетно проучване, проведено по метода на директното интервюиране с респондентите чрез средствата на електронната комуникация, на 323 млади хора, съгласно дефиницията на Закона за младежта. В обхвата на проучването са включени младежи на възраст от 18 до 30 години. Интервютата са проведени на територията на пилотните общини Банско и Симитли, както и в Столична община.

Целта на проведеното проучване е да бъде събрана базова информация за анализ на информираността на младите хора относно възможностите и формите за гражданско участието и опитът им за включване в изпълнение и мониторинг на политики и законодателство на местно ниво.

Проучването е проведено, съгласно разработената методика, с използване на инструментите на анкетно проучване, обработка на данните, кабинетно проучване и анализ на получената информация.

За провеждане на проучването сред младежите в определените пилотни общини е получено съдействие от страна на местната власт, местни клубове, читалища и училища с гимназиален етап на обучение.

На база на събраната информация е проведено проучване и изготвен анализ за информираността на 323 млади хора, вкл. и такива, попадащи в т. н. уязвими групи.

II.1. Анализ на данни за респондентите

В анкетното проучване са включени 323 младежи, живеещи на територията на пилотните общини Банско и Симитли, разпределени по местоживеене в съотношения както следва:

Община	Дял	Респонденти
Община Банско.	22.6%	73
Община Симитли.	28.8%	93
Столична община.	48.6%	157

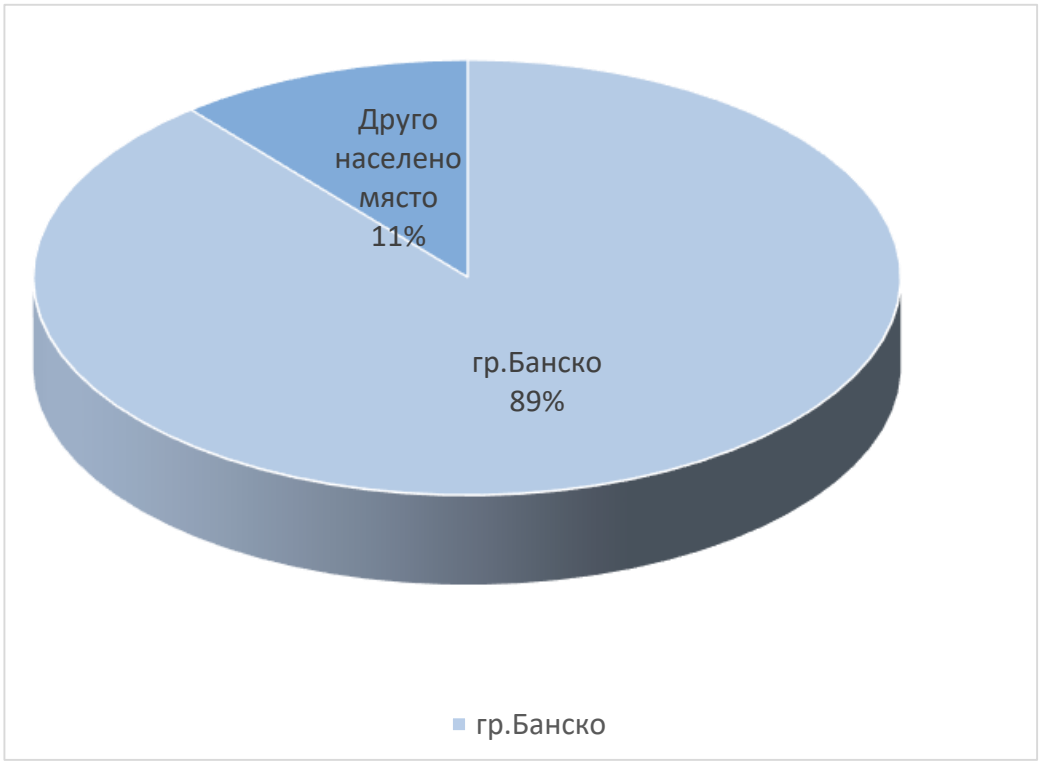
Totals: 323

В проучването е изведена и структура на респондентите по местоживеене за всяка отделна община. В доклана са посочени конкретните параметри за двете малки пилотни общини. Всички данни се съдържат в приложенията към настоящия доклад.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Структура на респондентите от община Банско:

Гр. Банско.	89.0%	65
Друго населено място в община Банско (моля, посочете):	11.0%	8

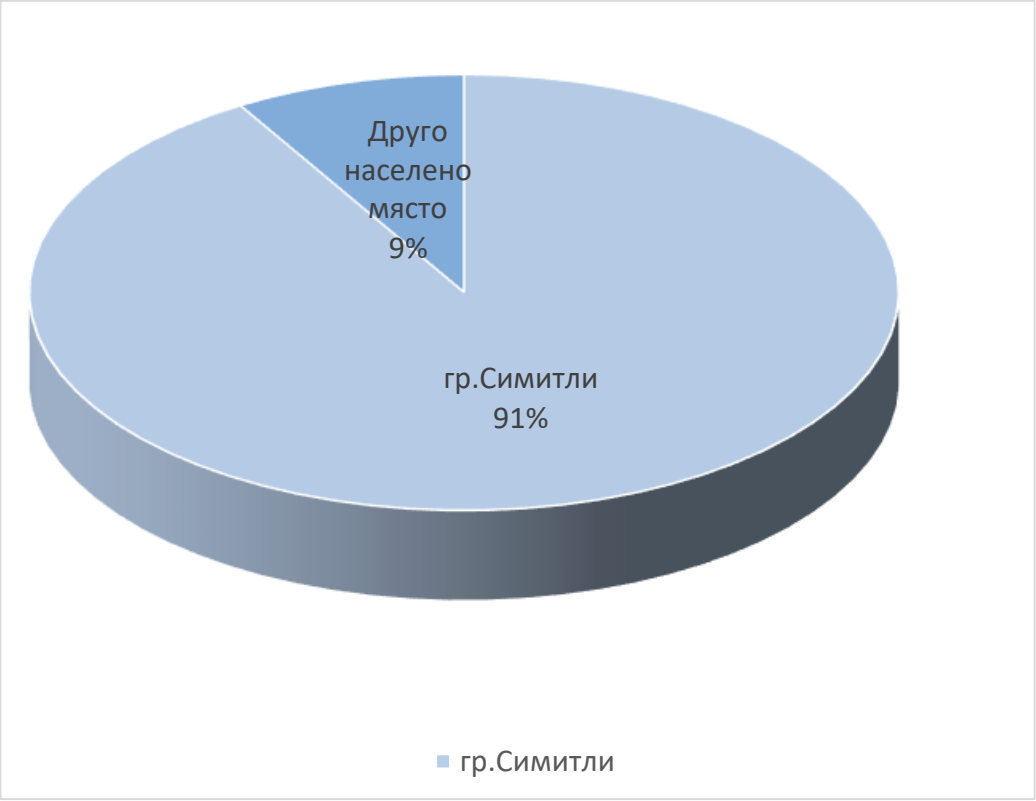
Totals: 73

Обхванатите населени места на територията на община Банско са: Филипово, Кремен, Разлог, Добринище и Банско.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Структура на респондентите от община Симитли:

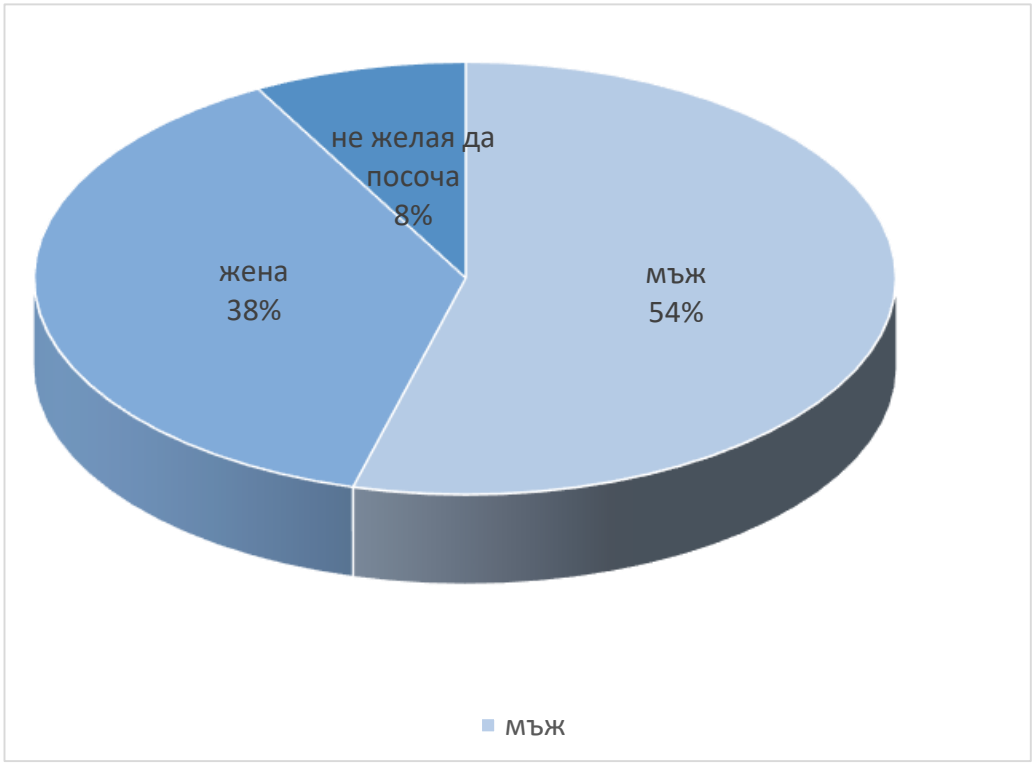

Value	Percent	Responses
Гр. Симитли.	91.4%	85
Друго населено място в община Симитли (моля, посочете):	8.6%	8

Totals:93

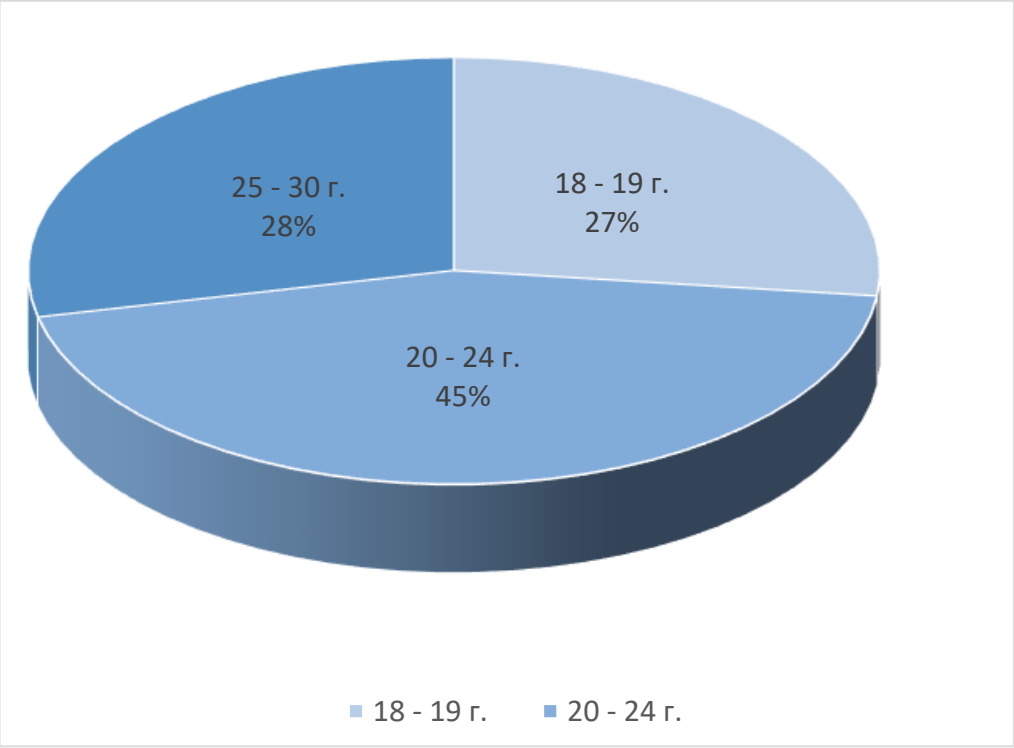
Обхванатите населени места на територията на община Симитли са: Долно Осеново, Брежани, Крупник, Железница, Ораново и Симитли.

Разпределение по пол на респондентите, обхванати от проучването:

Value	Percent	Responses
Мъж.	54.2%	175
Жена.	37.8%	122
Не желая да посоча.	8.0%	26
	Totals	**323**

Възрастова структура на обхванатите от проучването млади хора:

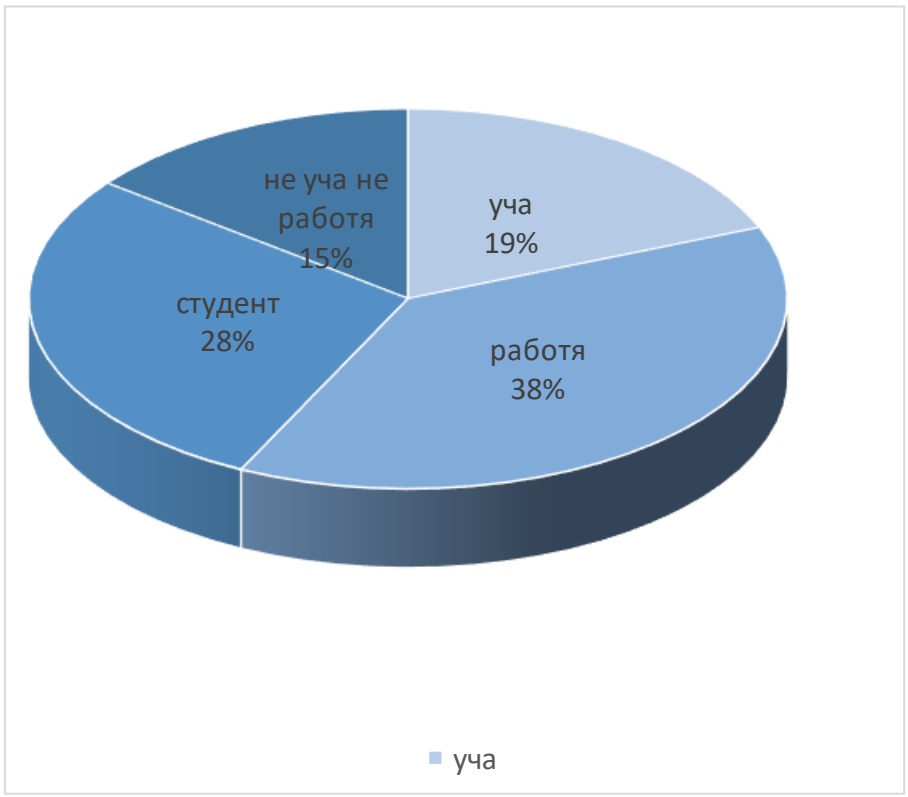

Value	Percent	Responses
От 18 до 19 години.	26.9%	87
От 20 до 24 години.	44.6%	144
От 25 до 30 години.	28.5%	92

Totals:323

Преобладаващия панел от 144 респонденти е във възрастовата граница от 20 до 24 години, която предполага висока социална активност и динамика по отношение на обществената ориентация.

Структура на заетост на респондентите

Структурата на заетост на респондентите обхваща най-голям брой работещи млади хора / 124/, на второ място са участвалите студенти /91/, учащи /61/ и 47 респонденти в групата не учещи и не работещи.

Съотношението е представително по отношение на обхванатите младежи от групата NEET (Neither in Employment nor in Education or Training – NEET). На национално ниво по данни на НСИ 15,1% от младежите между 15 и 29 години не учат и не работят, според наблюдението на работната сила у нас през 2022.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Дял на представителите на уязвими групи в обхвата на проучването:

34% от анкетираните в рамките на проведеното определят себе си като представители на уязвими социални групи.

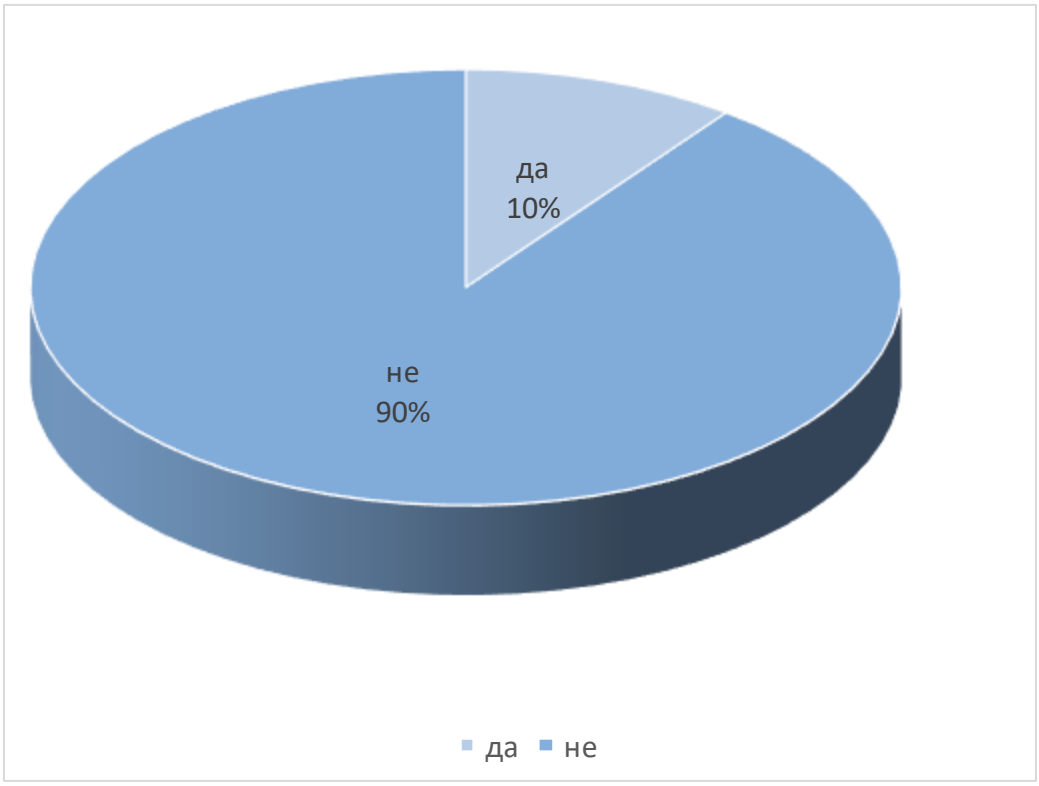

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

II.2. Анализ за информираността на младите хора относно възможностите и формите за гражданско участието

Пакет от въпроси в анкетната карта е насочен към идентифициране на степента на информираност на младите хора за възможностите за участие в процеса на формиране на политики, тяхното наблюдение и реализация. Част от въпросите имат за цел да изяснят степента на достоверност на получените отговори и по този начин да внесат допълнителен аспект в анализа относно престижността на активното гражданско участие от гледна точка на младите хора.

89,9 % от участвалите в анкетното проучване категорично заявяват, че не са запознати с възможностите, които дава българското законодателство, за участие на млади хора в процеса на разработване на политики и законодателство на местно ниво.

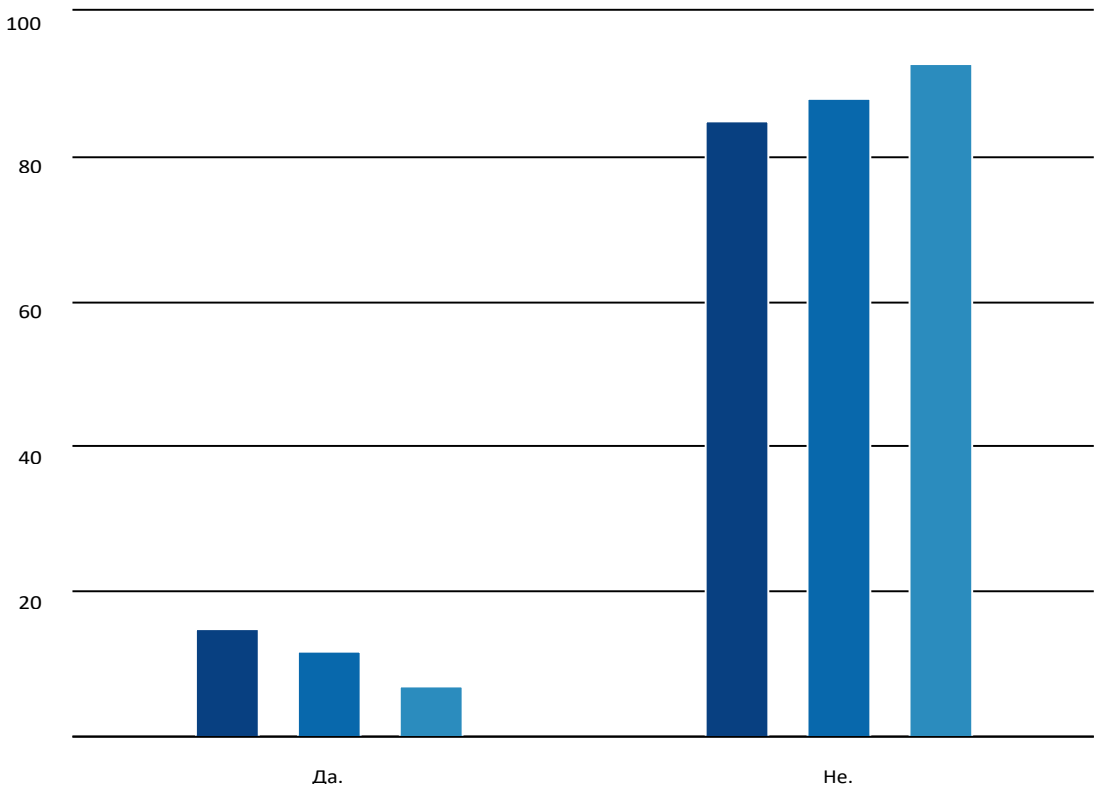

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Value	Percent	Responses
Да.	10.2%	33
Не.	89.8%	290
	Totals	323

Освен индикация за изключително ниско ниво на гражданска грамотност и правна култура, които са характерни за преобладаваща част от населението, данните сочат осезаемата липса на обучение по гражданска култура в системата на образованието, както и ниското ниво на познаване на инструментите за прозрачност и публичност на институциите. В същото време следва да бъде отбелязано, че инструментите за публичност на обществените структури са преобладаващо пасивни по своя характер и в по-голямата си част изключват проактивни действия за привличане на интерес и внимание към процесите, функциите и отговорностите на публичните структури.

10,2 % от анкетираните декларират познаване на възможностите, предоставени по законодателен ред за участие във формирането на публични политики, но отговорите на откритият съпътстващ въпрос дават основание да бъде направено предположението, че отговорите са свързани по-скоро с персонална самооценка отколкото с реално познаване на процедурите.

Разбивката на отговорите на въпроса по общини показва по-добра информираност за основните механизми на участие в процеса на вземане на решения на местно ниво в по-малките общини, в сравнение с данните за Столична община. Съотношението в отговорите се потвърждава и от двата отговора – отрицателен и положителен. Съотношенията между общините и в двата случая категорично потвърждава извода.

Участниците в анкетата, проведена на територията на Столична община, демонстрират по-висока степен на индеференстност към обществените процеси и на по-голям брой от посочените в анкетната карта възможности отговарят предимно с „не знам/ не мога да преценя“.

Идентифицирането на участието в гласуване като възможност за гражданско участие в процеса на формиране на политики има косвено отношение към конкретния въпрос.

Отговорите:

- ✓ *Подходящо образование Опит в сферата на туризма или търговията Идеи за местно управление.*
- ✓ *Да харесват ми наличните възможност.*

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

- ✓ *Национална стратегия за младежта 2021-2030.*
- ✓ *Да*

демонстрират по-скоро неразбиране на въпроса и непознаване на материята, въпреки положителния си характер. Това дава основание да бъде направен извода, че процента на положителните отговори реално е под 10%.

В този контекст получените в рамките на анкетното проучване отговори на въпроса **„Запознати ли сте с някой от следните документи:**

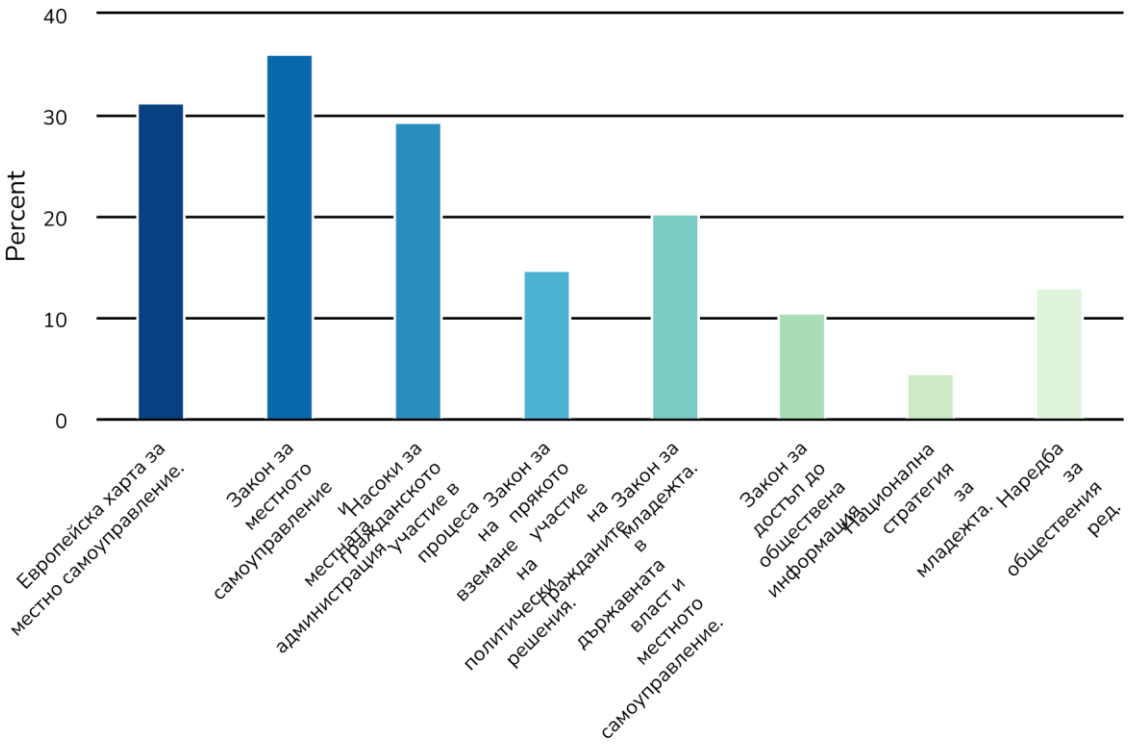
- Европейска харта за местно самоуправление
- Закон за местното самоуправление и местната администрация
- Насоки за гражданското участие в процеса на вземане на политически решения
- Закон за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление
- Закон за младежта
- Законът за достъп до обществена информация
- Национална стратегия за младежта
- Наредба за обществения ред“

поставят под сериозно съмнение степента на достоверност, тъй като поне в 5 от посочените нормативни и стратегически документи са визирани повече форми на гражданско участие от тези, получени в отворените отговори на предходния анализиран въпрос.

Value	Percent	Responses
Европейска харта за местно самоуправление.	31.3%	101
Закон за местното самоуправление и местната администрация.	36.2%	117
Насоки за гражданското участие в процеса на вземане на политически решения.	29.4%	95
Закон за прякото участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление.	14.9%	48
Закон за младежта.	20.4%	66
Закон за достъп до обществена информация.	10.5%	34
Национална стратегия за младежта.	4.6%	15
Наредба за обществения ред.	13.0%	42

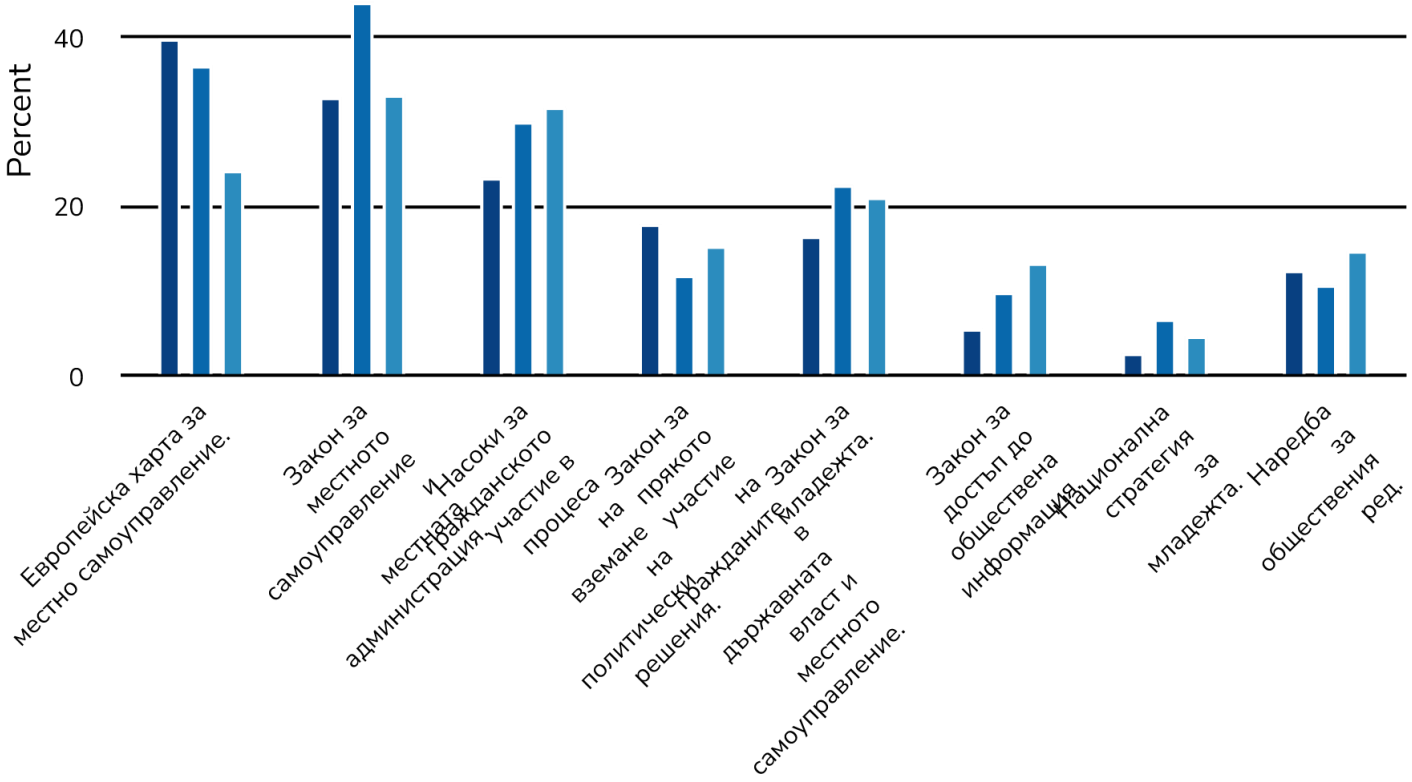
Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Предвид заложената в методиката на извършване на проучването система от контролни въпроси, получените отговори могат да бъдат оценени като мотивирани от разбирането за престижност и от широко разпространен модел за идентифициране на знанието за нещо с разпознаването му. В случая разпознаването на названията на документите, доколкото е напълно допустимо да са били дочути по медии, в разговори или в рамките на обучението, се идентифицира като познаване на самите документи.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

В графиката по-горе са представени данните получени в рамките на изследването, по общини, като в групата стълбовете са подредени по обичайния ред: Банско, Симитли, София.

Колкото и условно да бъдат приети получените отговори за познаване на основни документи, регламентиращи възможностите за участие на младите хора в процесите на формиране на политики и тяхното реализиране, прави впечатление по-голямата активност на младите хора в малките пилотни общини.

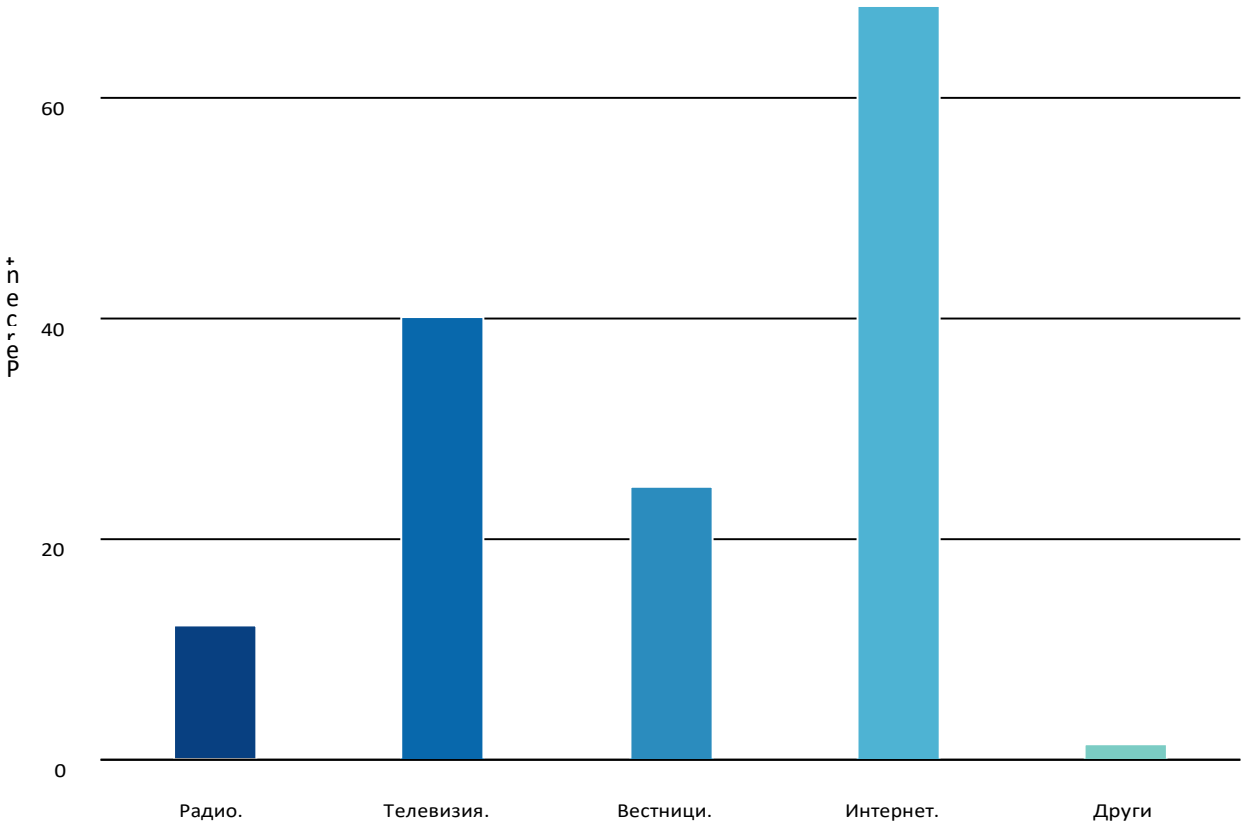
Само по отношение на конкретни насоки за гражданско участие на местно ниво /което е хипотеза/ и на Наредбата за обществения ред, доминират положителните отговори, получени от респондентите в София. По отношение на законодателството, регулиращо тези правни възможности – Закона за младежта, Закона за прякото участие на гражданите и ЗМСМА, запознатостта с тях е по-висока в малките пилотни общини.

Приемането на частично придобита информация за познаване на смисъла и съдържанието на нормативните възможности за гражданско участие се потвърждава и от отговорите на въпроса

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Как се информирате за обсъжданите стратегии, програми и нормативни актове на местно ниво?

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Value	Percent	Responses
Радио.	12.4%	40
Телевизия.	40.2%	130
Вестници.	24.8%	80
Интернет.	68.4%	221
Други източници (моля, посочете):	1.5%	5

Най-висок дял имат отговорите, посочващи като основен източник на информация интернет /68,4%/, следван от телевизия /40,2%/. И двата водещи в отговорите източници на информация по своята същност като комуникационни канали имат по-скоро новинарска стойност, отколкото същностно познаване на процеса на обществени обсъждания или възможност за запознаване с конкретния нормативен акт или стратегически документ, обект на обсъждането. На практика информираността за съществуване на процес по осъждане се възприема като познаване на самия процес по обсъждане и на конкретния обект на обсъждане.

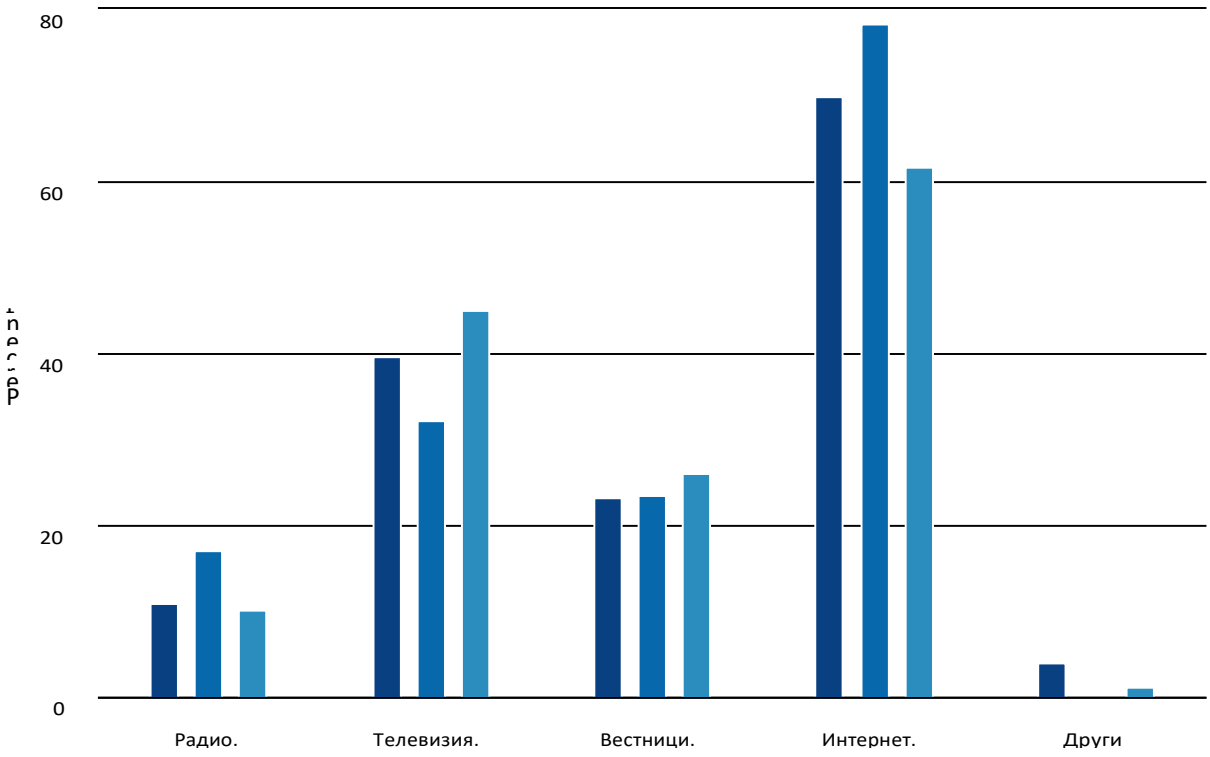
Това твърдение се потвърждава и допълва от отговорите на отворената част на въпроса, в която като други източници на информация са посочени:

- ✓ *Устно общуване*
- ✓ *OnlyFans; Tinder; Grinder*
- ✓ *Близки*

Тези отговори затварят кръга на предположения, на база получените емпирични данни, че информирането за съществуващи в обществото процеси подменя разбирането за същността на самите обществени процеси като възможност за

пряко гражданско участие. В значителна степен отговорите дават основание да се предполага и недостатъчно разбиране на самата същност на въпроса.
Извън този контекст е отговор „в университета има дисциплина Държавни политики и стратегии“, който косвено кореспондира със същността на зададения в анкетата въпрос доколкото касае по-скоро теоретичния аспект.

Интересна е съпоставката между получените в анкетата отговори на въпроса на териториален принцип, защото тя извежда водещите комуникационни канали за младите хора. Тази информация би могла да бъде използвана при структуриране на механизми за активен диалог.
Разпределението на териториален принцип, което дава възможности за преценка на тежестта на различните източници на информация сред младите хора е посочено в следващата графика:

На база получените в хода на изследването данни, може да бъде направен и рейтинг на комуникационните канали, използвани приоритетно от младите хора за получаване на информация: Интернет, Телевизия, Вестници, Радио.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

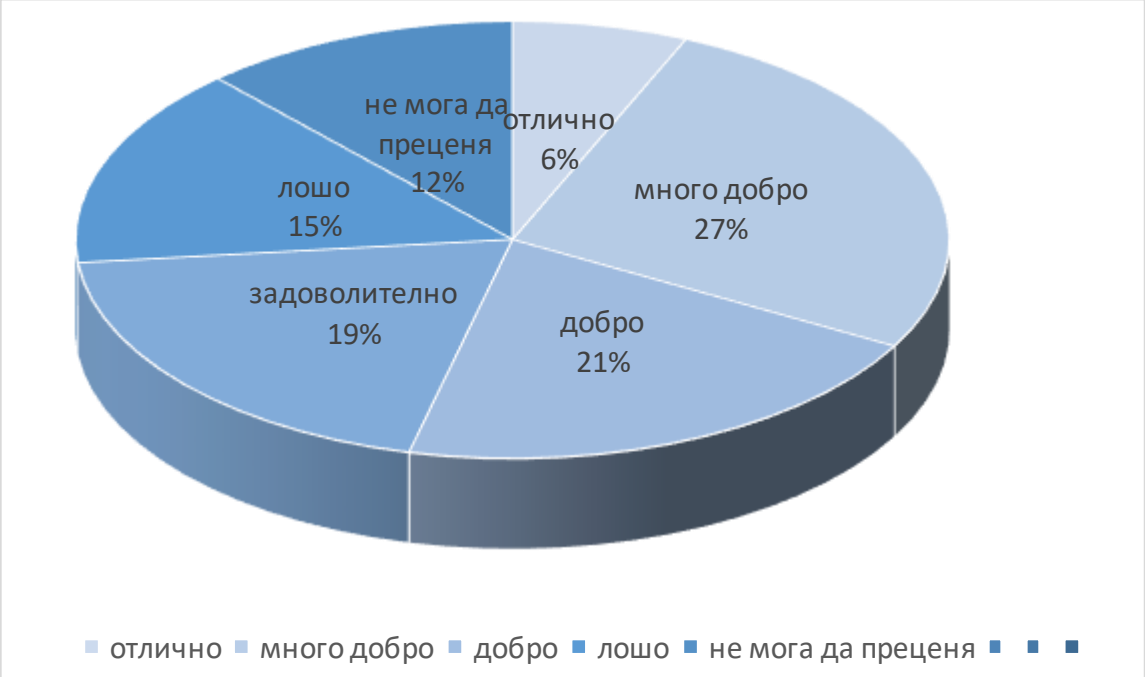
Най-висок е делът на интернет в комплекса комуникационни канали за младите хора от община Симитли. В тази група са високи показателите и сред младежите от Банско.

По отношение на телевизията и вестниците като източник на информация, доминират положителните нагласи сред младежите в София. Причина за тези резултати би могло да бъде и предположението, че поради абсолютната централизация на националните медии, по-голяма част от младите хора в София са имали възможност да бъдат обект на журналистически материали.

Предвид изложения анализ на отговорите, като сравнително обективна би могла да бъде характеризирана **оценката на политиките, насочени към подкрепа на младите хора.**

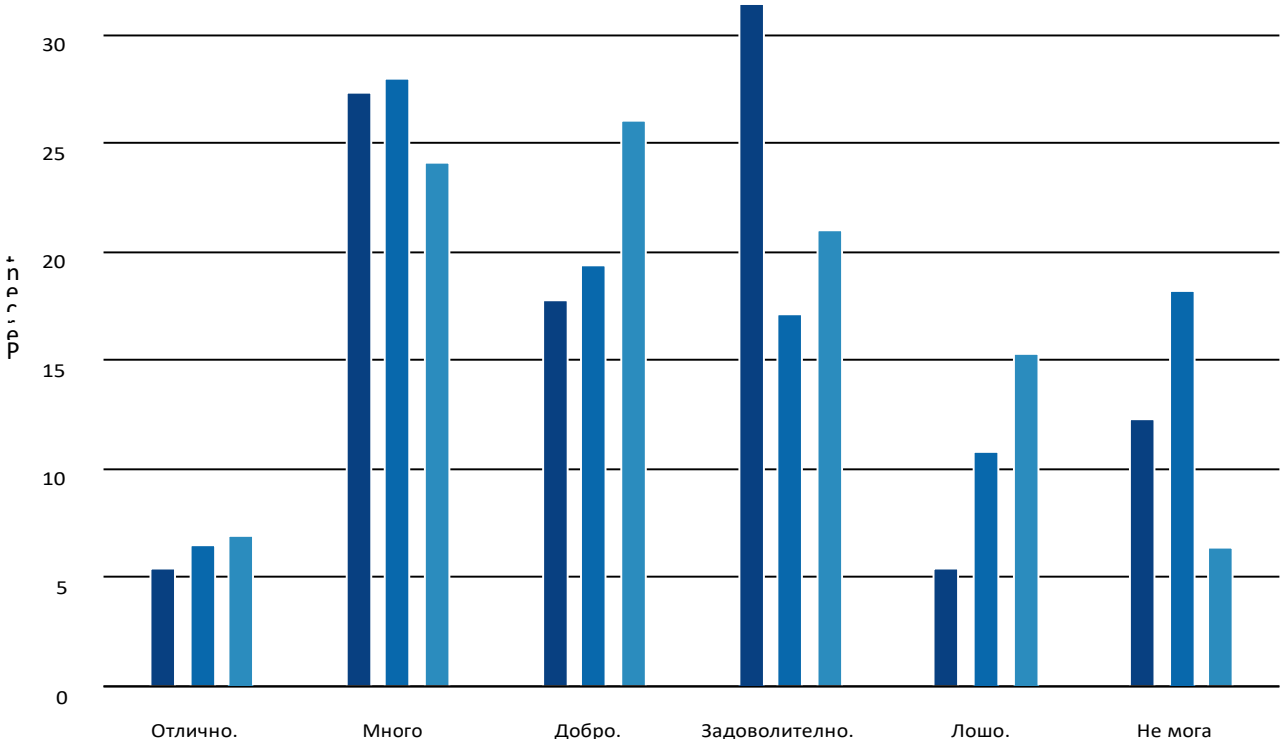
На местно ниво оценката е относително паритетно разделена между предимно отрицателни отговори / 45,2 %/ и положителни / 54,8 %/.

На национално ниво – 53,8% - положителни отговори и 46,2% неутрални и негативни.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

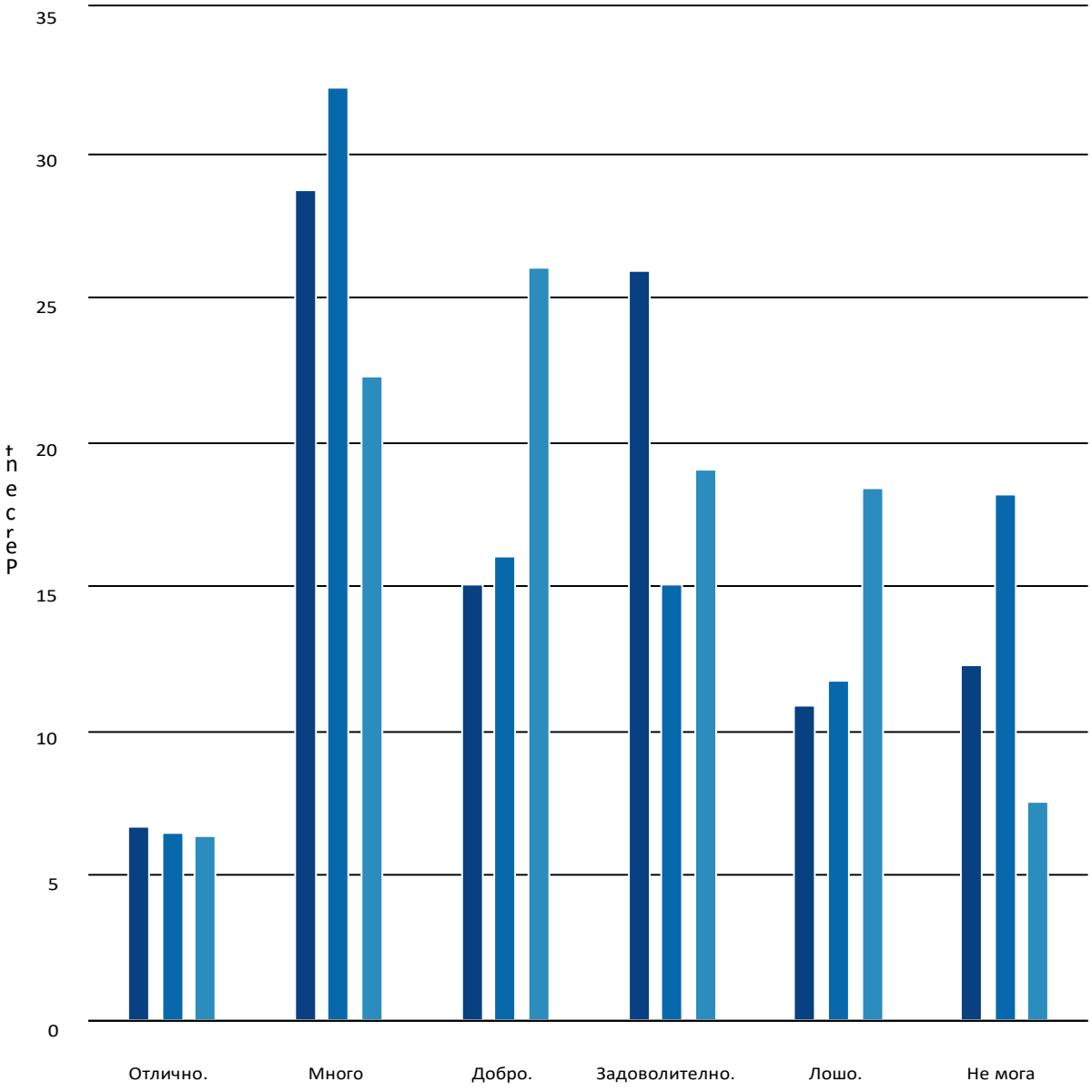

Данните от община Банско показват най-голяма активност сред младежите в оценката на местните политики за младежта. В тази група са и най-големият дял много добри и задоволителни оценки на политиките, получени в хода на анкетата.
Сравнително по-пасивни в оценката на политиките на местно ниво са младите хора в Симитли. Преобладаваща сред тях е много добрата оценка на политиките.
За анкетираните в София превес имат оценките на местните политики за младите хора като добри.

Отношението, изразено от респондентите по отношение на националните политики за младите хора са посочени в следващата графика:

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

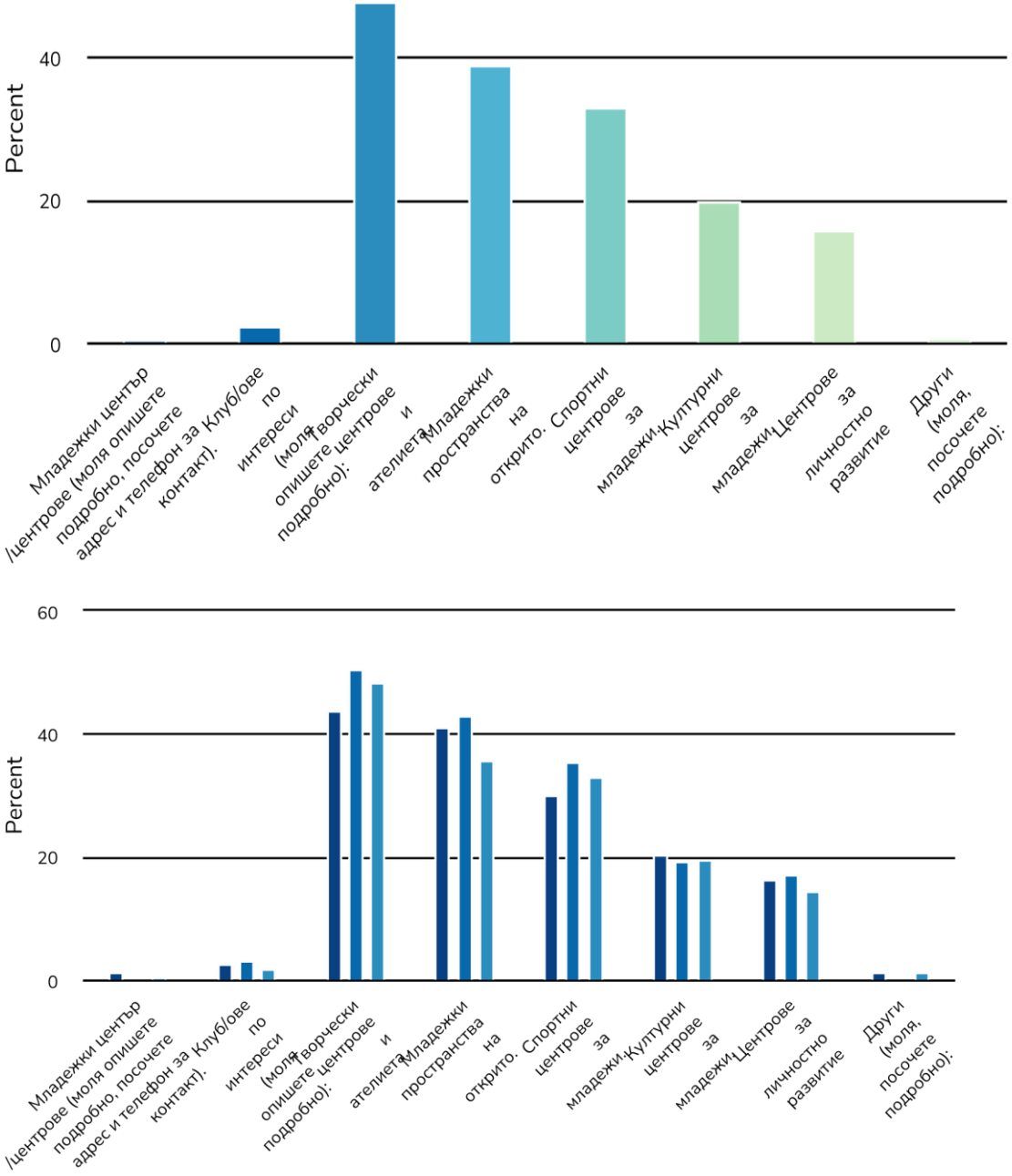

Като обекти за развитие на младежки дейности, изградени на територията на съответната община основно младите хора идентифицират творчески и спортни клубове. Конкретните отговори, изискващи точно посочване на обектите за развитие на младежки дейности, кореспондират и с разбиранията на общинските администрации, поучени в рамките на проучването по ОП1 за инфраструктурата за младежки дейности.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

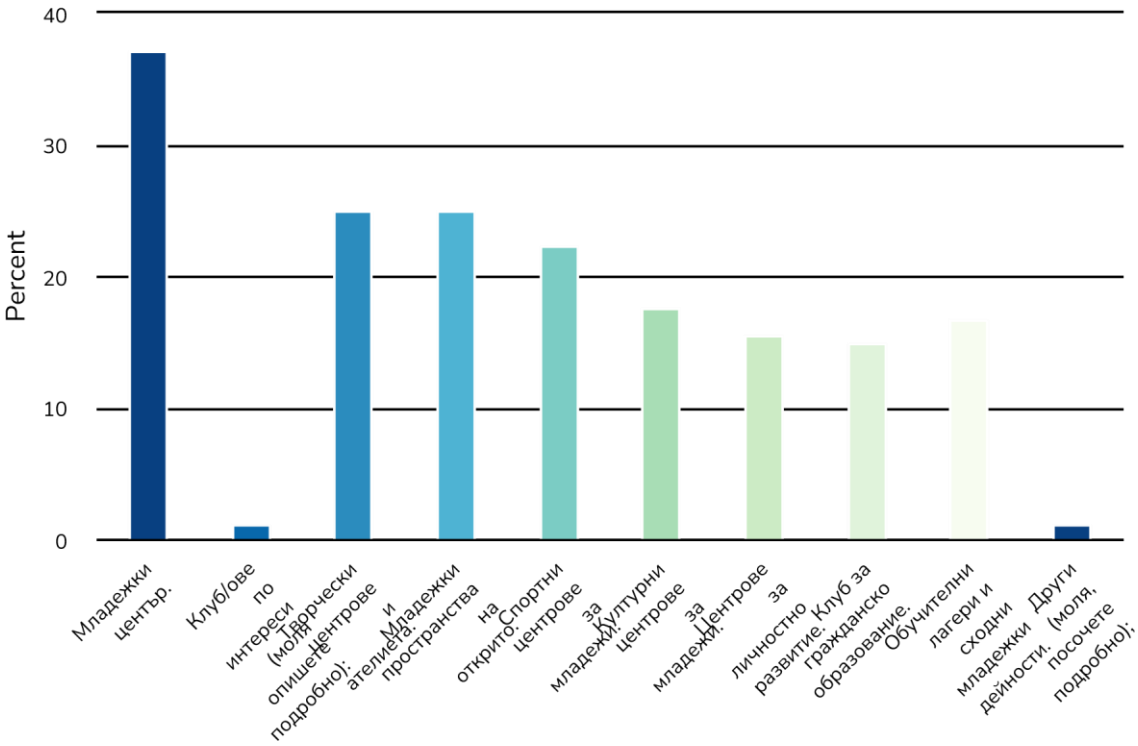
Какви обекти за развитие на младежки дейности са изградени на територията на Вашата община

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Какви обекти за развитие на младежки дейности бихте искали да бъдат изградени (според вас има нужда да бъдат изградени) на територията на Вашата община.

Отговорите на затворените въпроси дават по-широк спектър на възприемане на обектите, свързани с младежка активност. Съпоставката дава основания за класифициране на част от отговорите на затворения въпрос като мотивирани от усещане за престижност.

В същото време прави впечатление, че при задаване на въпрос, свързан с препоръка какви обекти за младежки дейности да бъдат изградени на територията на общината, най-висок процент са отговорите, посочващи Младежки център. Анализът на данните от двата въпроса очертава ясна необходимост от създаване на пространства за срещи и общуване на млади хора извън неформалната среда и заведенията. Дори да бъдат тълкувани само като интерес, данните насочват вниманието към необходимостта от фокусирани инвестиции, насочени към младите и добро обмисляне на функциите на младежките центрове. Наличието на значителен европейски ресурс както по европейски програми, така и по Плана за възстановяване и устойчивост е възможност, от която общините биха могли да се възползват, в контекста на усилията си да мобилизират енергията на младите хора и да я насочат към дейности, свързани с развитие на местната общност и региона.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Нуждата от създаването на младежки центрове по места се потвърждава и от отговора на конкретния въпрос „Какви обекти за развитие на младежки дейности бихте искали да бъдат изградени (според вас има нужда да бъдат изградени) на територията на Вашата община“.

Value	Percent	Responses
Младежки център.	37.2%	120
Клуб/ове по интереси (моля опишете подробно):	1.2%	4
Творчески центрове и ателиета.	25.1%	81
Младежки пространства на открито.	25.1%	81
Спортни центрове за младежи.	22.3%	72
Културни центрове за младежи.	17.6%	57
Центрове за личностно развитие.	15.5%	50
Клуб за гражданско образование.	14.9%	48
Обучителни лагери и сходни младежки дейности.	16.7%	54
Други (моля, посочете подробно);	1.2%	4

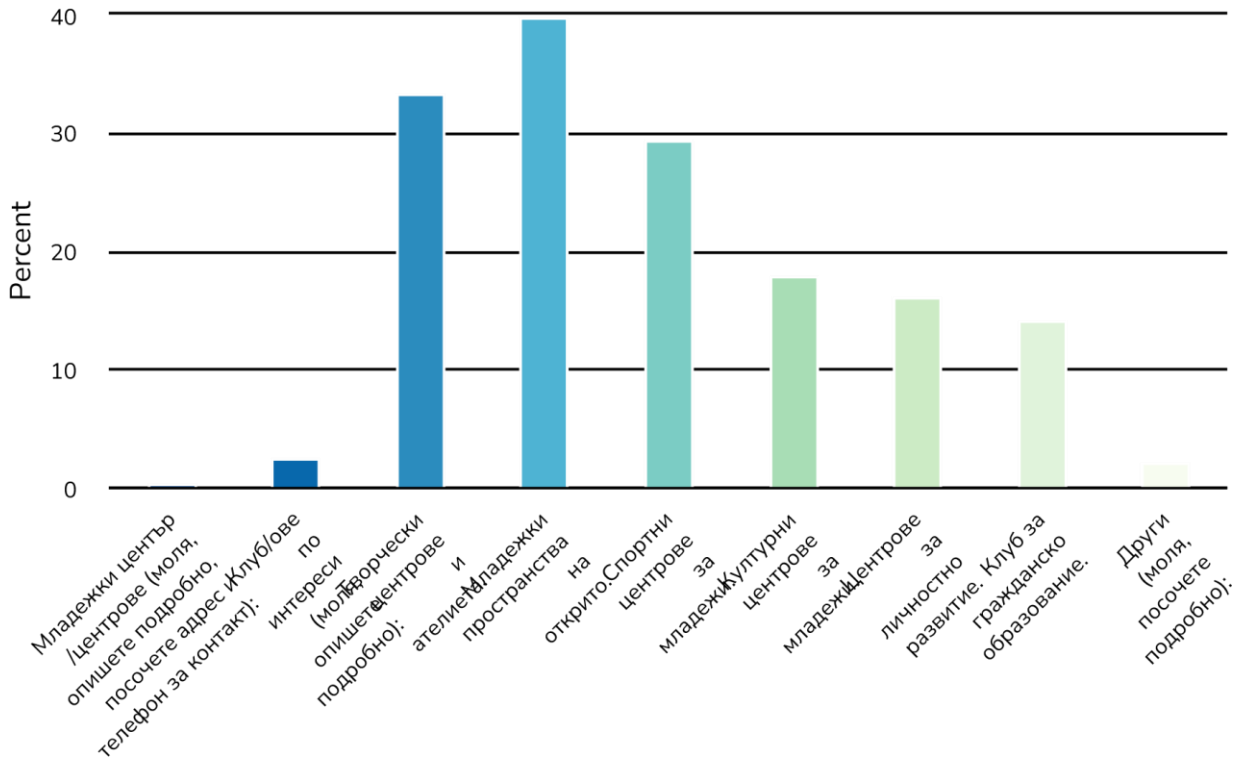
Най-висок процент от отговорите са за създаване на младежки центрове. Те могат да бъдат оценени като липсващи на младите хора, които са участвали в анкетата и предвид факта, че незначителна част от тях са посещавали подобни. При дадената в анкетата възможност да разширят своите отговори, младите хора акцентират върху дейности, които въпросните бъдещи младежки центрове биха могли да развиват, за да привлекат интереса им: информационни технологии, изкуства, спортни

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

занимания. Интересен е и отговорът, насочващ към провеждане на предварителни проучвания и прогнози за развитието на интересите на младите хора. В един от отговорите се посочва, че е вероятно те самите да не знаят какви занимания биха провокирали техния интерес, но биха се включили, ако съществуват условия. В този смисъл изпъква необходимостта от обмен на опит и повече информация за успешно функциониращи и развиващи се младежки центрове у нас и в други европейски държави, преди планиране и изграждане на подобни средища. Доброто осмисляне на тяхната функция би могла в значителна степен да мотивира и да ангажира младите хора, които изпитват сериозно затруднение да определят интересите си, и поради малък опит и ограничени възможности, както потвърждават отговорите на следващия въпрос.

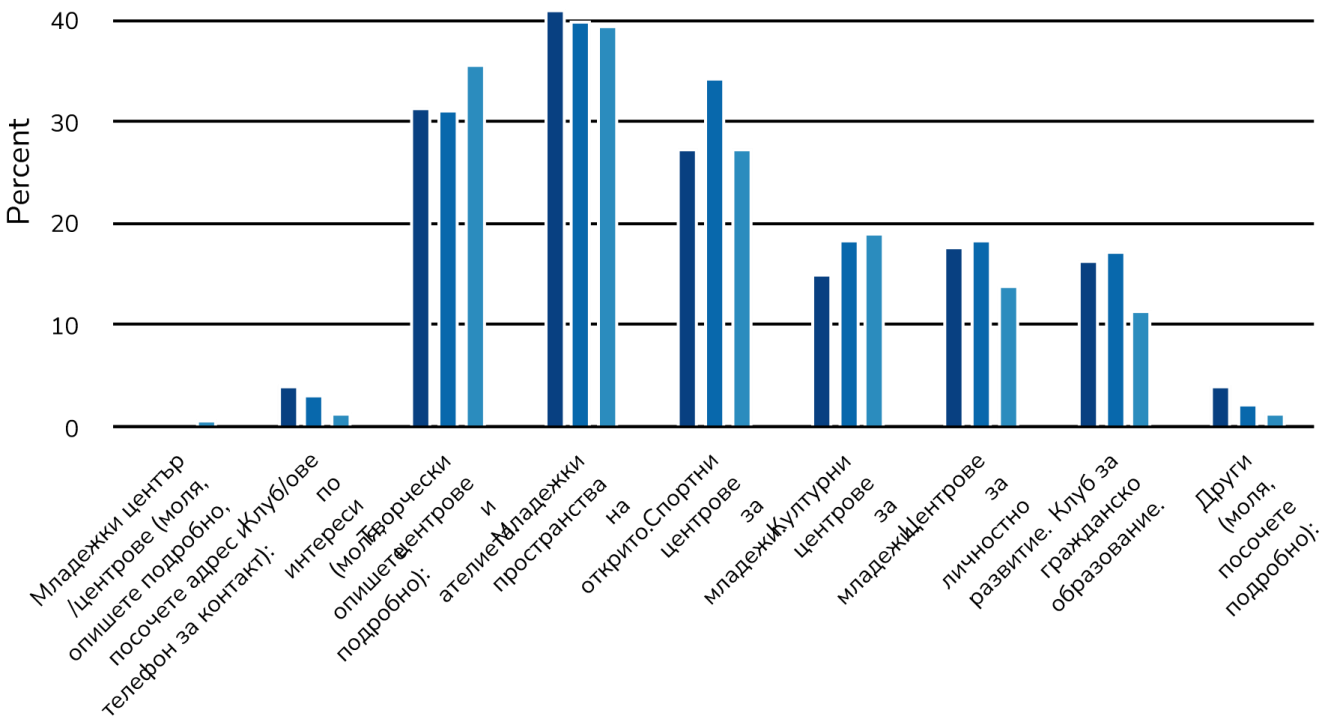
Какви обекти за развитие на младежки дейности сте посещавал/а?

В графиката са показани и данните от анкетите, разпределени по общини:

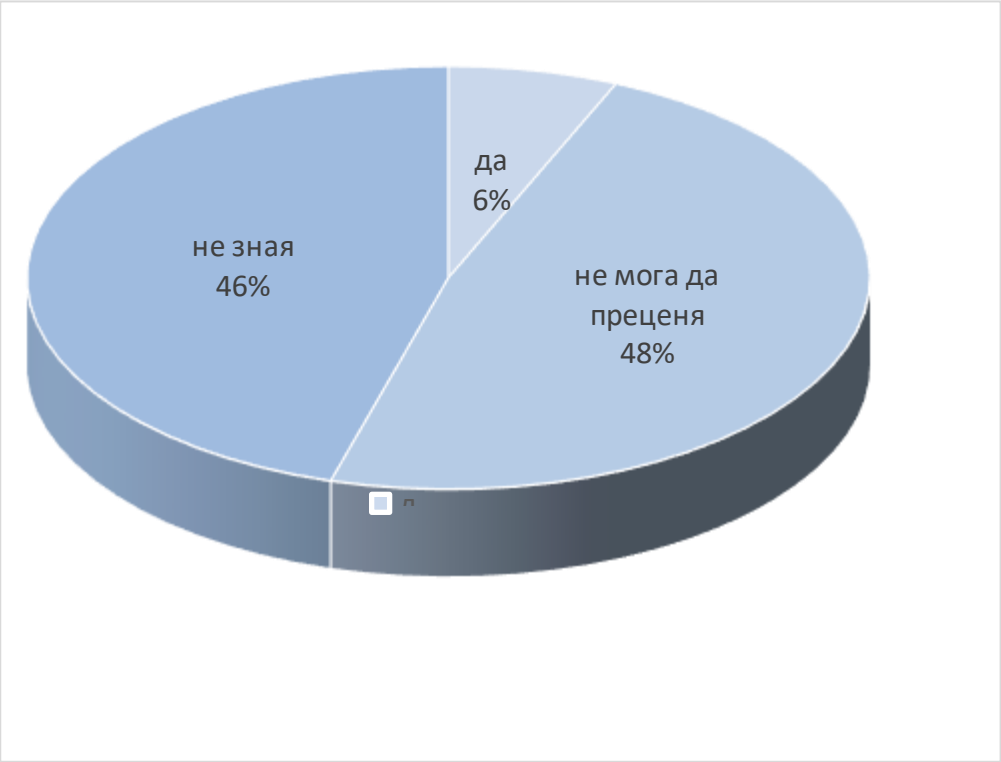
Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Доминиращо място както за младите хора от София така и в пилотните общини Банско и Симитли имат младежките пространства, следвани от творчески клубове и спортни центрове.

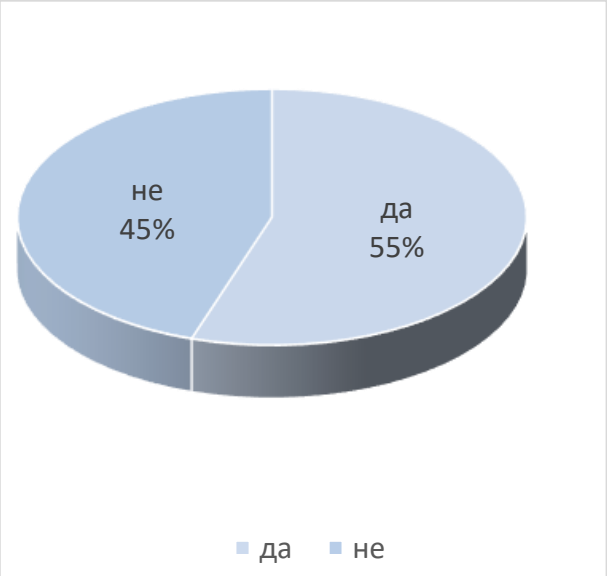
При проактивна политика общините имат потенциал да заемат свободната територия за младежки дейности, предвид и липсата в пилотните общини на значителен брой младежки организации и на информация за тях и тяхната дейност. Тези констатации се потвърждават и от въпроса, свързан с информираност за съществуването и дейността на младежки организации на територията на съответната община.

Има ли младежки организации, регистрирани и действащи на територията на общината?

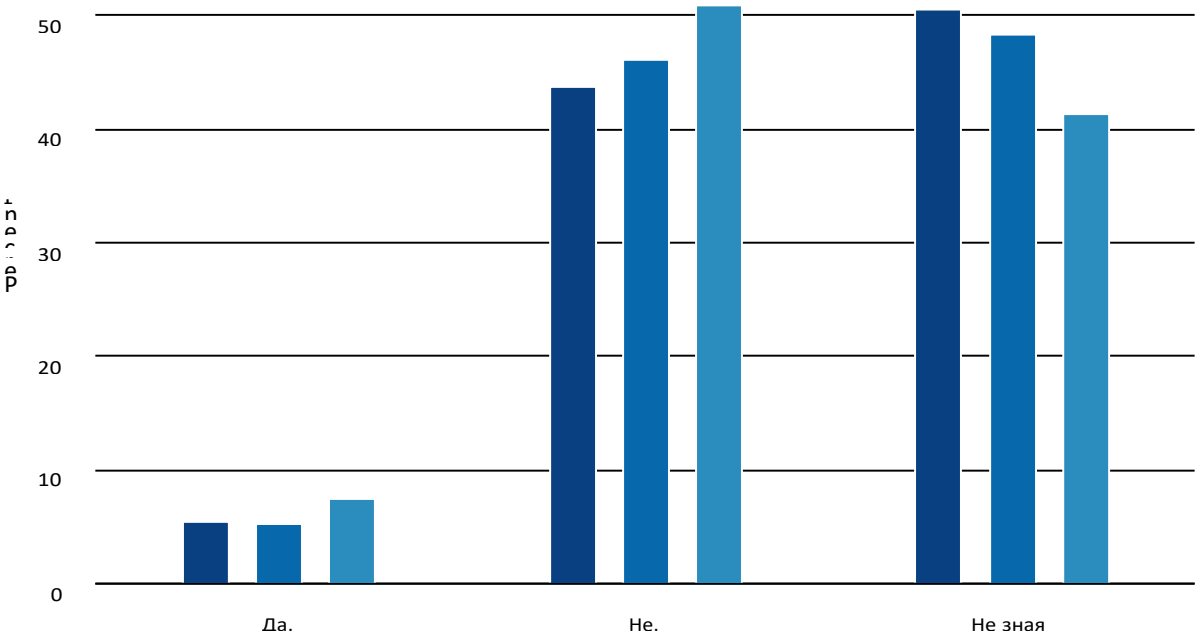

Value	Percent	Responses
Да.	6.5%	21
Не.	48.0%	155
Не зная (нямам информация).	45.5%	147

Totals: 323

Незначителна част от анкетираните млади хора имат **информация за съществуването на младежки организации** на територията на тяхната община / едва 6,5%/.

Данните се потвърждават и от разбивката на отговорите по общини.

Отговорите са ясна индикация за липсата на активност на съществуващите младежки структури и за ниската степен на откритост и публичност на тяхната работа на терен, доколкото тя съществува освен свързаната с изпълнение на проектно финансирани дейности.

Отговорите на въпроса за посочване на конкретна младежка организация в пилотните общини Банско и Симитли извеждат на преден план само две подобни структури:

Сдружение "Младежка мрежа за развитие" - гр. Симитли.
Младежки форум 21 век.

В отговорите, получени на територията на София не се посочва нито една младежка организация от респондентите.

II.3. Анализ на опита и нагласите на младите хора за гражданско участието

Value	Percent	Responses
Да.	55.1%	178
Не.	44.9%	145

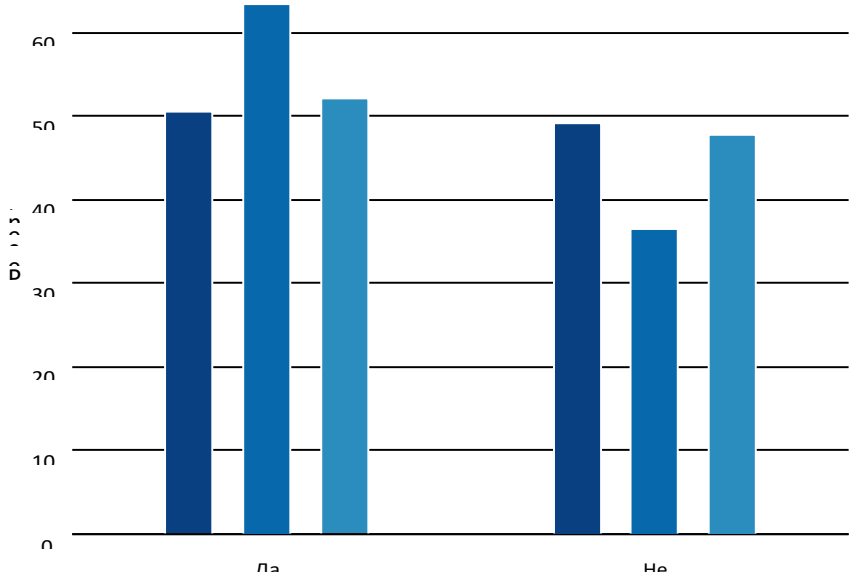
Totals: 323

55% от участвалите в анкетата посочват, че са **членували в младежка организация.**

Мотивите за отрицателен отговор са свързали с липса на информация за съществуването на младежка организация на територията на тяхната община, непознаване на механизмите на функциониране на гражданските организации */Не са ме избирали и съм нямала възможност, Не съм била поканена/*, липса на свободно време, липса на интерес или убеденост, че участието в младежка организация би било от полза за тяхното развитие и др.
Графиката показва и разпределението на получените отговори по общини:

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

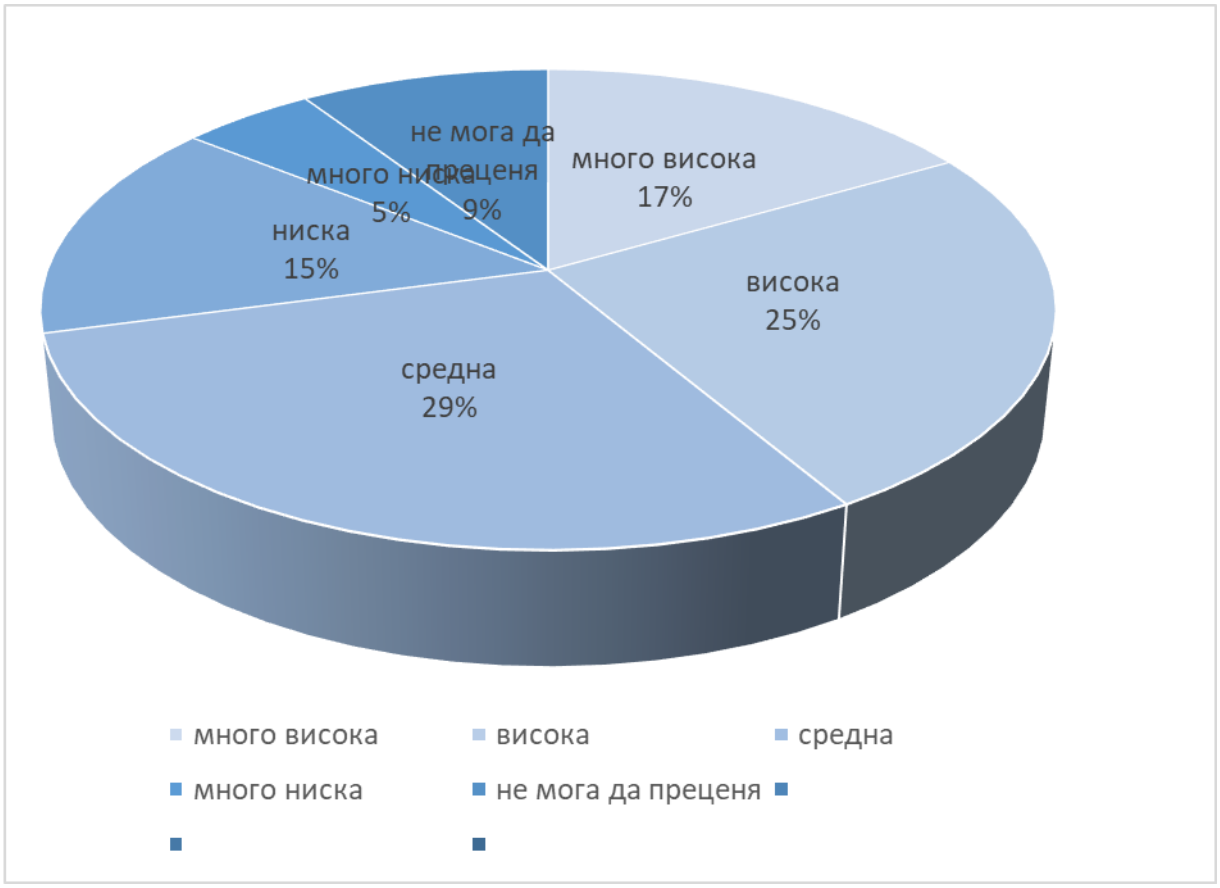

Положителните отговори доминират в анкетите, проведени в община Симитли, като и посочените две младежки организации действат именно на територията на тази пилотна община.

Интересен е фактът, че на младежките организации се гледа като на общество, в което се попада по препоръка / *Не познавам никой който да ме съдейства да стана член*/, както и липса на достатъчно публична информация за възможностите за присъединяване /*Нямам информация как да стана член*/. Сред участниците има и такива, които са разочаровани от участието си в младежки организации, както и такива, които са убедени в тяхната формалност / *Нямам достатъчно информация за младежките организации. Какво правят? Каква би била личната ми полза от членство в подобна организация?; Защото е загуба на време, никой не обръща внимание и не оценява това*/

В този контекст са показателни и данните от въпроса за **степента на доверие на младите хора към организациите, които развиват младежка дейност**.

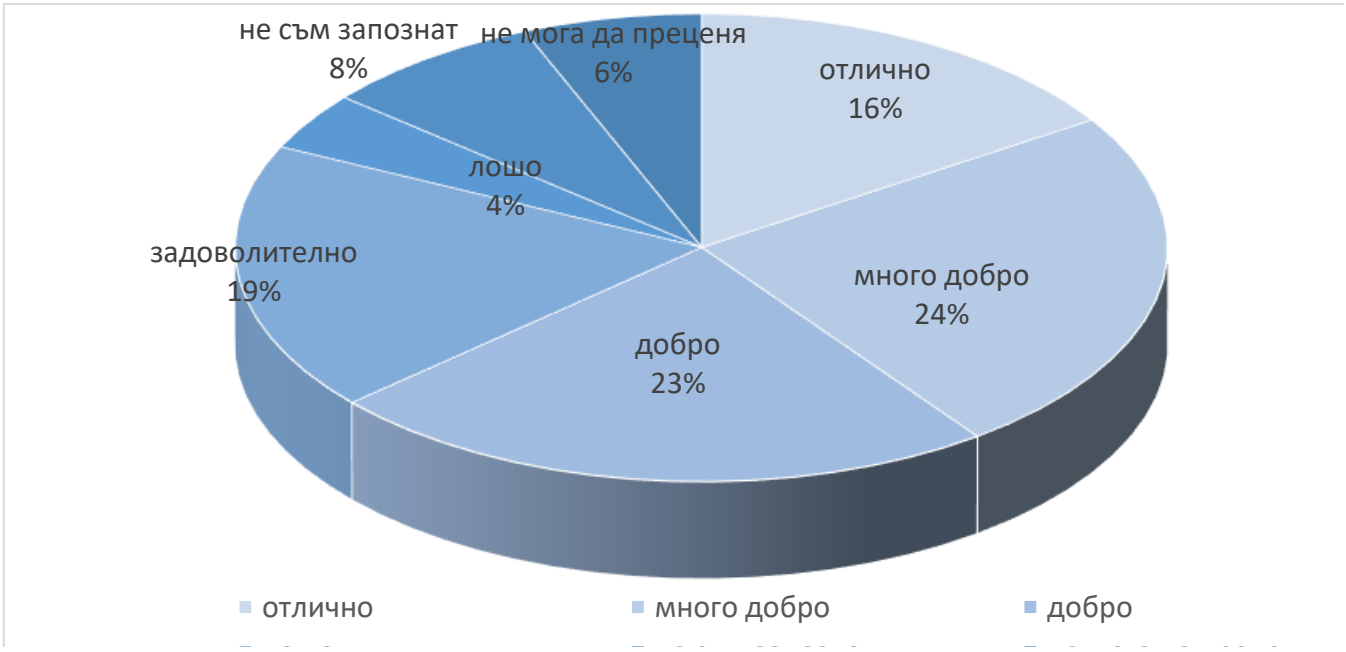
Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

не мога да преценя
9%
много висока
17%
много ниска
5%
ниска
15%
висока
25%
средна
29%
много висока
висока
средна
много ниска
не мога да преценя

Value	Percent	Responses
Много висока.	16.7%	54
Висока.	24.8%	80
Средна.	29.4%	95
Ниска.	14.9%	48
Много ниска.	5.0%	16
Не мога да преценя.	9.3%	30

Totals:323

Повече от половината участващи в анкетата в същото време дават положителна **оценка на работата на младежките сдружения** в своята община, независимо, че в предходен въпрос изобщо не са посочили название на младежка организация, за която са чували или имат впечатление от работата ѝ.

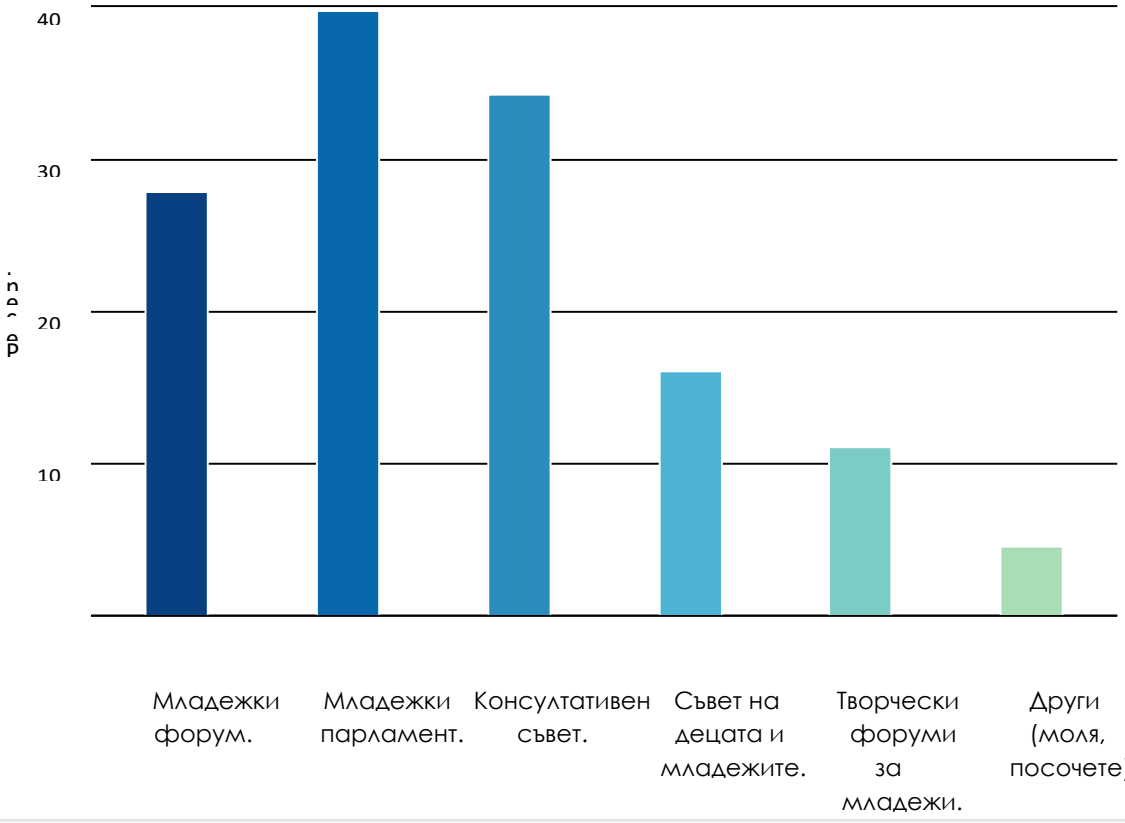
Value	Percent	Responses
Отлично.	15.8%	51
Много добро.	24.1%	78
Добро.	23.5%	76
Задоволително.	18.6%	60
Лошо.	4.0%	13
Не съм запознат/а с дейността на младежки организации в нашата община.	7.7%	25
Не мога да преценя.	6.2%	20

Totals: 323

Данните от анкетата сочат и слабо **познаване на съществуващите / или липса на младежки дискусионни формати** на територията на съответната община.
Единственият свободен отговор със стойност за проучването е „комитет в училище“, който демонстрира повърхностно познаване на дискусионния формат, т.к. респондентът дори не използва точното название и навежда на изводи за слаба активност.
Закритите въпроси дават повече вариативност на отговорите, но в значителна степен те могат да се дължат на разпознаване на названията, а не на познаване на същността на структурите.
В създаването на въпроса е заложена и уловката, като в два от възможните отговора са използвани различни понятия за определянето на идентични форми на младежко участие „форум“ и „парламент“. По-високият процент на Младежки парламент може да бъде отчетен и като по-висока популярност на самото понятие, за разлика от понятието „форум“. Това дава основания за отчитане на известна степен на престижност на отговора.

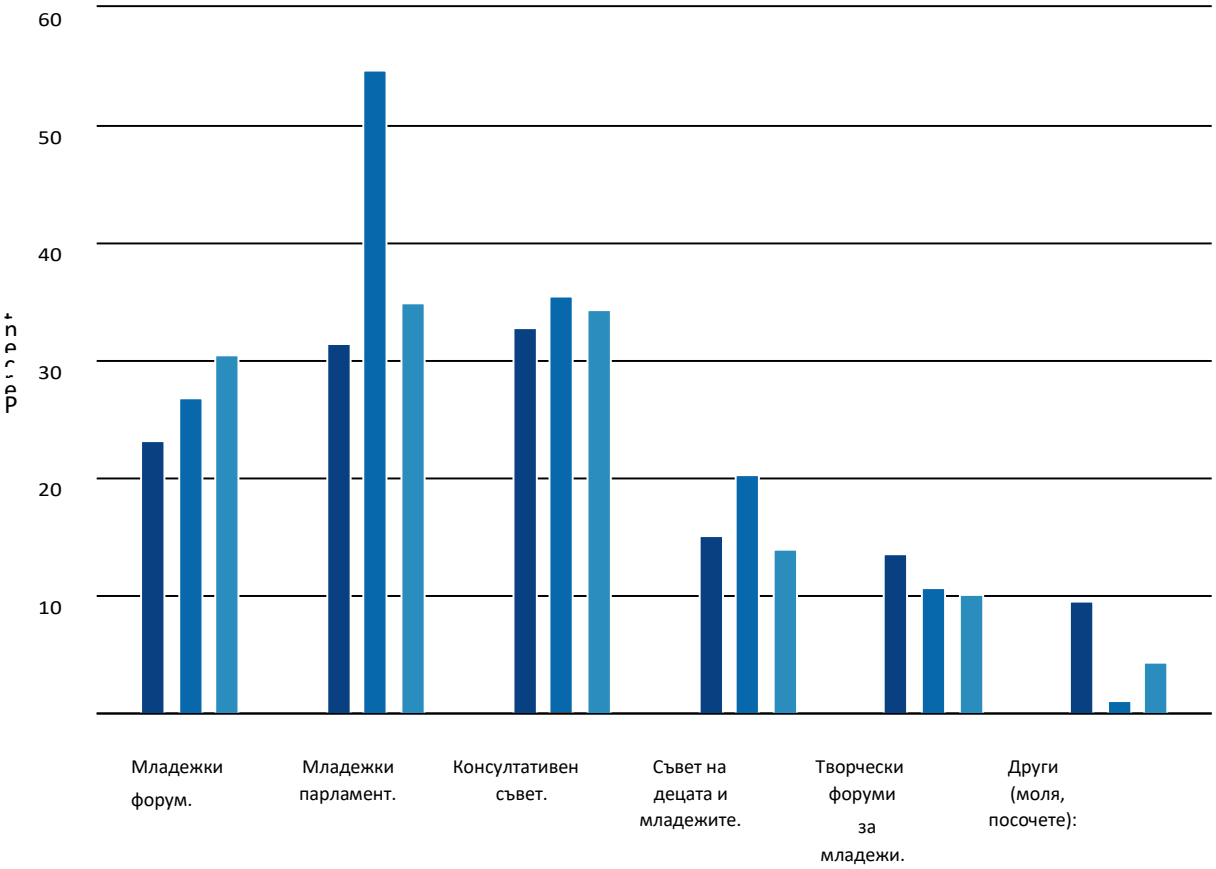

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Младежки форум.	27.9%	90
Младежки парламент.	39.9%	129
Консултативен съвет.	34.4%	111
Съвет на децата и младежите.	16.1%	52
Творчески форуми за младежи.	11.1%	36
Други (моля, посочете):	4.6%	15

Териториалното разпределение на отговорите е посочено в следващата графика:

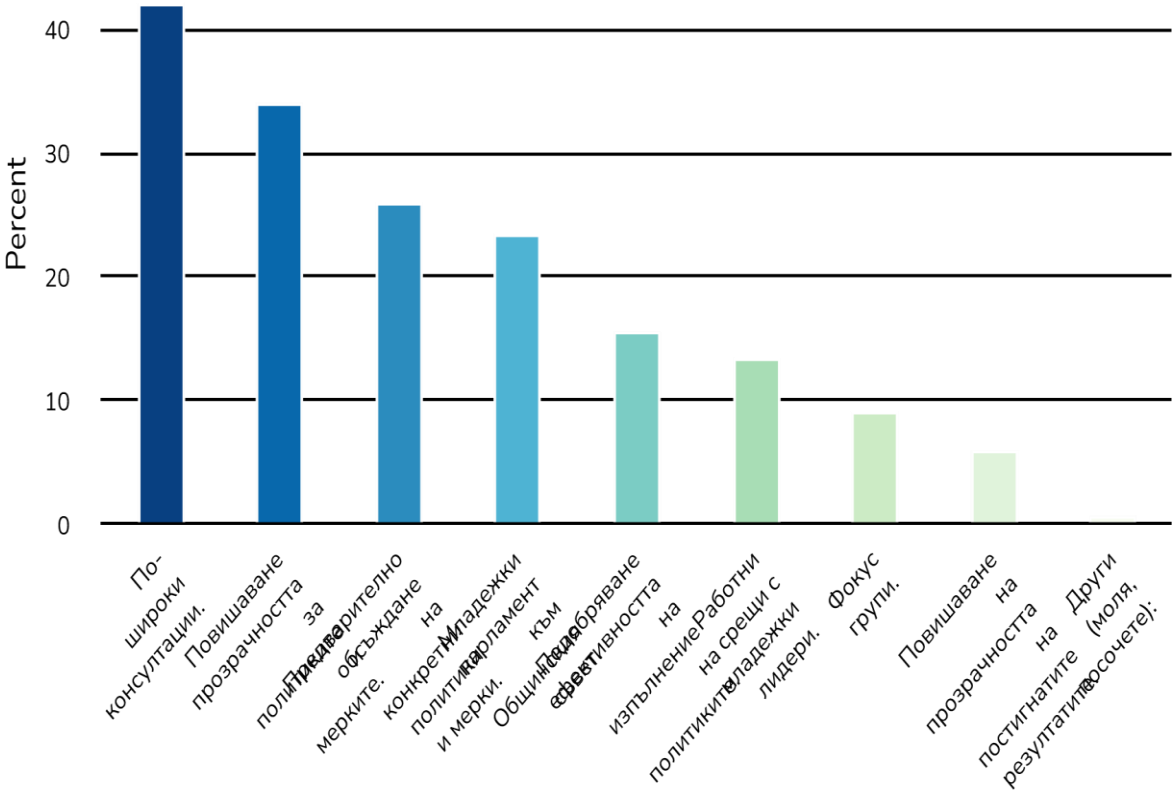

Според данните, получени от анкетата, младите хора определят като най-съществени за развитието на демократичните процеси, **различните форми на обществени консултации.**

Интерес предизвикват резултатите, определящи по-нисък процент на прозрачността на постигнатите резултати, спрямо прозрачността на самите мерки и политики. Тези данни дават основание да се предполага, че младите хора биха проявили интерес към политики, насочени към тях, но остава слаба вероятността да участват активно /именно поради това неглижират резултатите в своите отговори/.

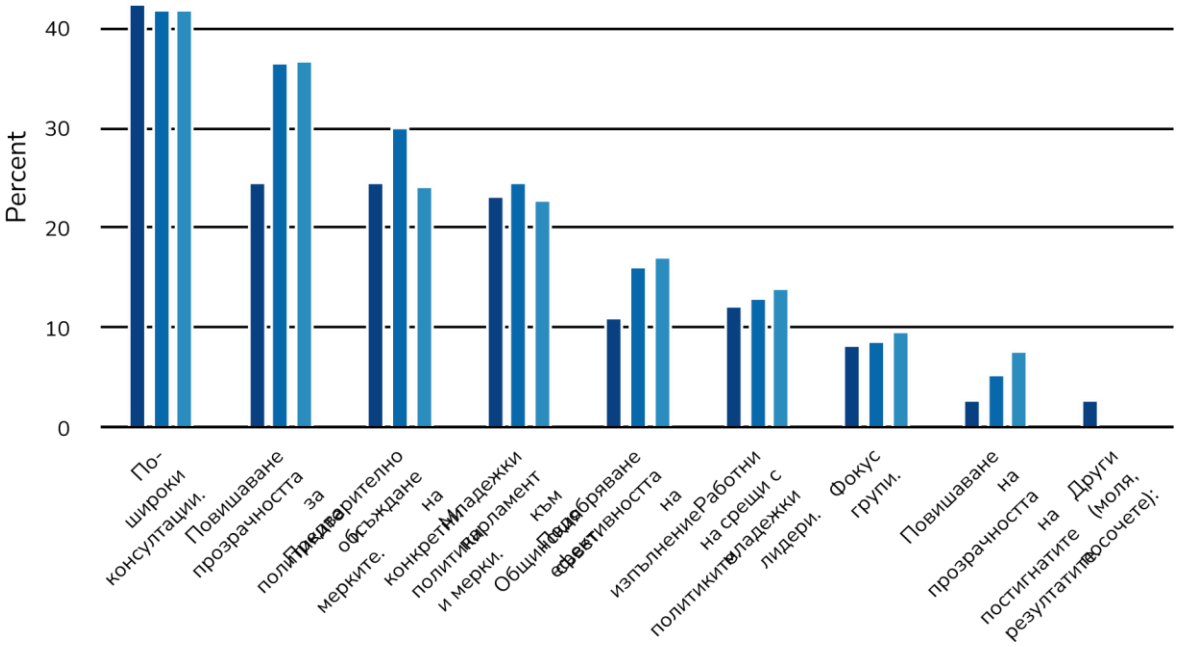

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

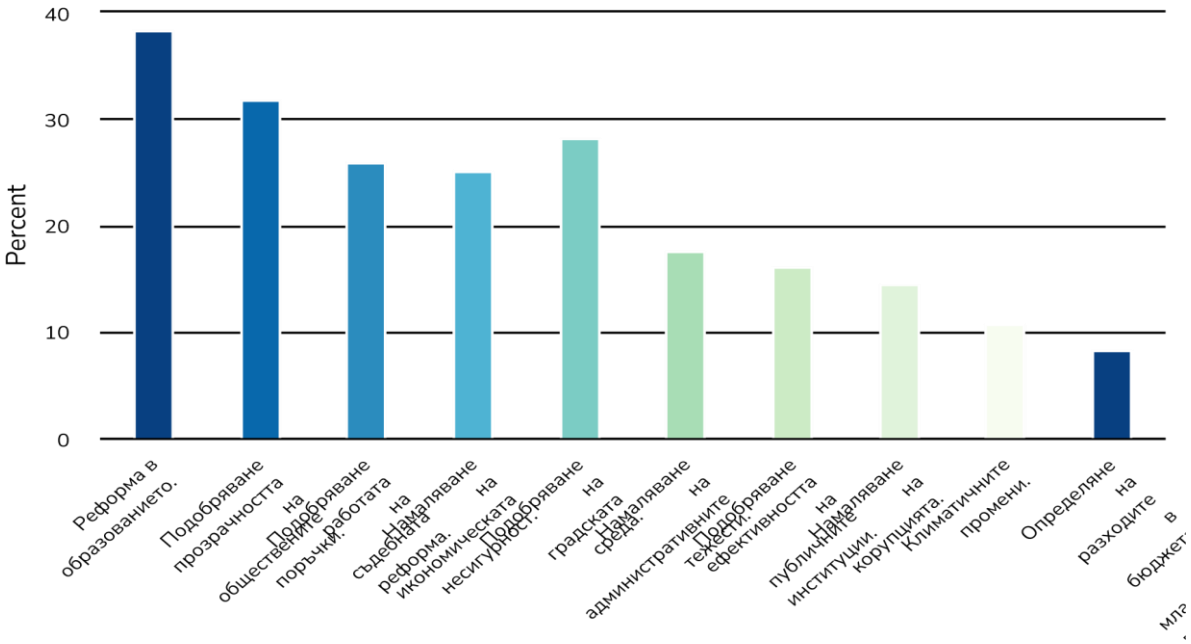

Value	Percent	Responses
По-широки консултации.	42.1%	136
Повишаване прозрачността за политиките и мерките.	34.1%	110
Предварително обсъждане на конкретни политики и мерки.	26.0%	84
Младежки парламент към Общинския съвет.	23.5%	76
Подобряване ефективността на изпълнение на политиките.	15.5%	50
Работни срещи с младежки лидери.	13.3%	43
Фокус групи.	9.0%	29
Повишаване на прозрачността на постигнатите резултатите.	5.9%	19
Други (моля, посочете):	0.6%	2

Следващата графика показва вътрешното разпределение на отговорите по изследвани общини:

И в двете проведени проучвания /сред администрациите на общините и сред млади хора/, по отношение на водещите теми, които са от интерес за обсъждане с младите хора, безспорен лидер са реформите в образованието.

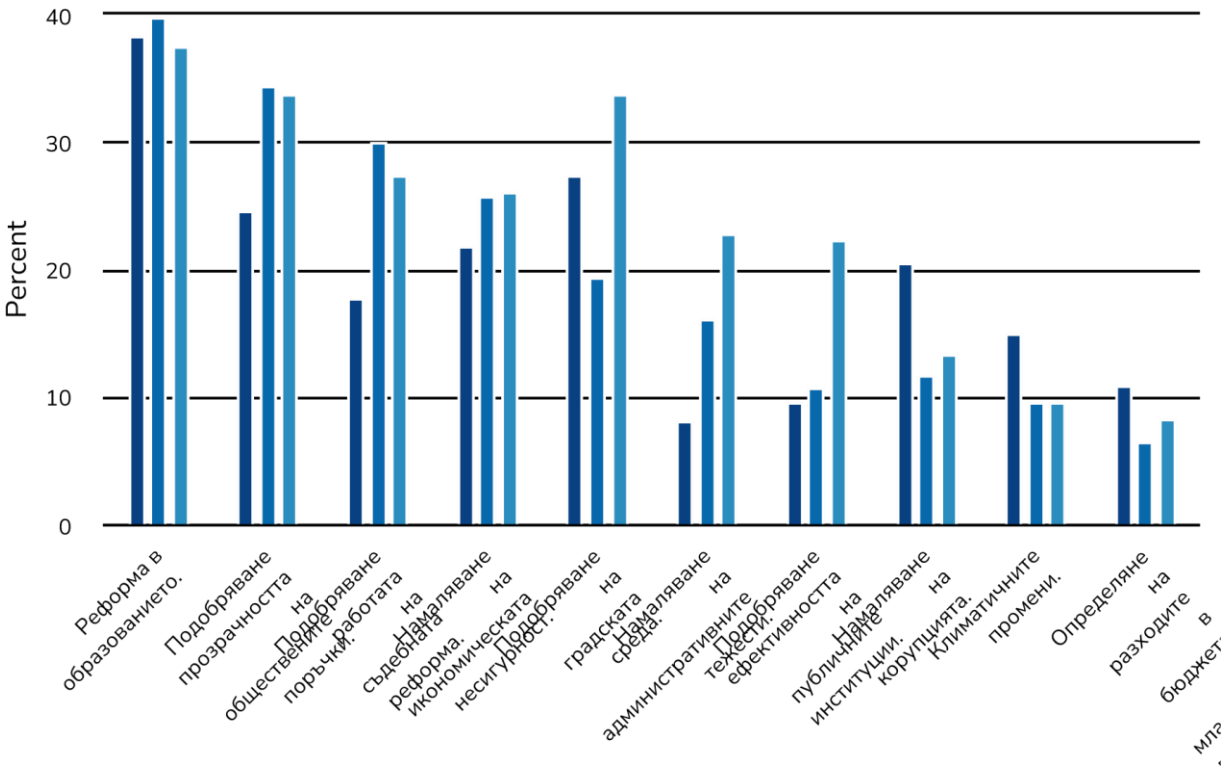

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Value	Percent	Responses
Реформа в образованието.	38.4%	124
Подобряване прозрачността на обществените поръчки.	31.9%	103
Подобряване работата на съдебната реформа.	26.0%	84
Намаляване на икономическата несигурност.	25.1%	81
Подобряване на градската среда.	28.2%	91
Намаляване на административните тежести.	17.6%	57
Подобряване ефективността на публичните институции.	16.1%	52
Намаляване на корупцията.	14.6%	47
Климатичните промени.	10.8%	35
Определяне на разходите в бюджета за младежки дейности.	8.4%	27

Данните от анкетното проучване дават основания да се предполага, че дори в самооценката си младите хора определят дефицитите в образователните програми като съществени.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Високите проценти в отговорите, касаещи прозрачност на обществените поръчки и съдебната система, могат да бъдат обяснени с популярността на темите в общественото пространство, а не толкова с ясното разбиране на проблематиката от страна на анкетираните. Подобни интерференции могат да бъдат открити и по отношение на намаляването на административната тежест и ефективността на публичните политики, тъй като темите са в активно обръщение във всички средства за масова информация, което влияе при избора на отговор от листа с възможности.

От екстраполираните данни по общини, прави впечатление, че политиките за устойчиво развитие отбелязват висока степен на заинтересованост по отношение на младите хора и се нареждат на второ място след реформата в образованието.

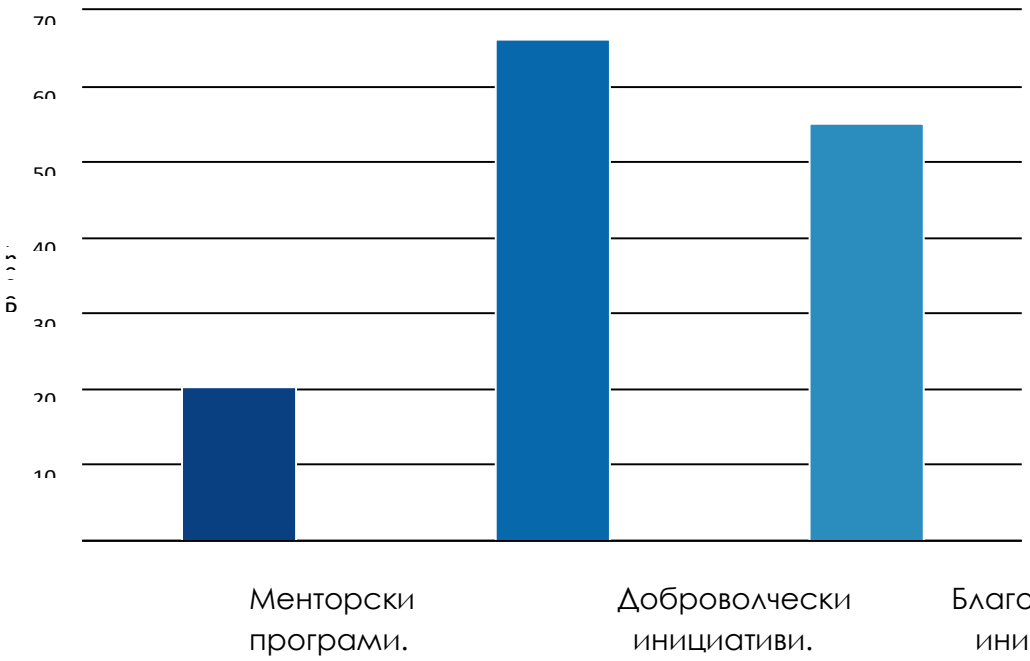
Прави впечатление и високият процент отговори, свързани с важността на темите за градската среда. Тези отговори очертават кръг от възможности за активно привличане на младите хора в процеси, свързани с планирането и развитието на пространствата в населените места. Младежите се идентифицират с местата, в които живеят и темата поддържа тяхната ангажираност, показват данните от анкетите.

Двете приоритетни теми, според младите хора, дават основание да бъде направен извода, че въпреки липсата на достатъчни познания за обществената структура и гражданското участие, въпреки липсата на активност от страна на регистрираните младежки организации, интуитивно младите хора се насочват към важните проблеми и все още имат енергия за участие в тяхното обсъждане.

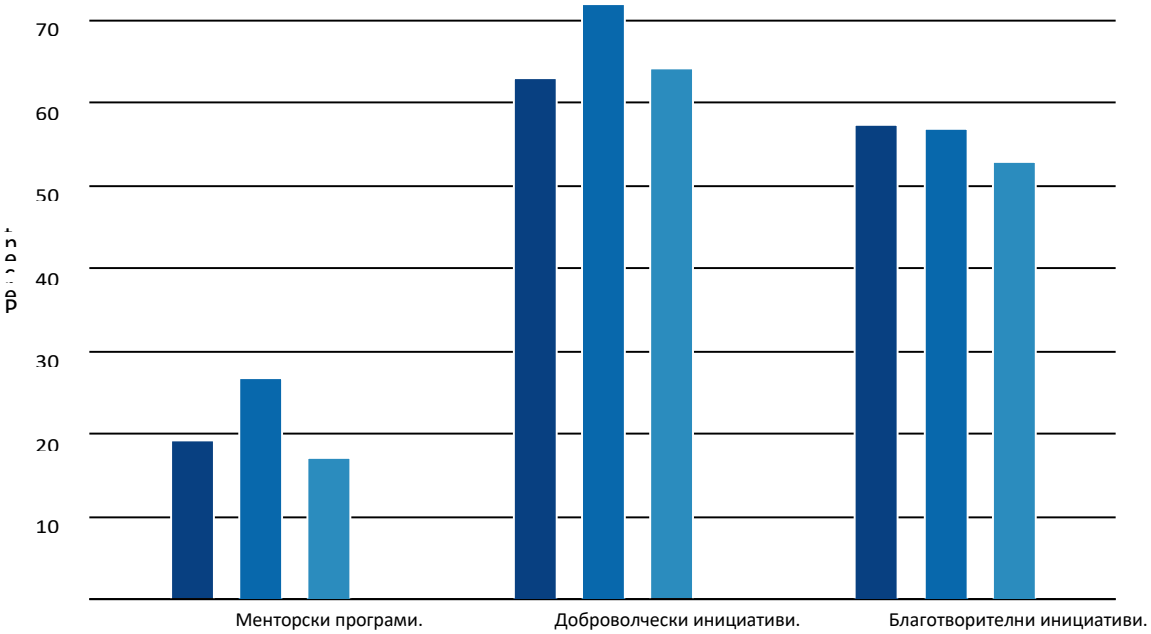
Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Висока степен на информираност се отчита по отношение на **доброволческите и благотворителните инициативи**. Те са ясно разпознаваеми от младите хора и носят потенциал за поддържане на тяхната активност на местно ниво и предполагат повече усилия за активно включване.

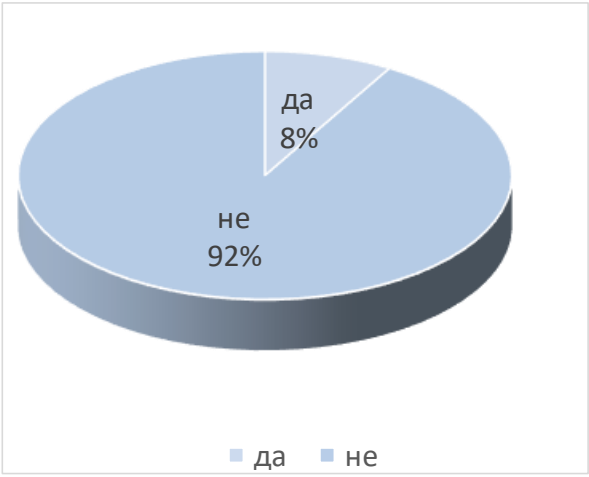

Менторски програми.	20.4%	66
Доброволчески инициативи.	66.3%	214
Благотворителни инициативи.	55.1%	178

И в трите пилотни общини, обхванати от проучването, посочените формати са добре познати и приети:

Прави впечатление високата степен на разпознаваемост и включване в по-малките общини /Банско и Симитли/ както в доброволческите прояви, така и в благотворителните акции.

Едва 8% от анкетираните **познават добри практики** за участие на млади хора в процеса на разработване на политики и нормативни актове на местно ниво. Данните се покриват и с резултатите от анкетното проучване сред администрациите, проведено в рамките на ОП1. информационни ресурси за споделяне на опит.

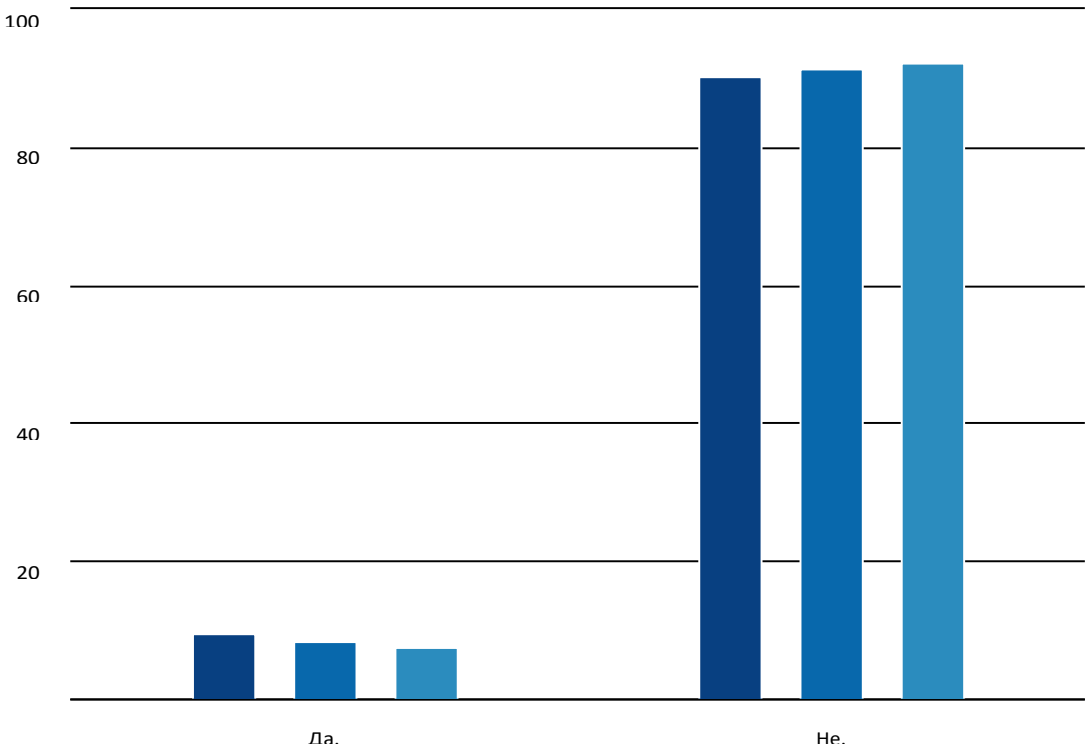

Слабото познаване се дължи както на липса на достатъчно информация в обществото пространство, сравнителната затвореност във функционирането на общностите и местните администрации, а също така и в ниското ниво на чуждоезиково общуване, което е една от задължителните предпоставки за достъп до информация за чужд опит на сродни структури. На национално ниво липсват както практики за обмен на добри практики, така и единна система от

Отговорите, получени от младежите в трите общини, имат следното графично изражение:

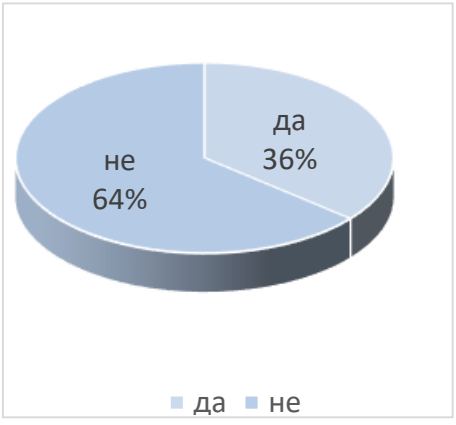
Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

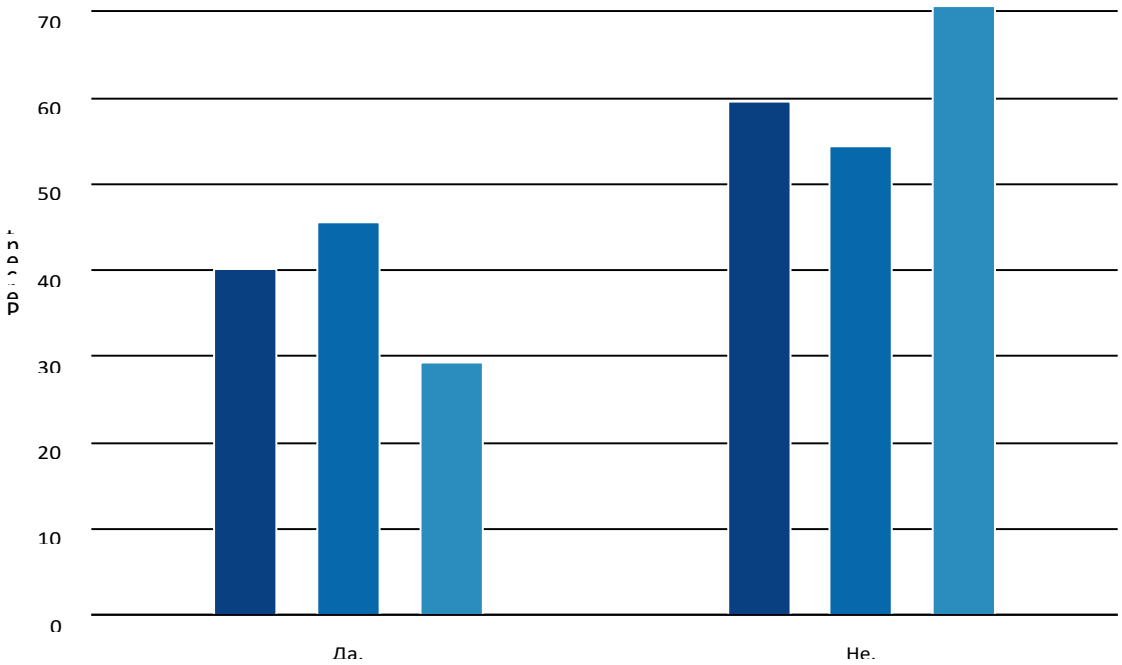

Изключително ниска е степента на познаване на **опита на младежи от други общини** за участие в процеса на разработване на политики или нормативни актове в общината, в която живеят.

Отговорите на двата въпроса са напълно съпоставими и дават информация за затвореност на местните общности на младите хора, независимо от демонстрираната откритост. В отворената част на въпроса преобладаващата част от анкетираните откровено споделят, че не разполагат с информация и нямат мнение изобщо по въпроса.

Прави впечатление, че на местно ниво – най-тесния обществен кръг, в радиуса на който те биха могли да проявят своята активност и да влияят върху вземането на решения, отговорите на въпроса „Интересувате ли се от работата на общината и възможността да давате предложения и препоръки?“ респондентите демонстрират ниско ниво на ангажираност.

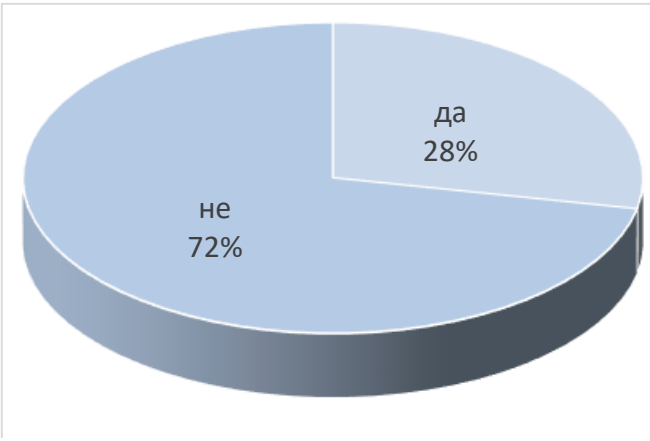

Интересувате ли се от работата на общината и възможността да давате предложения и препоръки?

На фона на значителната активност на Столична община по отношение на младите хора, тяхното обвързване в създаването и развитието на местни политики все още остава далечна цел, съдейки по данните от проведеното изследване. Те са в много по-малка степен готови да участват активно и по-категорично отхвърлят възможностите да партнират на местната власт.

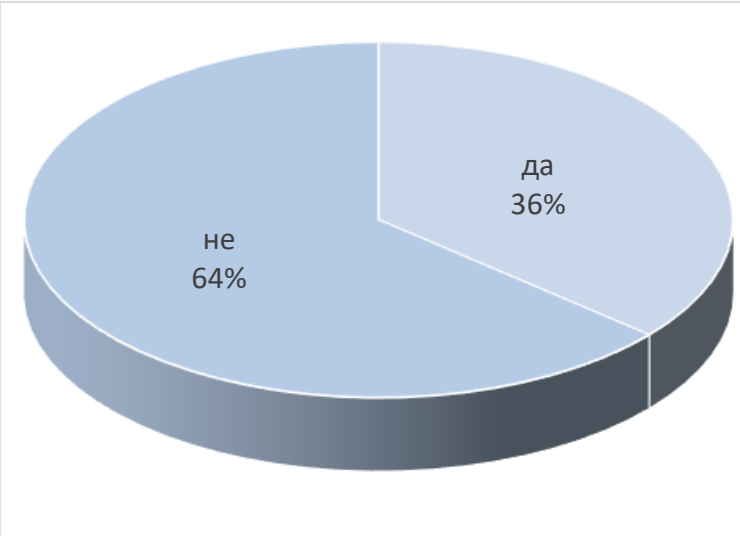
По отношение на **политическата активност** 28% от анкетираните проявяват интерес към бъдеща работа в общинския съвет.

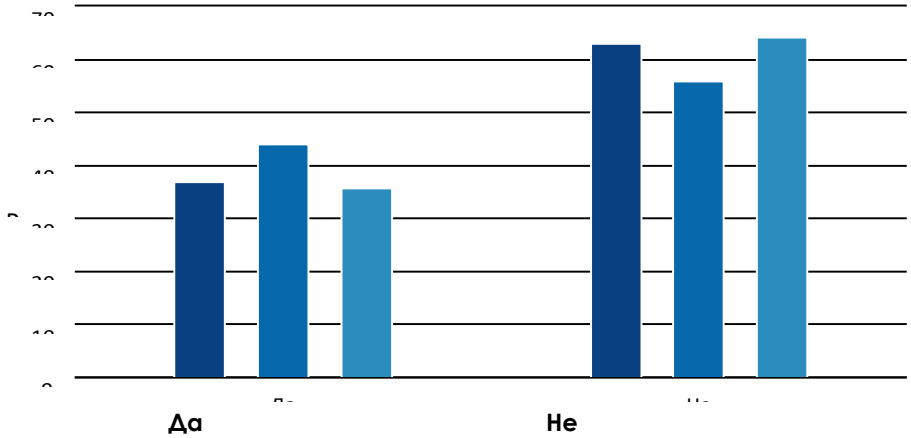

Високият процент отрицателни отговори – 71,8% е тревожна индикация за неатрактивността на обществената работа и ниския авторитет на местната администрация като работодател. Съгласно данните, подадени от общините в ИИСДА за 2021 г. от 25 863 служители в общинските администрации, едва 1 464

(6%) са служителите на възраст до 29 години; 20 628 (80 %) са във възрастовата категория от 30 до 59 години; 3 771 (15%) на заетите са на 60 и над 60 години. Данните насочват вниманието към сериозни дефицити в комуникационната политика на общините и в прилагането на механизмите за прозрачност и публичност, които са инструменти за утвърждаване на обществения авторитет на администрацията. Недобрата оценка за работата на общината рефлектира върху цялостната репутация и привлекателност на работата в публичните структури сред младите хора. Тези дефицити очертават сериозни задачи пред местните администрации както по отношение на подобряване на вътрешните процеси, свързани с предоставянето на административни услуги и повишаване на удовлетвореността от тях, така и на тези, свързани с активно включване на гражданите, прозрачност и публичност на дейността.

36% дават утвърдителни отговори на въпроса „**Има ли Ваши връстници, които работят в общината или са общински съветници?“**, което е основание да бъде направено предположението, че формират нагласите си към местната администрация на база личен опит от общуване със свои близки и приятели.

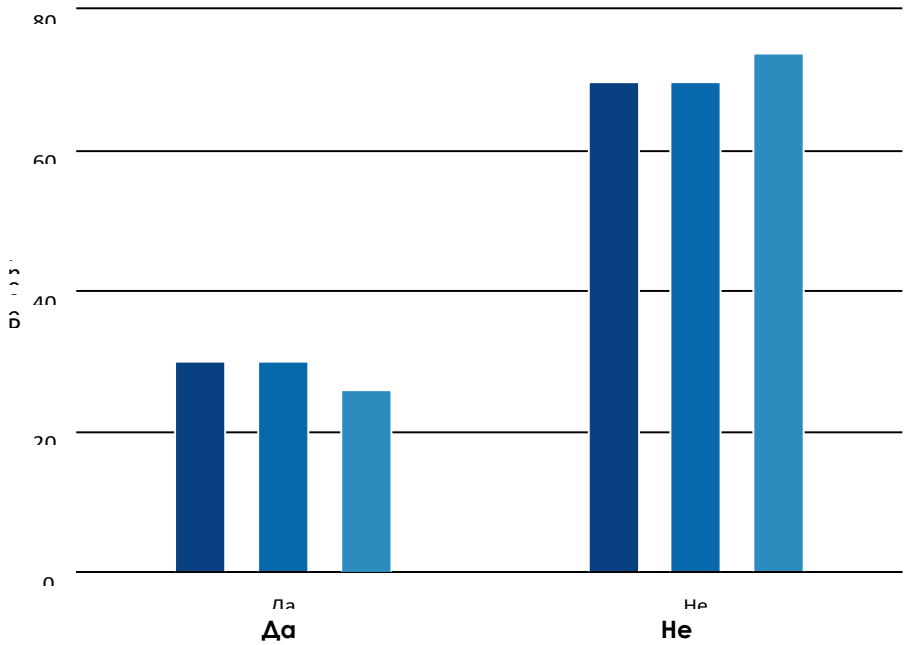

Сходни са съотношенията в отговорите и на въпроса **„Проявявате ли интерес към участие в политическия живот?“**

Данните от получените в рамките на изследването отговори показват по-висока степен на нагласа за обществена и политическа дейност сред младите хора в малките общини, за разлика от София, където в значителна степен са съсредоточени държавните институционални ресурси. Това дава основание за

предположението, че на ниво Столична община по-трудно е за младите хора да диференцират активността на местната власт от тази на централната и интерференцията на негативните оценки между двете нива на управление е силна. С други думи, близостта до централната власт действа на младите хора по-скоро отблъскващо по отношение на тяхната политическа ориентация, отколкото да се отразява като стимулиращ фактор.
Най-силно изразена готовност за активна политическа ангажираност демонстрират младите хора в Симитли.

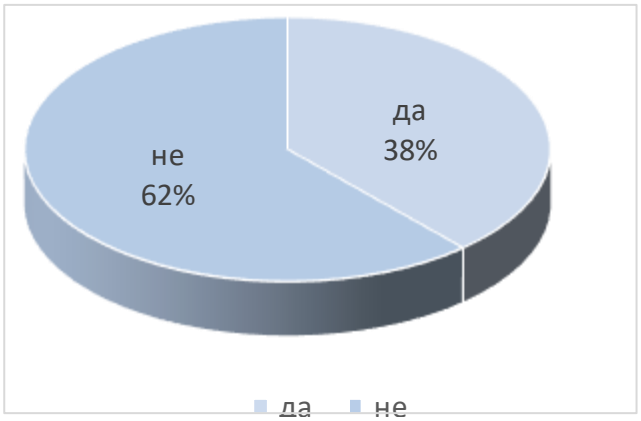
Имате ли желание да станете общински съветник във Вашата община?

Анализът за причините на оттеглянето от политическия живот би могъл да бъде обширен, но той не е обект на настоящото проучване. Въпросът е заложен в анкетата контролно и данните от получените отговори препотвърждават слабото ниво на обществена активност и отливът на младите хора от публичните процеси.
Общият отлив от политическите и обществени процеси се изразява и в дезинтересираност към процедурите на функциониране на обществените институции.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

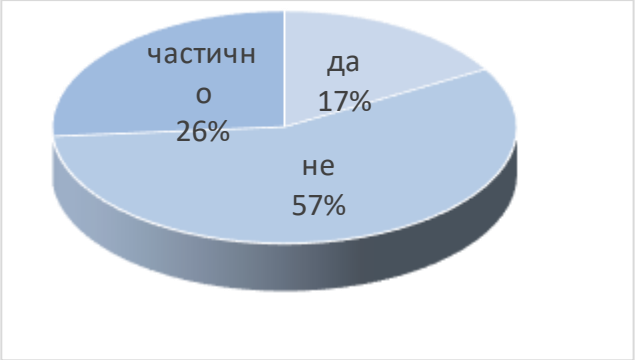

Само 16,7% от анкетираните заявяват, че са **запознати с процеса на изготвяне на наредби и правилници в общината**. За 83,3% от участвалите в проучването административните процедури и технологията по създаване и приемане на нормативни актове не представлява интерес.

38% от анкетираните заявяват, че са отправяли ли **предложение до общината** за инициатива на местно ниво, за промяна на наредба или заповед.

Интересна е съпоставката с данни от проучването, проведено в рамките на ОП1, които показват, е преобладаващата част от възможностите за гражданско участие са именно елемент от конкретни административни процедури и са свързани с технологията на разработване и приемане на нормативни и стратегически документи.

Данните от проучването демонстрират липса на познаване на основни демократични принципи, които са базирани на ясни правила и прозрачни процедури, но и са конкретно обвързани с функционирането на отделни органи в системата на управление. Анархистичният отказ от признаване на институциите и органите на управление се възприема като елемент от протеста срещу неуспехите на тези институции, но и излиза извън рамките на функционирането на демократичните общества.

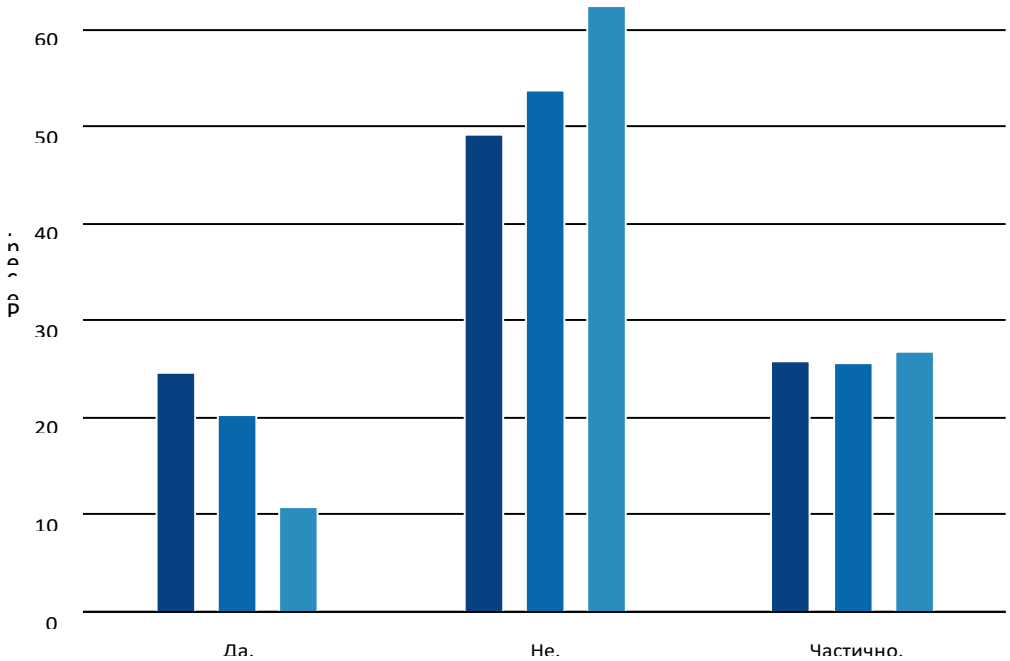
Проблемът реферира към необходимостта от повече познания, които да бъдат заложени и в образователните програми, които да дават ясна представа за функционирането на обществото като единна система. Само 26% имат **опит от внасяне на предложения** на местно ниво.

Териториалното разпределение на получените отговори е посочено в следващата графика:

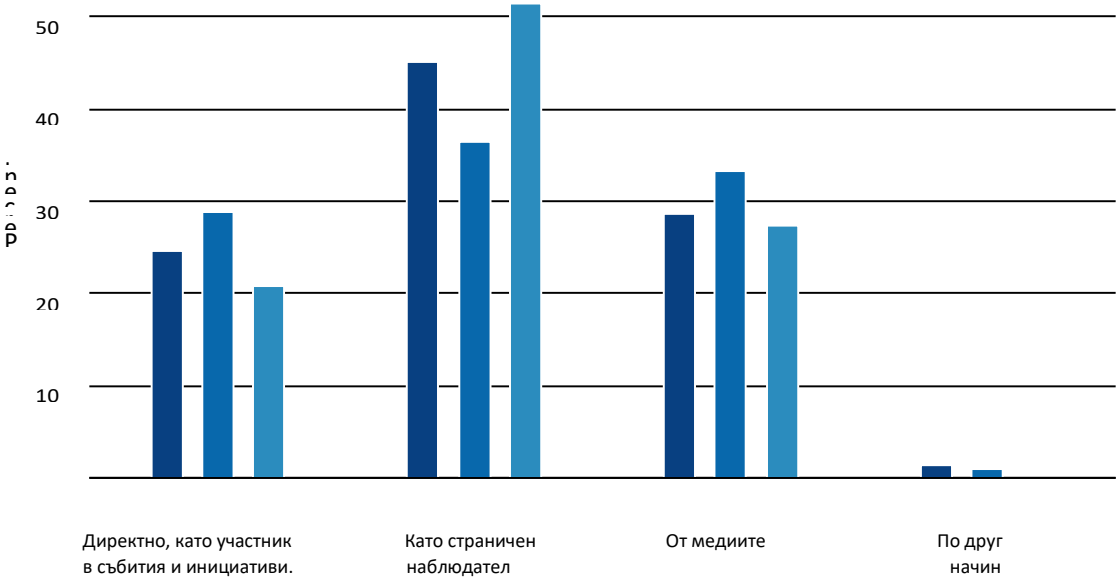

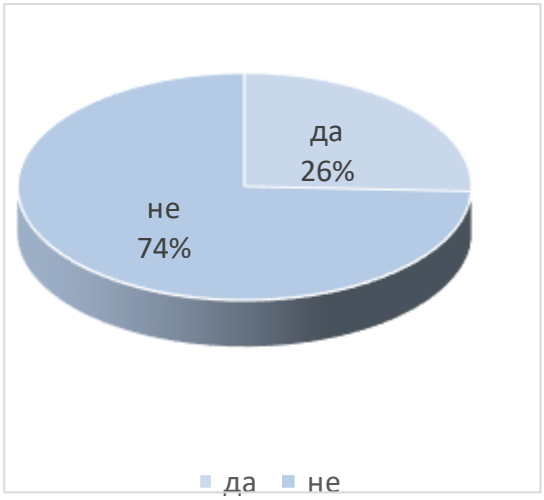
Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Прави впечатление, че преобладаваща част от анкетираните **формират впечатлението си за дейността на общината,** свързана с младежките политики като страничен наблюдател и не се идентифицират като потенциален участник / 45,8% от отговорите/.
Косвено чрез медиите и интернет – 29,4%
Малка част - чрез лично участие – 24,1%

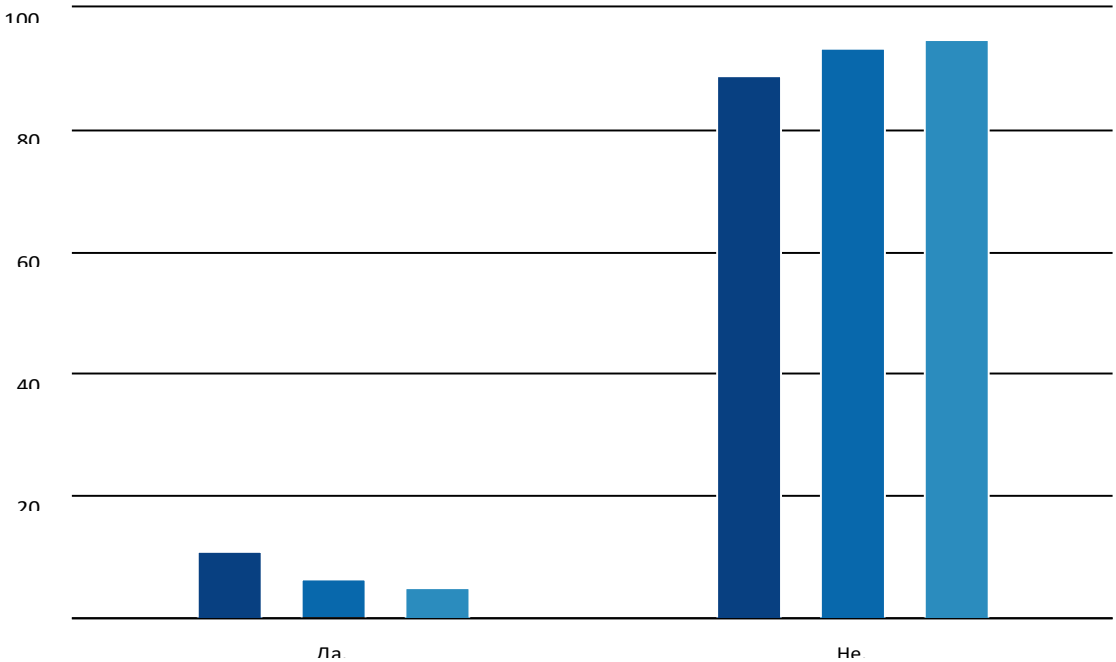
Как формирате впечатлението си за дейността на общината, свързана с младежките политики?

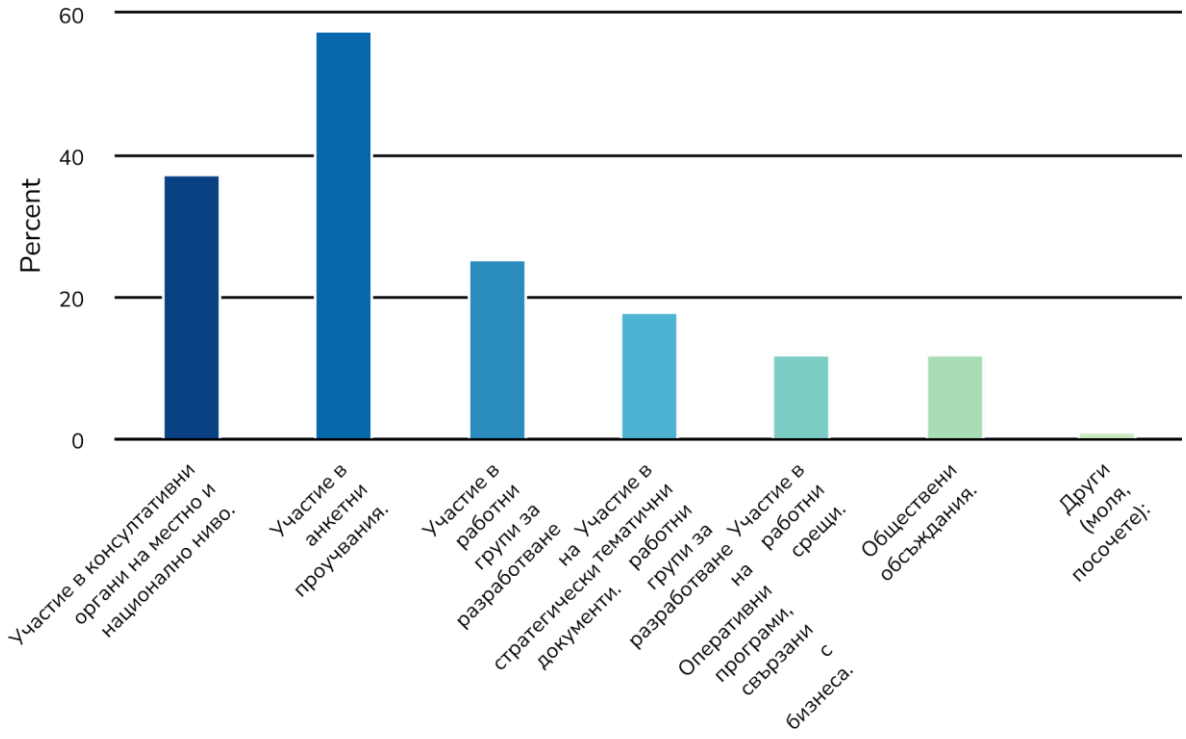

Над 74% от анкетираните **не са участвали лично** или чрез свой представител в някакъв формат за създаване на политики или законодателство за на местно ниво.

Териториалното разпределение на получените отговори очертава идентична ситуация както в пилотните общини, така и в София, където все пак трябва да бъде отчетен лекият превес на дистанцираност от обществените процеси на местно ниво.

Парадоксално е че на свързания с предходния въпрос, за посочване на **конкретни формати, в които са вземали участие**, участниците в анкетата разгръщат широк спектър от консултативни структури, в които потвърждават своето участие.

Отговорите могат да бъдат тълкувани като натоварени с ниска степен на достоверност и неразбиране на същността на въпроса. Съществува вероятност и самото функциониране на различни консултативни структури, да поражда неяснота и недоверие. Изпразнени от функции и смисъл тези структури се възприемат в обществото съзнание като безцелни и ненужни като цяло.

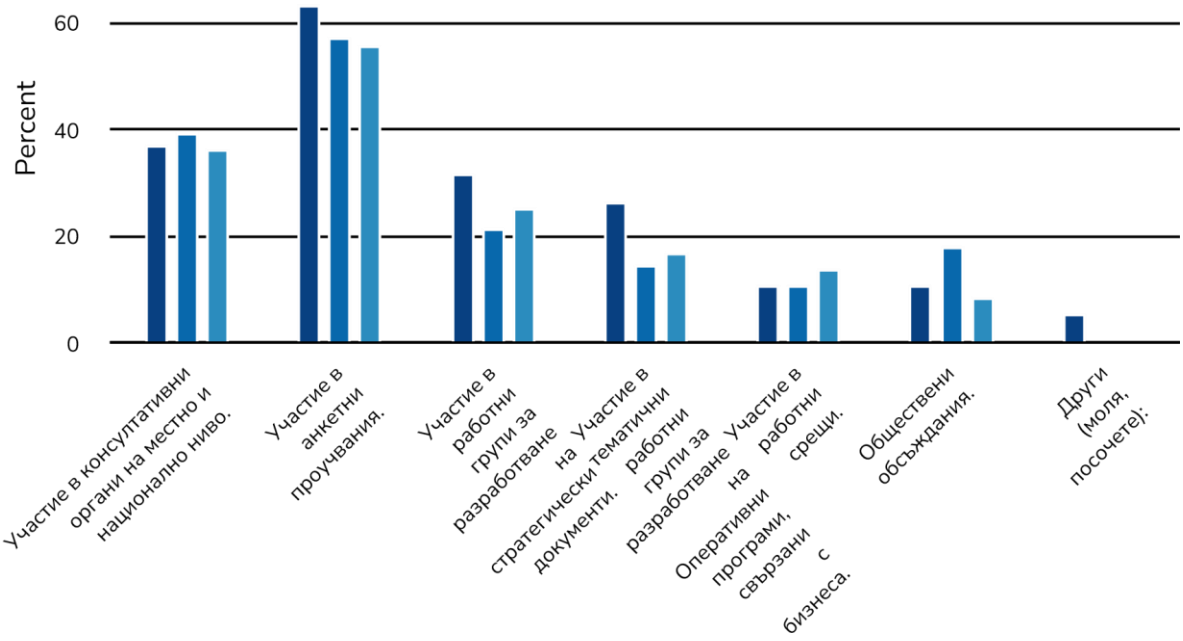

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Value	Percent	Responses
Участие в консултативни органи на местно и национално ниво.	37.3%	31
Участие в анкетни проучвания.	57.8%	48
Участие в работни групи за разработване на стратегически документи.	25.3%	21
Участие в тематични работни групи за разработване на Оперативни програми, свързани с бизнеса.	18.1%	15
Участие в работни срещи.	12.0%	10
Обществени обсъждания.	12.0%	10
Други (моля, посочете):	1.2%	1

Като цяло отговорите на контролни въпроси демонстрират липсата на каквото и да било усещане за последователност на поведението и са израз на определяне на отговори на случаен принцип, в зависимост от моментното усещане „как е правилно“ да се отговори. Може да бъде направен изводът, че това е резултат от заложен напълно погрешен модел, водещ към стандартизираните форми за изпитване през последните години с тестове. Поради подсъзнателния характер на тази реакция, липсата на осъзнатост и последователност в действията и решенията е тревожна индикация, която дават данните и от настоящото проучване.

Данните в горната графика показват разпределението на отговорите по общини.

При нито една от посочените в анкетната карта опции, отговорите, получени от анкетираните в София, не надхвърлят данните за малките общини /като цяло/.

По отношение на участие в консултативни органи на местно ниво, младежите от Симитли демонстрират по-голяма активност, докато резултатите от Банско и София са паритетни. Тук е важно да бъде отчетена масата на респондентите от София и значително по-големите мащаби.

Отговорите от община Банско имат превес при опита на младите хора от участие в анкетни проучвани, участие в работни групи, участие в тематични работни групи.

По-голям опит от участие в обществени обсъждания, според данните от анкетата, имат младите хора от Симитли.

Единственият показател, в който отговорите на респондентите от Столична община надхвърлят малките пилотни общини е участието в работни срещи.

Аналогична е структурата на получените отговори на въпроса, насочен към готовността на младите хора да участват в някакви форми на обсъждане и разработване на стратегически документи/политики и нормативни актове на местно ниво.

Най-голяма част от тях предпочитат пасивно участие – като обект на анкета или проучване – 52,9%

На второ място е участието в работни срещи – 36,5%

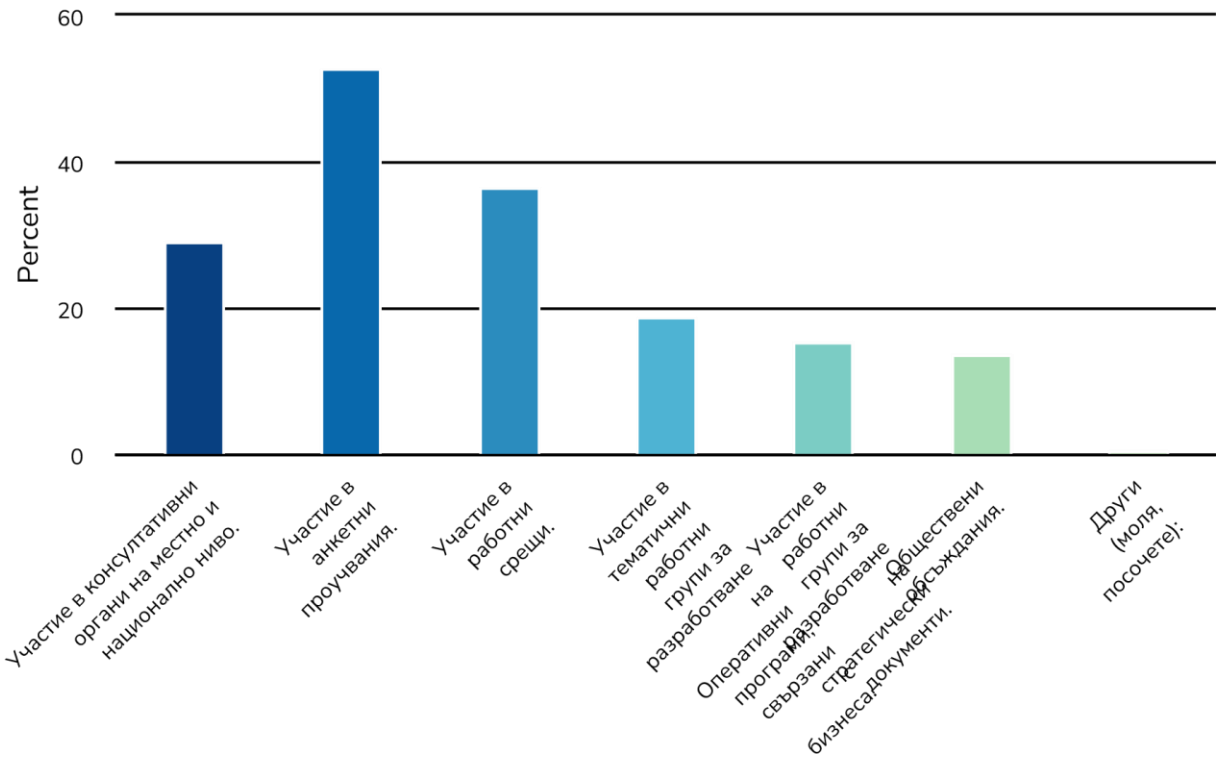
Значително по-слаб интерес е заявен към форматите, предполагащи изразяване на лична позиция, активно включване и участие в дебати: участие в консултативни съвети, тематични и работни групи.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

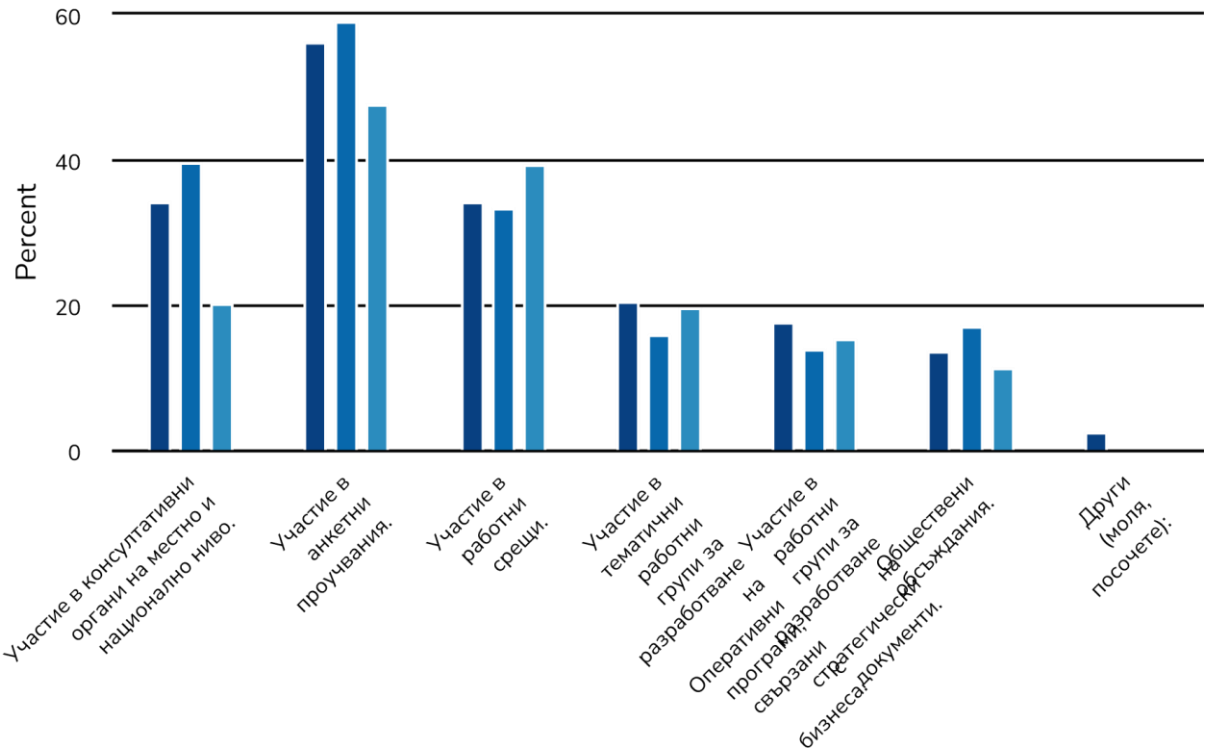
Поради ниската обществена репутация на обществените обсъждания у нас, нисък е и процента на готовност на младите хора да участват в обществени обсъждания – 13,6%. Важно е да бъде отбелязано, че това е основна форма на гражданско участие в процеса на създаване и приемане на нормативни и стратегически документи, която е законово закрепена и задължителна за местните администрации.

В какви форми Вие бихте се включили за формулиране на стратегически документи/политики и нормативни актове на местно ниво?

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Графиката, структурираща получените в хода на изследването отговори, по общини също демонстрира по-слаба активност по почти всички параметри на младите хора в Столична община в сравнение с пилотните малки общини Банско и Симитли.

Младите хора, участвали в анкетата от Банско, проявяват най-висока степен на готовност да участват в работни групи за изработване на стратегически документи и на оперативни програми. Това е положителен индикатор за ангажираност към местната общност, доколкото битува публичното схващане, че стратегиите и европейските средства са важни за развитието на общините.

Младежите от община Симитли заявяват готовност за активно участие в консултативни органи, анкетни проучвания и обществени обсъждания.

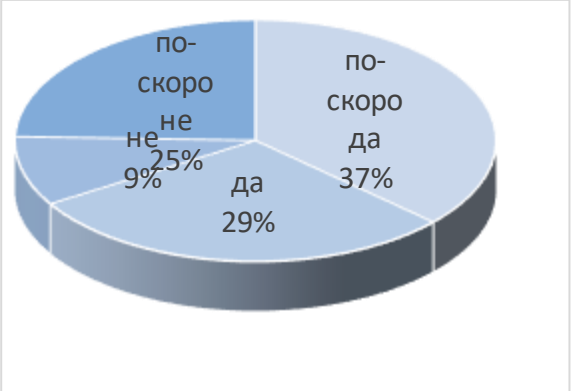
Отговорите, получени на територията на Столицата доминират само по отношение на работни срещи.

От анализа на данните може да бъде направен извод, че нагласите за по-трайно включване в процесите, свързани с развитието на местната общност и общината, имат по-изявен характер на територията на по-малките общини. От отговорите, получени в Столична община, може да бъде изведено предположението, че има интерес към формати, които генерират публичност и възможност за изява, но не ангажират за продължителни системни усилия.

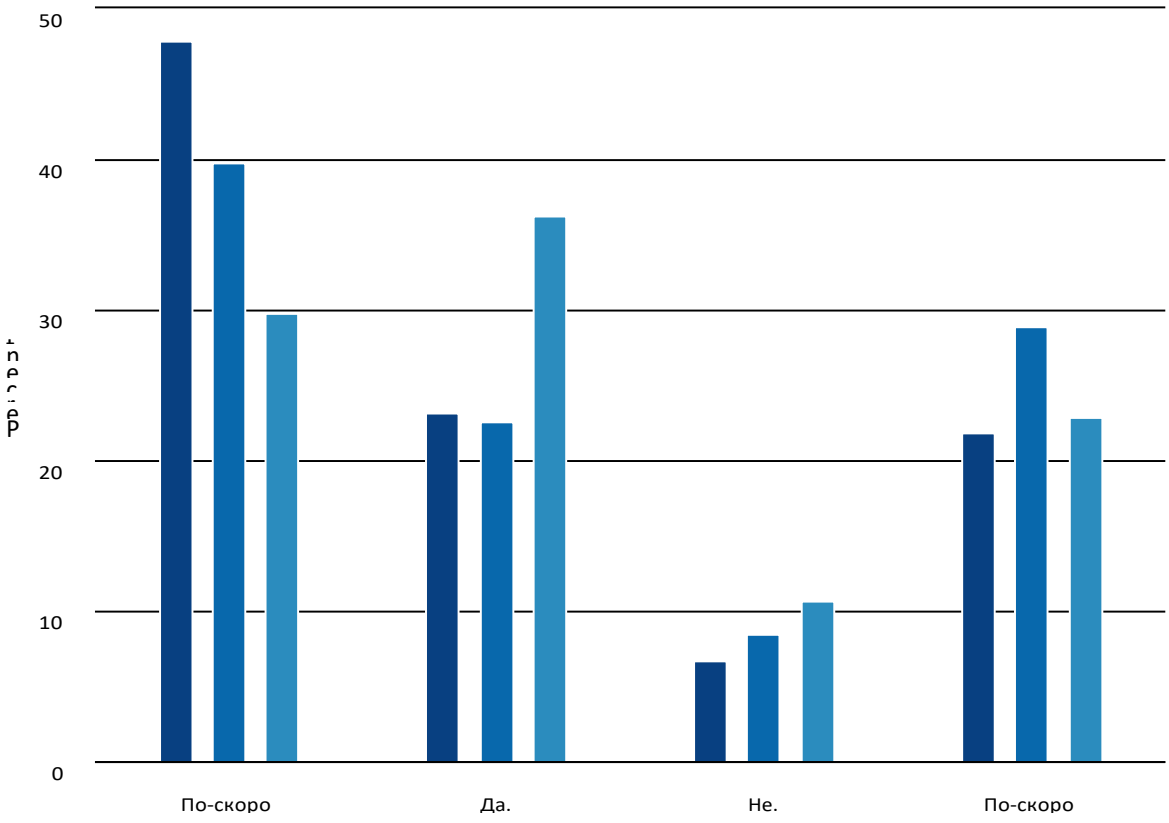

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Анализът на потенциалните мотиви за отговорите на предходния въпрос могат да бъдат отнесени и към отговорите на въпроса „Бихте ли участвали лично или чрез свой представител в работата на консултативни или обществени съвети по определени въпроси, свързани с изработването на политики или нормативни актове във Вашата община“.

Следващата графика представя разпределението на получените отговори по общини, като стълбовете са в традиционната последователност: Банско, Симитли, София

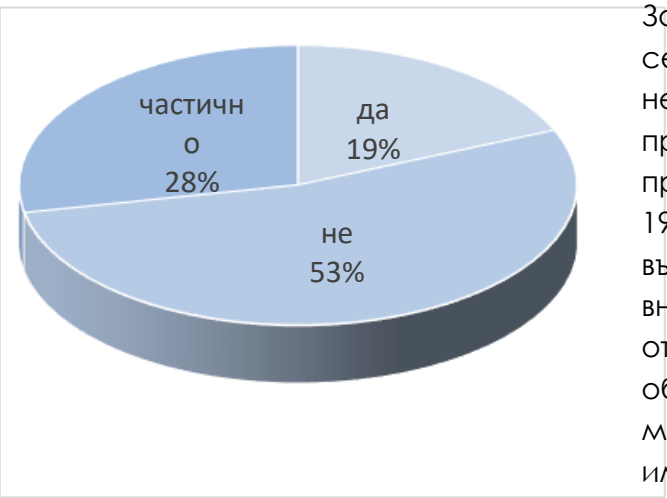

Макар че, в отговора на този въпрос, който предпоставя възможност, а не избор и решение, преобладават положителните нагласи, те биха могли да се разглеждат по-скоро като потенциал за активиране, отколкото като реална активност.

Преобладават отговорите, съдържащи неувереност /по-скоро да / по-скоро не/ в резултатите, получени при проучването в малките пилотни общини.
Най-висок процент категорично положителни отговори са получени при проведените интервюта в София.
Както за Столицата, така и за малките пилотни общини, превес имат положителните нагласи на младежите да бъдат включени в процесите на обществен и политически живот, въпреки липсата на ясна осъзнатост за същността на самите процеси.
Въпросът предвижда и разгърнат отговор с изясняване на мотивите за отрицателен отговор /**Моля, посочете причината, поради която не бихте участвали лично или чрез свой представител в работата на консултативни или обществени съвети по определени въпроси, свързани с изработването на политики или нормативни актове във Вашата община**/.
Палитрата на вариативности създава предпоставка за интересен анализ на нагласите, които варират от пълна незаинтересованост и липса на желание /най-голям брой отговори/, до пасивно-изчакваща позиция /"нямам предложения"/ и категорична позиция, базирана на негативна оценка за работата на подобни консултативни формати или адресирани към конкретната администрация:

Защо няма са има никакъв ефект.

Корупцията.

Не вярвам в ролята на тези съвети за решаването на съществените въпроси, свързани с изработването на политики или нормативни актове на общината.

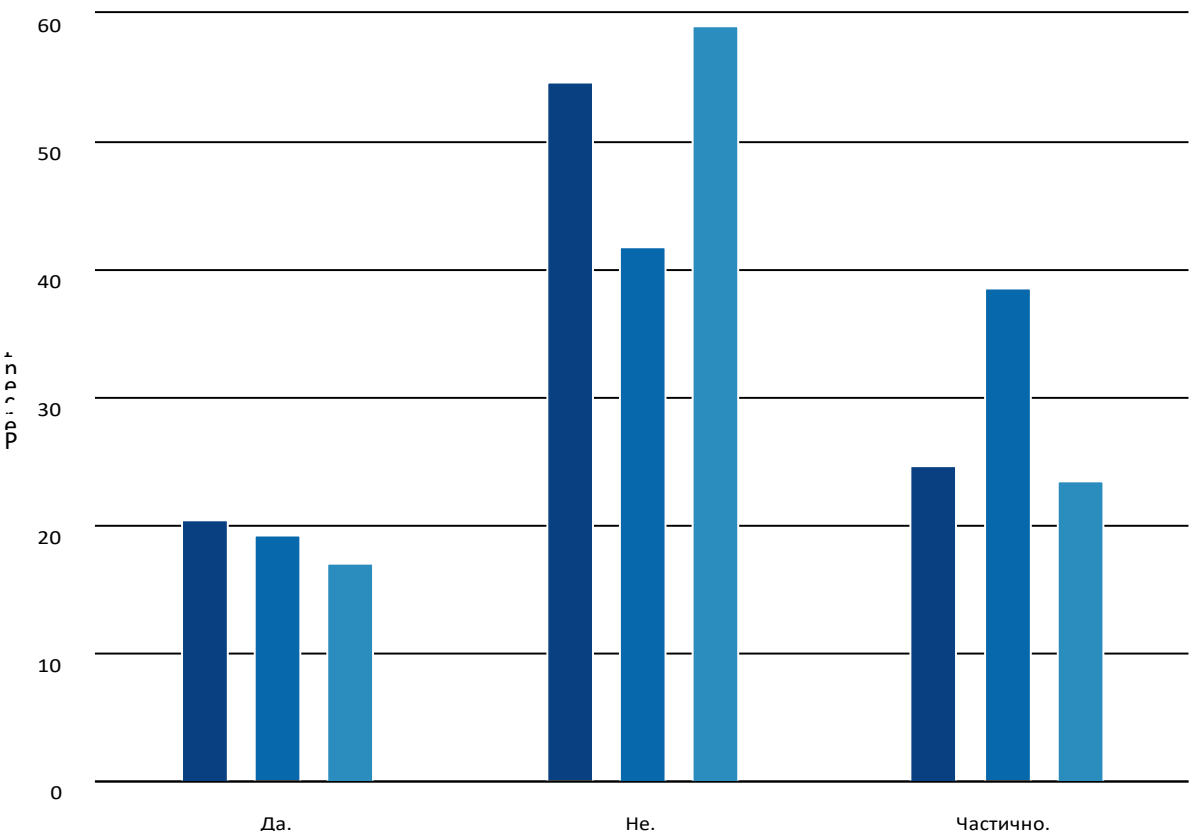

За част от анкетираните би могло да се предположи, че декларираното нежелание за участие в обществени процеси е резултат от негативен предходен опит.
19% са отговорили утвърдително на въпроса "Вземани ли са под внимание предложения, направени от вас / Ваш представител при обществени обсъждания?". 28% може да се предположи, че са имали предходен опит с частичен успех.

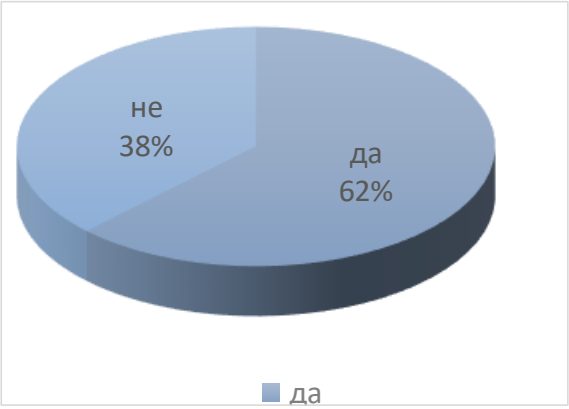
53% от анкетираните или не са внасяли предложения или техни предложения не са били разглеждани и вземани под внимание.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Разпределението по общини на получените отговори е по-скоро референция за откритостта към младите хора на съответната община.
Най-висок дял приети предложения, внесени от участници в проучването показват данните за Банско. Най-висок процент частично приети предложения, направени от млади хора – в Симитли.
Данните за София показват висок процент отрицателни отговори, което е индикация за категорично дистанциране от управленските процеси на местно ниво, дори те да дават възможност за включване на млади хора.

Повече от половината от анкетираните формират своята оценка за ефективността на публичните консултации на база личен опит.
62,5% от тях твърдят, че са участвали в обществени обсъждания по стратегически или нормативни документи на местно ниво.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Останалите мотивират своя отказ от включване в обществени обсъждания с липса на интерес, липса на информация за провеждане на обществени обсъждания, на възможност, на липса на познания за процеса на обществени обсъждания. Съществуват и екзотични разбирания в тази посока / *Вече има хора за това нещо*/
На сходен въпрос само 6,8 % отговарят положително, че са вземали участие в процеса на подготовка на програми, проекти или нормативни актове, свързани с младите хора на местно ниво.

Структурата на анкетата предвижда и отворени въпроси, които имат за цел да провокират споделяне на мисли и идеи относно публичните политики за младите хора и лична оценка за съществуващите. Двата въпроса са насочени към идентифициране на проблемите и трудностите, свързани с участието на младите хора в процеса на формиране на политики и подготовка на нормативни актове на местно ниво и към конкретни препоръки за подобряване на процесите на включване на младите хора в правенето, изпълнението и мониторирането на политики и подобряването на средата в България.
Преобладаваща част от получените отговори са свързани с невъзможност или отказ да бъде предоставена информация. В конкретния случай със значителна степен на вероятност може да се твърди, че отказът за предоставяне на информация е породен от необходимостта за осмисляне на проблема и

Value	Percent	Responses
Да.	6.8%	22
Не.	93.2%	301

Totals: 323

обмисляне на самия отговор, което затруднява младите хора. Без съмнение част от тях срещат и трудност при изразяването на мисли и разсъждения, предвид незначителния опит, натрупан в рамките на образователния процес.
На второ място може да бъде изведен като основен мотив за дистанцирането на младежите от участие в процесите по формиране на политики липсата на заинтересованост. Причините за това също могат да бъдат открити в получените отворени отговори:
Част от тях са свързани с липса на познания за обществените механизми, което открива сериозни дефицити в системата за гражданско образование;

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Част са свързани с липса на инициативност и желание за обществена ангажираност. В повечето случаи то е породено от разочарование или недоверие за смисъла от подобно усилие.
Значителна част от мотивите са свързани с липса на информация. Предвид пасивността на младите хора по отношение на обществените процеси и във връзка с изложените по-горе причини, тези отговори са индикация за необходимост от системна проактивна политика от страна на самите публични структури за привличане на младите хора, което да не бъде формално и без нужното уважение към тяхното мнение.
В някои от отговорите изрично се изтъква, че мнението на младите хора не се взема под внимание и тяхното участие не получава очакваното обществено признание, което се явява допълнителен фактор за демотивация.
На общия фон на получените отговори се откроява очакването участието в обществени дейности да бъде заплащано. Няколкото отговори в този контекст, както и определянето като причина за дистанцирането факторът „корупция“ са тревожен сигнал за репутацията на публичните структури, като фокусирани не толкова върху обществените дела и интереси, колкото върху възможността за извличане на ползи от това.
Капсулирането на администрацията е друг важен фактор, който възпира потенциалната активност на младежите за поставянето на актуални проблеми и търсене на решения, включително и с лично участие.
Заслужава внимание и мнението, че изказването на собствено мнение, различно от масово лансираното, може да доведе до репресии.
Липсата на публичност и информация на достъпен език за целите, приоритетите и конкретните мерки на стратегическите документи, по принцип насочени към млади хора, също се изтъква като препятствие за тяхното участие.
Като цяло езикът на административните документи, особено стратегическите и нормативните, остава непонятен не само за младите хора и отблъсква от самата обществена сфера.
От лингвистична гледна точка следва да бъде отбелязано, че преобладаващата част от отговорите са в 3 л. мн. ч., което демонстрира дистанцираност по принцип от проблематиката. Младите хора не се възприемат, дори в процеса на пряко анкетиране, като част от процеса, а като странични наблюдатели и говорят за самите себе си като за „те“.

Предвид многозначителността на част от отговорите, те са цитирани в настоящия анализ:

Разбиране на същината на стратегическите документи и от там липсата на достатъчно заинтересованост.
Никой не се интересува от мнението на младежите
Липса на заинтересованост от страна на младежите, също така и недостатъчно информираност и достигане до самите тях.
липса на заинтересованост от страна на младите хора

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Ниска отговорност към важните и значими проблеми в общността. Липса на образование или липса на желание.
Липса на желание и заинтересованост от младите хора
Не дават възможност да се изкажат, не приемат техните предложения и не смятат техния глас за важен, и някои хора не разбират от политика.
Работното време и заплащането
Младите хора не са запознати с процесите за формиране на политика и самата политика.
Липса на информация.
Заради тези, които вече имат опит в тази сфера и те не допускат младите да изразяват своето мнение, защото според тях младите хора не знаят повече от тях и няма смисъл да се допитват до други хора. (според тях де)
Не се интересуват
Не са запознати достатъчно.
Незаинтересованост от тяхна страна, породена от факта, че няма да бъдат чути и да се вземе впредвид тяхното мнение
Не са допуснати до тях
Незаинтересованост и неактивност на младите
Пренебрегване на младите
Не мога да определя
Липса на добра комуникация между младите
липса на разбиране
липса на опит
младите нямат време
Липсата им на опит
Не им се дава възможност и са подценявани
Неинформираност
Недостатъчно доверие в тях
Всеки ламти за пари
Нищо не е наред
Няма правилна политика
Не знам с точност
Заетост
Корупцията и незнанието
Има проблеми във всички сфери
Липса на интерес
Всичко
Липсата на образование изразяване и свободно време
Няма проблеми
Нисък интерес
Нямат поле за изява
Нямат време и са претоварени
Интернет ги обърква
Младите хора са неинформирани.
Не заинтересованост
Неподготовка за навлизане в обществото

Никой не ги информира как
не мога да определя
липса на комуникация
Липсата на интерес сред младите хора
липса на инфромация за възможностите
нямам идея
не мога да кажа
Един от основните проблеми е липсата на достъпна информация за процесите на формиране на политики и нормативни актове на местно ниво, което затруднява младите хора да се включат в тези процеси.
Младите хора са често ограничени от липсата на опит и познания за процесите на формиране на политики и нормативни актове на местно ниво, което може да ги лиши от възможността да участват активно в тези процеси.
Неравенството в достъпа до образование и информация може да ограничи младите хора в участието им в процесите на формиране на политики и нормативни актове на местно ниво.
Липсата на младежки организации и структури за подкрепа на младите хора в участието им в процесите на формиране на политики и нормативни актове на местно ниво е също един от основните проблеми.
Младежките структури често не разполагат с необходимите ресурси и финансови средства, за да предоставят достъпна информация и подкрепа на младите хора в участието им в процесите на формиране на политики и нормативни актове на местно ниво.
Доста малко пари
Нямат достатъчно интерес и липсват подходящи места
Не мога да ги назова
Нямам мнение
Ще оставя мнението за себе си
малката заинтересованост на младежите
малко на брой срещи с младежки лидери.
не мога да кажа
не мога да кажа точно
Нивото на образование
липса на мотивация
не мога да определя
Липса на разбиране
липса на мотивация
липса на доверие
липса на знания
липса на желание
не мога да определя
липса на информираност, липса на мотивация, липса на интерес
проблемите са свързани с липсата на заинтересовани млади хора
Една от основните трудности, свързани с участието на младите хора в процеса на формиране на политики и подготовка на нормативни актове на местно ниво, е липсата на достатъчна информация и знания за процеса на вземане на решения.

младите хора често не разполагат с достатъчно време и ресурси, за да участват активно в процеса на формиране на политики и подготовка на нормативни актове на местно ниво. Те може да имат други ангажименти, като учене, работа или семейни задължения, които им затрудняват да отделят време за участие в тези процеси
Проблем е липсата на директен достъп до властта. Младите хора могат да имат идеи и предложения, но те може да не могат да стигнат до ръководните кадри, които да ги чуят и да ги вземат под внимание. Това може да се дължи на липсата на канали за комуникация или на отсъствието на механизми за обратна връзка.
Младите хора може да изпитват липса на доверие в процеса на вземане на решения и да не вярват, че техните идеи и предложения ще бъдат взети под внимание. Това може да доведе до безучастност и отказ от участие в процеса на формиране на политики и подготовка на нормативни актове на местно ниво.
Младите се затрудняват да отделят време за участие в тези процеси
Младите хора могат да имат идеи и предложения за подобряване на политиките и нормативните актове, но ако не разбират процеса на вземане на решения и не могат да го навигират ефективно, те може да изгубят интерес и да се откажат от участието си.
нямам капацитета да дам мнение
трудно младите намират време
Не са осведомени за тях.
Мислят, че още не сме готови за това
Липса на достатъчно информация, както и неправилното й поднасяне спрямо младежите и спецификите на възприемането й от тях.
Не зная.
Достъпа до младите, организирането и привличането им към общност
Не зная, не ми се е налагало да вземам участие и не съм се интересувал.
Младите хора нямат особен интерес към това, а и дори да имат тяхното мнение не се взима под внимание.
Това че "старите кучета" не позволяват да бъдат съветвани или дори контролирани от някой новобранец
Слаб интерес от страна на младежите, и слаба информационна кампания на правителството
Проблемите са, че младите хора са доста подценявани, а самите те, могат да дадат май адекватното решение. Отделно младите хора са изключително трудно достигащи към политическият живот даващ им право на глас
Трудна мотивация
Ниска заинтересованост
Липса на информация и образование: Младите хора нерядко не разбират достатъчно добре как работят политическите институции и какво означава участие в процеса на формиране на политики.
Липса на финансиране: Младите хора често не разполагат с необходимите финансови ресурси за участие в политическия процес, като срещат трудности при покриване на разходи за обучение, участие в конференции и други подобни събития.
Недостатъчно включване: Младите хора са под-представени в политическите структури и не участват активно в процеса на формиране на политики. Те също могат да се

чувстват отчуждени от политическия процес, поради липса на диалог и комуникация между тях и политическите ръководители.
Недостатъчно включване на младите хора
Липса на информация и образование на младите хора
страх от репресии: Младите хора също могат да се страхуват да изразят своите мнения и да участват в политическия процес поради възможността да бъдат изложени на репресии от страна на държавните институции.
Младите хора нерядко не разбират достатъчно добре как работят политическите институции
Нивото на образованието
Младите хора често не разполагат с необходимите финансови ресурси за участие в политическия процес
Младите хора не разбират какво означава участие в процеса на формиране на политики.
Липса от интерес за участие в работни групи за разработване на стратегически документи.
Липсват механизми за систематично събиране на мненията и предложенията на младите хора

ЗАБЕЛЕЖКА: Във всички цитирани отговори е запазен правописа и синтаксиса на авторите.

Конкретните препоръки, формулирани от участниците в анкетното проучване, за подобряване на процесите на включване на младите хора в правенето, изпълнението и мониторинга на политики и подобряването на средата в България, могат да бъдат систематизирани в няколко групи.

1. Формални отговори, базирани на трафаретни изрази, които са изпразнени от съдържание, но за сметка на това са в активно обръщение в обществените комуникации:

Задържане и привличане на младите хора в нашата Община чрез подобряване качеството на живот във всички обществени сфери, за да могат те сами да управляват времето си и да се чувстват полезни!

2. Финансирането, като проблем за активното гражданско участие на младите хора. Получените отговори очертават няколко различни аспекта на необходимостта от финансиране:

осигуряване на финансиране на дейности свързани с младите хора, с цел обмяна на опит и споделяне на добри практики
Да се стимулират хората да си останат в България-примерно по-високи заплати, по-високи заплати и най-вече без корупция!!!
Младите хора може да се подкрепят финансово

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

3. Препоръките, свързани с процесите и механизмите за комуникация, формират най-значителния масив от препоръки, дадени в рамките на проучването. Те очертават ясно разбиране както за личностните дефицити сред анкетираните, така и конкретни пропуски в публичното представяне на политиките и механизмите за тяхното създаване и прилагане, начините за включване на млади хора и липсата на проактивни действия от страна на иницииращите институции:

Работни срещи
По-добри начини на подканване към младите хора.
Открити срещи с младите хора по проблеми на общината, с което ще се инициира тяхното участие и мнение по важни въпроси
Повече маркетинг за да стига до младите
Държавните институции трябва да се ангажират с включване на младежките организации в процесите на формиране на политики и нормативни актове, като ги призовават да предоставят своите предложения и становища.
Повишаване на участието на младите хора в политическите процеси чрез създаване на платформи и младежки организации, които да им предоставят възможности за участие и принос в решаването на проблемите на общността.
Повишаване на информираността на младите хора за техните права и възможности за участие в политическите процеси чрез провеждане на образователни кампании и обучения.
Изслушване, отношение по решенията взети от младежките организации
Повишаване на информираността и осведомеността на младите хора за политическите процеси и дейности, свързани с тях, като се осигури достъпна и разбираема информация. Това може да стане чрез образователни кампании, медийни кампании, уебинари, семинари и други.
Създаване на механизми за систематично събиране на мненията и предложенията на младите хора, които да се вземат предвид при формиране на политиките. Тези механизми могат да включват онлайн анкети, фокус групи, обществени консултации и др.
Повишаване на информираността и осведомеността на младите хора за политическите процеси и дейности, свързани с тях, като се осигури достъпна и разбираема информация. Това може да стане чрез образователни кампании, медийни кампании, уебинари, семинари и други.
Изслушване на младите хора
Конктрените препоръки са за подобряване на информираността сред младите
Да им се дава възможност както за участие, така и за развитие
Повече задружни дейности на открито
По-интензивна практика с младежта
Консултации за лично и психическо развитие
Осведомяване на младите хора.
Трябва да се осведомяват повече младите хора
Използване на повече дигитални форми за включване на младежите, както и начини на представяне на съответната обсъждана информация, проект, политика, стратегически документ и т.н.

По-широко информиране на младите хора за процесите на вземане на решения и наличните възможности за участие в тях. Това може да се постигне чрез организиране на образователни кампании, конференции, семинари, работни места и други събития, които да предоставят възможности за обучение и развитие на умения за участие в обществените дела.
Създаване на механизми за прозрачност и отчетност на органите на местното самоуправление и други органи, отговорни за вземане на решения, като се дава възможност на младите хора да имат достъп до информацията за тези процеси и да бъдат включени в мониторинга на реализацията на политиките.
Осигуряване на достъп до мрежи и платформи за общуване и обмен на мнения между младите хора и решението вземащите органи. Това ще помогне за укрепване на диалога и участието на младите хора в процесите на вземане на решения.
Да имат достъп до информация и система за организирането им.

4. Препоръки, свързани с промени в конкретни сфери и за промяната на които в отговорите се съдържа контекст за готовност да бъдат ангажирани:

Дигитално обучение
Да се подобри околната среда и начина на живот
Подобряване на спортните съоражения
Подкрепа на младите хора, които искат да започнат своя бизнес или да се занимават с предприемачески дейности, като се осигурят финансови и други ресурси, които да им помогнат да реализират идеите си.
Образователни програми: Информацията за политическите институции и процесите на формиране на политики може да бъде интегрирана в учебните програми, за да се осигури по-добро разбиране и подготовка на младите хора.
Програми за наставничество: Младите хора могат да се наставляват от опитни политически лидери, за да придобият практически умения и да се чувстват по-уверени в участието си в политическия процес.

5. Препоръки за промени от комплексен характер:

Да се смени начина на управление
Необходимо е да се насърчи създаването на младежки организации и структури на местно ниво, които да подкрепят младите хора в участието им в процесите на формиране на политики и нормативни актове.
Разработване на младежки политики и програми, които да отговарят на конкретните нужди и интереси на младите хора и да им предоставят възможности за развитие и участие в обществения живот.
Да бъдат мотивирани на база техните интереси
да се засили участието им на база подобряване на средата в която живеят, чрез общи инициативи по интереси
Чрез подобряване ефективността на изпълнение на политиките
подобряване на образованието в страната
Развиване на партньорства между младите хора и университетите, институтите и организациите в сферата на науката и технологиите, за да се стимулира научното изследване

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Изграждане на култура на уважение и признание на мнението и идеите на младите хора, като се създадат механизми за оценка и признаване на тяхната работа и принос в обществените дела.
Младите хора могат да се наставляват от опитни политически лидери, за да придобият практически умения и да се чувстват по-уверени в участието си в политическия процес.
Увеличаване на представителството на младите хора в политическите институции и органи, като им се дадат възможности да участват активно в процеса на формиране на политиките. Това може да стане чрез предоставяне на позиции в правителствени и неправителствени организации, комисии, работни групи и др.
Разработване на програми и проекти, насочени към младите хора, които да им помогнат да придобият необходимите знания и умения за участие в политическия процес. Тези програми могат да включват обучение в областта на политиката, лидерството, комуникациите и други.

ЗАБЕЛЕЖКА: Във всички цитирани отговори е запазен правописа и синтаксиса на авторите.

II.4. Анализ на разлики в информираността на младежите от голяма градска община (Столична община) и от пилотните малки общини, по темата за гражданско участие, както и разлики в опита и нагласите на младите хора за участие във формиране и изпълнение на политики, в структури на гражданското общество и в различни кампании и инициативи от обществен интерес

Всички анализирани аспекти на проведеното проучване съдържат съпоставка на данните, получени на териториален принцип. С оглед спецификата на заданието, допълнително са разгледани някои детайлни данни от проведените анкети в Столична община и двете пилотни общини – Банско и Симитли.
89,9 % от участвалите в анкетното проучване категорично заявяват, че не са запознати с възможностите, които дава българското законодателство, за участие на млади хора в процеса на разработване на политики и законодателство 10,2 % от анкетираните декларират познаване на възможностите, предоставени по законодателен ред за участие във формирането на публични политики, но отговорите на откритият съпътстващ въпрос дават основание да бъде направено предположението, че отговорите са свързано по-скоро с персонална самооценка отколкото с реално познаване на процедурите на местно ниво.
В процентно отношение данните по отделните общини са посочени в следващата таблица:

Община	Запознат съм	Не съм запознат
Банско	15,1	84,9
Симитли	11,8	88,2
Столична	7	93

Разбивката на отговорите на въпроса по общини показва по-добра информираност за основните механизми на участие в процеса на вземане на решения на местно ниво в по-малките общини, в сравнение с данните за Столична община. Съотношението в отговорите се потвърждава и от двата отговора – отрицателен и положителен. Съотношенията между общините и в двата случая категорично потвърждава извода.

Участниците в анкетата, проведена на територията на Столична община, демонстрират по-висока степен на индеференстност към обществените процеси и на по-голям брой от посочените в анкетната карта възможности отговарят предимно с „не знам/ не мога да преценя“.

Колкото и условно да бъдат приети получените отговори за познаване на основни документи, регламентиращи възможностите за участие на младите хора в процесите на формиране на политики и тяхното реализиране, прави впечатление по-голямата активност на младите хора в малките пилотни общини.

Само по отношение на конкретни насоки за гражданско участие на местно ниво /което е хипотеза/ и на Наредбата за обществения ред, доминират положителните отговори, получени от респондентите в София. По отношение на законодателството, регулиращо тези правни възможности – Закона за младежта, Закона за прякото участие на гражданите и ЗМСМА, запознатостта с тях е по-висока в малките пилотни общини.

Едва 8% от анкетираните познават добри практики за участие на млади хора в процеса на разработване на политики и нормативни актове на местно ниво. Данните се покриват и с резултатите от анкетното проучване сред администрациите, проведено в рамките на ОП1. Слабото познаване се дължи както на липса на достатъчно информация в общественото пространство, сравнителната затвореност във функционирането на общностите и местните администрации, а също така и в ниското ниво на чуждоезиково общуване, което е една от задължителните предпоставки за достъп до информация за чужд опит на сродни структури. На национално ниво липсват както практики за обмен на добри практики, така и единна система от информационни ресурси за споделяне на опит.

Напълно идентични са данните за познаване на добри практики за младежка активност както на територията на собствената община, така и на други места в страната и Европа. Младите хора не познават, а и очевидно, не проявяват

интерес към опита на свои връстници, което е индикатор за липса на нагласи за промяна на настоящото състояние.
Данни за получените отговори на въпроса „Вие или Ваш представител участвали ли сте във формулиране на политики или законодателство на местно ниво?

Община	Да	не
Банско	26	74
Симитли	30,1	69,9
Столична	22,9	77,1

Най-голям брой участници посочват, че са участвали в анкетни проучвания / което по своята същност е пасивна форма на участие. Дори в нея превес имат общините Банско и Симитли пред Столична община.
Същата пасивна нагласа се запазва и по отношение на формите на участие в обществения живот, в които младите хора биха се включили. В рамките на анализа следва да бъде допуснато и неразбиране на разликата в двата формулирани въпроса.
На зададения уточняващ въпрос какви инструменти биха предпочели за включване в различни формати на обсъждания за формулиране на стратегически документи или политики, безспорен превес имат социалните мрежи:

Метод на участие	Банско	Симитли	София
Чрез социалните мрежи – публикации, гласувания и коментари във Facebook, Instagram, Twitter, Tik-Tok и други сходни.	65,8	60,2	66,9
Чрез дигитални инструменти – онлайн анкетни проучвания, онлайн работни срещи, онлайн обществени обсъждания и други сходни.	28,8	41,9	37,6
Присъствени, физически инструменти – анкетни проучвания лице в лице, физически работни срещи, физически обществени обсъждания, физически работни групи и други сходни.	23,3	25,8	22,9
Чрез иновативни (пилотни, тестови) инструменти – дигитално представяне на съответния стратегически документ/политики и нормативни актове на местно ниво, по подходящ за младите хора начин; заснемане и широко разпространение на разяснителен материал	23,3	25,8	17,2
Други (моля, посочете)	2,7	0	0

Докато за малките общини може да бъде допусната недостатъчна информираност като мотивиращ фактор за идентичните отговори на

въпросите, касаещи форми с физическо присъствие и иновативни формати, будят въпроси данните за Столична община, където интересът и предпочитанието към иновативни формати е с най-нисък процент.
При нито една от посочените в анкетната карта опции, отговорите, получени от анкетираните в София, не надхвърлят данните за малките общини /като цяло/.
По отношение на участие в консултативни органи на местно ниво, младежите от Симитли демонстрират по-голяма активност, докато резултатите от Банско и София са паритетни. Тук е важно да бъде отчетена масата на респондентите от София и значително по-големите мащаби.
Отговорите от община Банско имат превес при опита на младите хора от участие в анкетни проучвани, участие в работни групи, участие в тематични работни групи.
По-голям опит от участие в обществени обсъждания, според данните от анкетата, имат младите хора от Симитли.
Единственият показател, в който отговорите на респондентите от Столична община надхвърлят малките пилотни общини е участието в работни срещи.
Аналогична е структурата на получените отговори на въпроса, насочен към готовността на младите хора да участват в някакви форми на обсъждане и разработване на стратегически документи/политики и нормативни актове на местно ниво.
На въпроса относно принципна готовност за участие лично или чрез свой представители в работата на консултативни съвети или други формати за изразяване на публично мнение или формиране на публични политики, във всички общини доминират отговорите „по-скоро да“, което може да бъде тълкувано като принципен израз на готовност. Най-висок дял имат категорично положителните отговори сред анкетираните в Столична община.

община	По-скоро да	Да	Не	По-скоро не
Банско	47,9	23,3	6,8	21,9
Симитли	39,8	22,6	8,6	29
Столична	29,9	36,6	10,8	22,9

Факторите, които демотивират младите хора и ги въздържат от участие в обществени обсъждания и др. консултативни формати са основно незаинтересованост, липса на желание, неефективност и недоверие в смисъла и значението на работата на тези органи.
Най-висок дял положителен опит в участието във вземането на решения на местно ниво имат младите хора в община Банско. На въпроса Вземани ли са предвид правени от Вас предложения, отговорите по общини са следните:

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

община	Да	Не	частично
Банско	20,5	54,8	24,7
Симитли	19,4	41,9	38,7
София	17,2	59,2	23,6

Резултатите от анкетата сочат неоднозначно най-ниска степен на ефективност на младите хора в процеса на обсъждане на местни политики в Столична община. Данните следва да бъдат разглеждани паралелно с резултатите от активността на младите хора в Столицата, която е по-ниска от тази в малките общини.

На база получените в хода на изследването данни, може да бъде направен и рейтинг на комуникационните канали, използвани приоритетно от младите хора за получаване на информация за обсъжданите стратегии, програми и нормативни актове на местно ниво: Интернет, Телевизия, Вестници, Радио.

Най-висок е делът на интернет в комплекса комуникационни канали за младите хора от община Симитли. В тази група са високи показателите и сред младежите от Банско.

По отношение на телевизията и вестниците като източник на информация, доминират положителните нагласи сред младежите в София. Причина за тези резултати би могло да бъде и предположението, че поради абсолютната централизация на националните медии, по-голяма част от младите хора в София са имали възможност да бъдат обект на журналистически материали.

Данните от община Банско показват най-голяма активност сред младежите в оценката на местните политики за младежта. В тази група са и най-големият дял много добри и задоволителни оценки на политиките, получени в хода на анкетата.

Сравнително по-пасивни в оценката на политиките на местно ниво са младите хора в Симитли. Преобладаваща сред тях е много добрата оценка на политиките.

За анкетираните в София превес имат оценките на местните политики за младите хора като добри.

Младежките центрове са най-желана и най-малко позната структура за осъществяване на младежки политики, според респондентите в проведената анкета. Оценката е сходна за трите изследвани общини.

И за пилотните малки общини и за младежите от Столицата, най-посещавани са младежките пространства, следвани почти паритетно от творчески клубове и спортни центрове.

Данните дават основания да се счита, че при проактивна политика общините имат потенциал да заемат свободната територия за младежки дейности, предвид и липсата в пилотните общини на значителен брой младежки организации и на информация за тях и тяхната дейност. Тези констатации се

потвърждават и от въпроса, свързан с информираност за съществуването и дейността на младежки организации на територията на съответната община.
Незначителна част от анкетираните млади хора имат информация за съществуването на младежки организации на територията на тяхната община /едва 6,5%/. Тази неинформираност демонстрират както респондентите от София, така и от пилотните малки общини. Фактът, че 43 организации, развиващи дейности за млади хора са ситуирани в София /по данни на ММС/, и от 63 младежки организации, вписани в регистъра на Министерството на младежта и спорта, 23 са регистрирани в София, поражда множество въпроси относно тяхната реална ангажираност с проблемите на младите хора, активност и способност за развитие на дейности, които кореспондират с интересите на младежите. В същото време 51% от анкетираните в Столична община дават категорично отрицателен отговор дали на теротирията на тяхната община има младежки организации. Още 41,5% от младите хора в София нямат информация за наличието на младежки организации. Въпреки това най-висок процент млади хора в София са информирани за подобни структури – 7,6 / за сравнение: Банско – 5,5%, Симитли – 5,4%/.
На този фон изглеждат нереалистично отговорите на въпроса дали членуват или са членували в младежка организация, на който повече от 50% от анкетираните дават положителен отговор.
Основна причина за липсата на интерес за членство в младежки организации е непознаването на тяхната дейност, структура и цели. Следва да бъдат отбелязани и отговорите, които дават основание да бъде направено заключението, че младите хора не разбират начина на функциониране на гражданските, в това число и младежките, организации, както и високата степен на убеденост в несъстоятелността на активния организационен живот.
Положителните отговори доминират в анкетите, проведени в община Симитли, като и посочените две младежки организации действат именно на територията на тази пилотна община.
Интересен е фактът, че на младежките организации се гледа като на общество, в което се попада по препоръка / *Не познавам никой който да ме съдейства да стана член*/, както и липса на достатъчно публична информация за възможностите за присъединяване /*Нямам информация как да стана член*/.
Сред участниците има и такива, които са разочаровани от участието си в младежки организации, както и такива, които са убедени в тяхната формалност / *Нямам достатъчно информация за младежките организации. Какво правят? Каква би била личната ми полза от членство в подобна организация?; Защото е загуба на време, никой не обръща внимание и не оценява това*/.

Очакванията на младите хора за смисъла и основните функции на формати с участие, се отнасят до процеса на консултации. Както вече беше отбелязано,

готовността и желанието за признание намират изражение в отговора, че биха участвали в обществени консултации, доколкото този формат изразява висока степен на престижност, в същото време целево ориентираните форми като фокус-групи и обсъждания на конкретни политики са с по-ниска степен на значимост, според анкетираните.

Най-високи очаквания младежите и от трите изследвани общини сочат към младежките парламенти, като форми на публични дискусии и възможност за участие в обществените процеси. На второ място са младежките форуми / които по своята същност са идентични формати, но без формална структура и акт за създаване/. Липсата на отношение към организирания начин на живот извежда на преден план като мотив за включване на анкетираните млади хора спонтанните решения и конкретни единични прояви, а не цялостни процеси.

Независимо от размера на общината, за младите хора основна приоритетна тема, която изисква публичен дебат с участието на младежите е реформата в образованието. В отворените отговори, дори самооценката на участниците е обвързана с ниската степен на гражданска култура и липсата на гражданско образование в българската образователна система.

От екстраполираните данни по общини, прави впечатление, че политиките за устойчиво развитие отбелязват висока степен на заинтересованост по отношение на младите хора и се нареждат на второ място след реформата в образованието.

Доминираща тема, в обсъждането на която младите хора виждат своето място е реформата в образованието.

- Банско – 38,4%
- Симитли – 39,8%
- Столична община – 37,6%

Висок дял има и интереса към теми, свързани с развитието на градската среда и устойчивото развитие.

Двете приоритетни теми, според младите хора, дават основание да бъде направен извода, че въпреки липсата на достатъчни познания за обществената структура и гражданското участие, въпреки липсата на активност от страна на регистрираните младежки организации, интуитивно младите хора се насочват към важните проблеми и все още имат енергия за участие в тяхното обсъждане.

Тези две тематични области дават основание за разгръщане на солидна активност от страна на местната власт за привличане на интереса на младите хора към вземаните решения и постепенното им интегриране и в останалите процеси на обществения живот.

Прави впечатление високата степен на разпознаваемост и включване в по-малките общини /Банско и Симитли/ както в доброволческите прояви, така и в благотворителните акции.

На фона на значителната активност на Столична община по отношение на младите хора, тяхното обвързване в създаването и развитието на местни

политики все още остава далечна цел, съдейки по данните от проведеното изследване. Те са в много по-малка степен готови да участват активно и по-категорично отхвърлят възможностите да партнират на местната власт.

III. SWOT АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОУЧВАНЕТО

Настоящият SWOT анализ е изготвен в съответствие с изискванията на Възложителя и е базиран на извършените анализ и проучване. Той дава основа за формулиране на препоръки, отнасящи се до подобряване на средата за гражданско участие и прякото участието на младите хора в управлението на местно ниво. Изготвеният анализ очертава силните, слабите страни, възможностите и заплахите, характеризиращи гражданско участие на младите хора от различни групи общини в управлението на местно ниво.

плюсове	дефицити
Готовност да бъде дадена оценка на политиките, насочени към подкрепа на младите хора; Като обекти за развитие на младежки дейности, изградени на територията на съответната община, основно младите хора идентифицират творчески и спортни клубове. Въпреки недостатъчната информация, преобладаващата оценка за работа на младежките сдружения в съответната община е положителна; Като най-съществени за развитието на демократичните процеси са определени различните форми на обществени консултации. Висока степен на информираност се отчита по отношение на доброволческите и благотворителните инициативи. Те са ясно разпознаваеми от младите хора и носят потенциал за поддържане на тяхната активност на местно ниво и предполагат повече усилия за активно включване. Младите хора формират своята оценка за ефективността на публичните консултации на база личен опит.	По-голямата част от младите хора /89,9%/ не са запознати с възможностите, които дава българското законодателство, за участие на млади хора в процеса на разработване на политики и законодателство на местно ниво. Над 74% от анкетираните не са участвали лично или чрез свой представител в някакъв формат за създаване на политики или законодателство за на местно ниво. Незначителна част от анкетираните млади хора имат информация за съществуване то на младежки организации на територията на тяхната община /едва 6,5%/. Липсата на активност на съществуващите младежки структури и ниската степен на откритост и публичност на тяхната работа на терен; Слабо познаване на съществуващите младежки дискусионни формати на територията на съответната община;

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

	Липса на достатъчно информация за друг национален и чуждестранен опит за включване на младите хора поради сравнителната затвореност във функционирането на общностите и местните администрации, ниското ниво на чуждоезиково общуване, На национално ниво липсват форми за обмен на добри практики и единна система от информационни ресурси за споделяне на опит; Ниско ниво на желание за ангажираност при формиране на политики на местно ниво; Само 16,7% от анкетираните са запознати с процеса на изготвяне на наредби и правилници в общината. За 83,3% от участвалите в проучването административните процедури и технологията по създаване и приемане на нормативни актове не представляват интерес; Липса на познаване на основни демократични принципи, които са базирани на ясни правила и прозрачни процедури, но и са конкретно обвързани с функционирането на отделни органи в системата на управление; Преобладаваща част от анкетираните формират впечатлението си за дейността на общината, свързана с младежките политики като страничен наблюдател и не се идентифицират като потенциален участник / 45,8% от отговорите/; Нисък процент на готовност на младите хора да участват в обществени обсъждания;

	Пасивност по отношение на възможностите за внасяне на предложения за промени в местни политики; Липса на инициативност и желание за обществена ангажираност; Липсата на публичност и информация на достъпен език за целите, приоритетите и конкретните мерки на стратегическите документи, по принцип насочени към млади хора. Като цяло езикът на административните документи, особено стратегическите и нормативните, остава непонятен не само за младите хора и отблъсква.
възможности	**заплахи**
Най-висок дял в информирането на младите хора имат интернет /68,4%/, следван от телевизия /40,2%/; Младежките центрове са най-желан обект на инфраструктура за развитие на младежки дейности; Младите хора акцентират върху конкретни дейности, които въпросните бъдещи младежки центрове биха могли да развиват, за да привлекат интереса им и които са възможност за изпълване със съдържание на младежки центрове и пространства; Наличие на значителен европейски ресурс както по европейски програми, така и по Плана за възстановяване и устойчивост е възможност, от която общините биха могли да се възползват, в контекста на усилията си да мобилизират енергията на младите хора и да я насочат към дейности, свързани с развитие на местната общност и региона; При проактивна политика общините имат потенциал да заемат свободната територия за младежки дейности, предвид и липсата в	Ниско ниво на гражданска грамотност и правна култура, които са характерни за преобладаваща част от населението; Осезаемата липса на обучение по гражданска култура в системата на образованието; Ниското ниво на познаване на инструментите за прозрачност и публичност на институциите; Инструментите за публичност на обществените структури са преобладаващо пасивни, не включват проактивни действия за привличане на интерес и внимание към процесите, функциите и отговорностите на публичните структури; Недобрата оценка за работата на общината рефлектира върху цялостната репутация и привлекателност на работата в публичните структури сред младите хора; Капсулирането на администрацията е фактор, който възпира потенциалната

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

пилотните общини на значителен брой младежки организации и на информация за тях и тяхната дейност; По отношение на водещите теми, които са от интерес за обсъждане с младите хора, безспорен лидер са реформите в образованието; Заявка за висок интерес у младите хора към темите за градската среда. Тези отговори очертават кръг от възможности за активно привличане на младите хора в процеси, свързани с планирането и развитието на пространствата в населените места. Необходимост от повече познания, които да бъдат заложени и в образователните програми, които да дават ясна представа за функционирането на обществото като единна система. По-голямата част от младите хора предпочитат форми на пасивно участие в обществените процеси /като обект на анкета или проучване и участие в работни срещи/; Положителните нагласи за участие в обществени обсъждания, те биха могли да се разглеждат по-скоро като потенциал за активиране, отколкото като реална активност; Необходимост от системна проактивна политика от страна на самите публични структури за привличане на младите хора, което да не бъде формално и без нужното уважение към тяхното мнение.	активност на младежите за поставянето на актуални проблеми и търсене на решения, включително и с лично участие; Изразено опасение, че изказването на собствено мнение, различно от масово лансираното, може да доведе до репресии.

IV. ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

IV.1. Обобщен анализ на пропуските в информираността на младите хора по темата за гражданско участие във формирането и изпълнението на политики на местно ниво

Тъй като процесите, свързани с информираността на младите хора не са едностранни, а засягат и необходимостта от активност от страна на публичните институции, в настоящия анализ са разгледани два ракурса на проблема, към които съответно са адресирани и основните препоръки, а именно:

- *Пропуски в информираността на младите хора;*
- *Проблеми в политиките по публичност на структурите, създаващи и прилагащи политики за младите хора, в това число и общините*.

Основните пропуски, свързани с информираността на младите хора за възможностите и механизмите за гражданско участие в процесите на обсъждане, формиране, наблюдение и изпълнение на публични политики, насочени към младежи, са свързани със следните области:

- Непознаване на възможностите, които дава българското законодателство, за участие на млади хора в процеса на разработване на политики и законодателство на местно ниво. На практика у младите хора не е формирана база за възможностите, които демократичните процеси им дават за активно обществено включване, поради което то е неглижирано или натоварено с негативна оценка и очаквания.
- Непознаване на инструментите за гражданско участие и механизмите за тяхното реализиране /непознаване на административните процедури/. Общият отлив от политическите и обществени процеси се изразява и в дезинтересираност към процедурите на функциониране на обществените институции.
- Непознаване на източниците на информация: документи, нормативни актове, стратегии. Честото смесване на термините е показател за слабо разбиране на целта и смисъла на отделните видове документи.
  Основен източник на информация за младите хора по отношение на публичните политики са медиите. Средствата за масова информация за вторичен информационен източник и данните от анкетата показват сериозни слабости в системата на образованието, която трябва да формира яснота за начините на функциониране на публичните институции, като основа за изграждане на интерес към обществените процеси. От друга страна са и слабостите в публичното представяне на

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

политиките и действията по тяхното реализиране от страна на институциите.

- Подмяната на информация за същността / на документ, процес или др./ с информация за наличието на /документ, процес или др/, формира у младите хора фалшива самооценка за познаването на въпросните документи, стратегии, нормативни актове и пр.
- Липса на информираност за проблемите и начините за справяне с тях, срещани от сродни младежки общности в други общини и други държави.
- Неинформираност за съществуването на младежки организации, тяхната роля и дейности. Непознаване на изискванията за регистрация и на възможностите за достъп до информация. Пасивността и проектна ориентираност на повечето младежки организации допълнително задълбочава непознаването на тяхната дейност.
- Слабо познаване на съществуващите / или липса на младежки дискусионни формати на територията на съответната община, тяхната роля в обществения процес.
- Обществените обсъждания събуждат основателен интерес у младите хора, но липсата на прозрачност рефлектира в неинформираност. Обществените обсъждания са мощен фактор за формиране на собствен поглед към важните за местната общност процеси.
- Ясно се съзнават дефицитите в образователната система, в която липсва адекватно гражданско обучение и изграждане на елементарна правна култура.
- Висока степен на информираност се отчита по отношение на доброволческите и благотворителните инициативи. Те са ясно разпознаваеми от младите хора и носят потенциал за поддържане на тяхната активност на местно ниво и предполагат повече усилия за активно включване.
- Слабото познаване на добри практики в сферата на младежкото участие се дължи както на липса на достатъчно информация в общественото пространство, сравнителната затвореност във функционирането на общностите и местните администрации, а също така и в ниското ниво на чуждоезиково общуване, което е една от задължителните предпоставки за достъп до информация за чужд опит на сродни структури. На национално ниво липсват както практики за обмен на добри практики, така и единна система от информационни ресурси за споделяне на опит.
- Данните от проучването демонстрират липса на познаване на основни демократични принципи, които са базирани на ясни правила и прозрачни процедури, но и са конкретно обвързани с функционирането на отделни органи в системата на управление. Анархистичният отказ от

признаване на институциите и органите на управление се възприема като елемент от протеста срещу неуспехите на тези институции, но и излиза извън рамките на функционирането на демократичните общества.

Проблеми, свързани с политиките по публичност

Инструментите за публичност на обществените структури са преобладаващо пасивни и не са ориентирани към проактивни действия за привличане на интерес и внимание към процесите, функциите и отговорностите на публичните структури.
Стратегическото планиране не е силата на българските публични институции и изолирането на гражданите от този процес през годините ги е превърнало в непонятни и неинтересни. За това допринася и липсата на систематичност и последователност по прилагането им.
Приоритетното идентифициране на младежките центрове като най-желано публично пространство за обществена реализация на младите хора изисква сериозна, последователна и задълбочена комуникация със самите тях, за да бъдат предварително изяснени функциите, целта и смисъла на бъдещите публични инвестиции. За младите хора младежкият център се разбира по-скоро като общност, докато за общините – като сграда.

Липсата на младежки организации и слабата информираност за тях е предпоставка чрез проактивна политика общините да заемат свободната територия за младежки дейности.
Ниската степен на откритост и публичност на младежките организации е възможност за общините и други публични структури да ги направят по-видими, като по този начин повишат критериите към тяхната активност, работа и принос за общността.

Формалното съществуване на младежки дискусионни формати задълбочава недоверието към местната власт. Общините не осъзнават напълно ролята и потенциала им за обхващане и въвличане на младежите в дейностите и политиките на местно ниво.

Обществените обсъждания на практика се заобикалят от публичните структури, тяхното открито и широко популяризирано провеждане нерядко се неглижира, защото би могло да създаде допълнително натоварване за самата администрация. На участието на гражданите се гледа с предубеденост, а не като на допълнителен генератор на позитивни идеи и промени.

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Развитието на гражданско обучение в училищата е изключителна възможност за местните администрации да поддържат системен и ефективен диалог с младите хора.

Високият процент отговори, свързани с важността на темите за градската среда, очертават кръг от възможности за активно привличане на младите хора в процеси, свързани с планирането и развитието на пространствата в населените места.

Нежеланието на младите хора да се включват в обществените процеси на местно ниво е индикация за неатрактивността на административната работа и ниския авторитет на местната администрация като работодател.

Липсата на публичност и информация на достъпен език за целите, приоритетите и конкретните мерки на стратегическите документи, по принцип насочени към млади хора, също се изтъква като препятствие за тяхното участие. Като цяло езикът на административните документи, особено стратегическите и нормативните, остава непонятен не само за младите хора и отблъсква от самата обществена сфера.

Сред темите, приоритетно нуждаещи се от кардинална реформа, безспорен лидер е системата на образование.

Осъществените проучване и анализ на информираността на младите хора относно възможностите и формите за гражданско участието и опитът им за включване в изпълнение и мониторинг на политики и законодателство на местно ниво ще позволят осъществяване на следващи действия **за създаване на по-благоприятна среда за нарастване на активността** на НПО и СИП при изпълнението и мониторинга на политики и законодателство.

С оглед таргетиране на горе-дефинираните основни пропуски, свързани с информираността на младите хора за възможностите и механизмите за гражданско участие в процесите на обсъждане, формиране, наблюдение и изпълнение на публични политики, насочени към младежи, както и тези, свързани с политиките по публичност, обобщено могат да бъдат изведени следните ключови препоръки:

Препоръка №1 – **Провеждане на широки информационни кампании сред младите хора, както и образователни кампании в училищата за повишаване осведомеността и знанията на младите хора по темите за**:

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

- ✓ възможностите, които дава българското законодателство, за участие на млади хора в процеса на разработване на политики и законодателство на местно ниво;
- ✓ инструментите за гражданско участие и механизмите за тяхното реализиране /запознаване на младите хора с административните процедури/;
- ✓ източниците на информация: документи, нормативни актове, стратегии;
- ✓ информираност за проблемите и начините за справяне с тях, срещани от сродни младежки общности в други общини и други държави;
- ✓ информираност за съществуването на младежки организации, тяхната роля и дейности. Запознаване на изискванията за регистрация и на възможностите за достъп до информация;
- ✓ запознаване със съществуващите младежки дискусионни формати на територията на съответната община, тяхната роля в обществения процес;
- ✓ запознаване с основни демократични принципи, които са базирани на ясни правила и прозрачни процедури, но и са конкретно обвързани с функционирането на отделни органи в системата на управление;
- ✓ запознаване с добри практики в сферата на младежкото участие и тяхното адаптиране с оглед прилагане и на местно ниво.

Препоръка №2 – Разработване и въвеждане на релевантни механизми и подходящи форми за включване на младите хора в процесите на обществените обсъждания (*с акцент към прилагането на дигитални и иновативни форми*, от една страна, при представяне на информацията – обект на обществено обсъждане, и, от друга страна - при събиране на обратната връзка на младите хора спрямо обекта на общественото обсъждане)
Както и по-горе е отбелязано, обществените обсъждания събуждат основателен интерес у младите хора, но липсата на прозрачност рефлектира в неинформираност. Обществените обсъждания са мощен фактор за формиране на собствен поглед към важните за местната общност процеси.

Препоръка №3 – Въвеждане в образователната система на подходящи форми и механизми за адекватно гражданско обучение и изграждане на елементарна правна култура сред младите хора
Съзнати са дефицитите в образователната система, в която липсва адекватно гражданско обучение и изграждане на елементарна правна култура. В тази връзка, препоръката адресира предоставянето им по подходящ начин и форми, например чрез предоставяне на информация за ключови теми,

Проект № BG05SFOP001-2.025-0223 "Младите хора – неизползваният потенциал за по-ефективни политики на местно ниво" се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление" 2014-2020г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

необходими за повишаване на информираността на младите хора чрез профилирани обучителни модули, представяни по време на Час на класа.

Препоръка №4 – По-широко използване в различни сфери на обществения живот на добре-припознатите от младите хора доброволчески и благотворителни инициативи

По отношение на доброволческите и благотворителните инициативи е отчетена висока степен на информираност. Те са ясно разпознаваеми от младите хора и носят потенциал за поддържане на тяхната активност на местно ниво, от където съответно предполагат и повече усилия и използваемост за активно включване.

Препоръка №5 – Създаване на единна система от информационни ресурси за споделяне на опит и обмен на добри практики в областта на възможностите, механизмите и формите за гражданско участие и опитът на младите хора за включване в процесите на обсъждане, формиране, наблюдение и изпълнение на публични политики, насочени към младежи, както и информираността им по тези теми

При провеждането на проучването и анализите по него, както и по-горе е изведено, е идентифицирано, че не само на местно, но и на национално ниво липсват както практики за обмен на добри практики, така и единна система от информационни ресурси за споделяне на опит. Препоръката се състои именно в поставяне на начало, на местно ниво, да бъдат покрити тези дефицити и създадената единна система да бъде ползвана като мощен инструмент за вдъхновяване и въвличане на младите хора в различни сфери на обществения живот, и в частност – в процесите на местно самоуправление.

IV.2. Дефиниране на ключови теми, необходими за повишаване на информираността им с оглед последващо изготвяне на отговарящи на идентифицираните пропуски и нужди, обучителни модули.

Ключови теми, необходими за повишаване на информираността на младите хора с оглед последващо изготвяне на отговарящи на идентифицираните пропуски и нужди, обучителни модули:

- *Нормативни възможности за гражданско участие;*
- *Основни форми на гражданско участие;*
- *Възможности за гражданското участие на местно ниво;*

- *Специфика на младежкото участие. Възможности за гражданско участие и овластяване на младите хора*
- *Ползи за младите хора и младежките организации от включването в процеса на взимане на решения. Ползи за институциите, отговорни за създаването и реализирането на младежки политики на местно, регионално и национално ниво, от участието на млади хора в процесите на вземане на решение, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство.*

V. ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. **Приложение №1** - Анкетна карта за провеждане на проучване на информираността на младите хора относно възможностите и формите за гражданско участието и опитът им за включване в изпълнение и мониторинг на политики и законодателство на местно ниво;
2. **Приложение №2** - Доклад от анкетното проучване – разбивка по сегменти (електронно извлечение от използваната специализирана платформа за провеждане на социологически проучвания – Alchemer Platform);
3. **Приложение №3** - Доклад от анкетното проучване – социология (електронно извлечение от използваната специализирана платформа за провеждане на социологически проучвания – Alchemer Platform);
4. **Приложение №4** – Отворени отговори на въпроси от анкетното проучване.